

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ - MBA»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ & ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΓΟΥΓΑ Α. ΕΥΘΥΜΙΑ (Α.Μ.:013420009)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΗΛΙΑΣ Ι. ΣΟΦΙΩΤΗΣ

ΛΑΡΙΣΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών του ΠΜΣ Πλήρους Φοίτησης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας «Διοίκηση Επιχειρήσεων - MBA» έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος και το κείμενο είναι γραμμένο με τα δικά μου λόγια και δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής από τρίτες πηγές. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

Γουγά Α. Ευθυμία

Λάρισα, 17 Ιουνίου 2022

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα Καθηγητή, κ. Ηλία Ι. Σοφιώτη, για τις πολύτιμες συμβουλές του, την άψογη συνεργασία και τη συνεχή καθοδήγηση του κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου και τον άντρα μου για την αμέριστη συμπαράσταση και τη στήριξη τους καθ' όλη την διάρκεια της φοίτησης μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων-MBA»

Γουγά Α. Ευθυμία

Λάρισα, Ιούνιος 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο την ανάλυση του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών υπό το πρίσμα του Δημοσίου Οικονομικού Δικαίου σε συνδυασμό με τη θεωρία της Συνεταιριστικής Οικονομικής. Ο ερευνητικός σκοπός της εργασίας συνίσταται στην διακρίβωση των νομικών αλλά και οικονομικών προϋποθέσεων, οι οποίες συμβάλουν στην αποτελεσματική πραγμάτωση της συνεταιριστικής ελευθερίας (αρ. 12 IV Σ).

Η εργασία εκκινεί με την δευτερογενή παράθεση των βασικών αρχών της οικονομικής θεωρίας που οφείλουν να διέπουν την λειτουργία ενός συνεταιρισμού, τον στρατηγικό του σχεδιασμό και την οργανωσιακή συμπεριφορά των μελών του, προκειμένου να διασφαλίζεται η οικονομική του αποτελεσματικότητα. Στη συνέχεια λαμβάνει χώρα η διακρίβωση του συνταγματικού υποβάθρου της συνεταιριστικής ελευθερίας (αρ. 12 IV Σ) και ειδικότερα η ανάλυση του πεδίου προστασίας της, του πεδίου ισχύος της, των περιορισμών στους οποίους υπόκειται και των ορίων των περιορισμών της. Ακολουθεί ο προσδιορισμός του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (ν. 4673/2020) και συγκεκριμένα η ανάλυση των ειδικότερων νομικών προϋποθέσεων που αφορούν στη σύσταση, οργάνωση, διοίκηση, εκπροσώπηση και λύση ενός αγροτικού συνεταιρισμού και που διασφαλίζουν την σύννομη και δημοκρατική λειτουργία του.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την διατύπωση των τελικών συμπερασμάτων που αφορούν στην αξιολόγηση του νομικού πλαισίου λειτουργίας των αγροτικών συνεταιρισμών καθώς και της συμβολής τους στην προαγωγή της αγροτικής οικονομίας.

- Η επικαιροποίηση της νομοθεσίας στην οποία παραπέμπει η παρούσα εργασία εκτείνεται έως και τις 20/6/2022.

Λέξεις-Κλειδιά

Συνεταιριστική ελευθερία, οικονομική ελευθερία, ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων, Νόμος περί αγροτικών συνεταιρισμών (ν. 4673/2020), Συνεταιριστική οικονομική, Αγροτικός συνεταιρισμός, Αγροτική οικονομία.

ABSTRACT

The present paper aims to analyse the institution of agricultural cooperatives in the light of the Public Economic Law in combination with the theory of Cooperative Economics. The research aim of the paper is to identify the legal and economic conditions, which contribute to the effective realization of cooperative freedom (Art. 12 IV Constitution of Greece).

The paper starts with a secondary presentation of the basic principles of economic theory that should guide the operation of a cooperative, its strategic planning and the organizational behaviour of its members, in order to ensure its economic efficiency. Next, the constitutional provisions for ensuring freedom of association are determined (Art. 12 IV Constitution of Greece); in particular, the analysis of the scope of its protection, its scope of validity, the restrictions to which it is subject and the limits of its restrictions. This is followed by the identification of the current legislative framework (Law No. 4673/2020) and in particular the analysis of the specific legal requirements regarding the establishment, organisation, administration, representation and dissolution of an agricultural cooperative, which ensure its legitimate and democratic operation.

The paper concludes with the formulation of the final conclusions regarding the evaluation of the legal framework of the operation of agricultural cooperatives and their contribution to the promotion of the rural economy.

- The update of the legislation referred to in this paper extends until 20/6/2022.

Keywords

Cooperative freedom, economic freedom, freedom to establish for-profit associations, Law on agricultural cooperatives (Law No. 4673/2020), Cooperative economy, Agricultural cooperative, Agricultural economy.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	XII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	4
1.1 Προλεγόμενα στην Ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών	4
1.2 Οι πρωτεργάτες του συνεταιρισμού στην Ευρώπη	5
1.3 Εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα	7
<i>1.3.1. Τα Τσελιγκάτα</i>	7
<i>1.3.2. Η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων</i>	8
<i>1.3.3. Οι συντροφοναύτες των νησιών Υδρας, Σπετσών και Ψαρών.</i>	8
<i>1.3.4. Ο Θεσμός του Συνεταιρισμού στην Ελλάδα από το 1917 και έπειτα</i>	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	10
2.1 Ορισμός ενός συνεταιρισμού	10
2.2 Συνεταιριστικές αρχές και αξίες	10
<i>2.2.1. Συνεταιριστικές αξίες.</i>	10
<i>2.2.2. Συνεταιριστικές αρχές</i>	11
2.3 Οι θεωρίες	14
<i>2.3.1. Η νεοκλασική θεωρία</i>	14
<i>2.3.2 Η θεωρία των θεσμών</i>	14
<i>2.3.3 Η θεωρία της συμπεριφοράς</i>	15
<i>2.3.4 Η θεωρία του κόστους Συναλλαγών.</i>	16
<i>2.3.5 Η θεωρία της πρακτόρευσης</i>	16
2.4. Οικονομική θεωρία των συνεταιρισμών.	17
2.5. Διαπραγματευτική δύναμη.	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: MANAGEMENT & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	21
3.1. Εισαγωγή στην διοίκηση (Λειτουργίες του MANAGEMENT, θεωρίες οργάνωσης και διοίκησης)	21
3.1.1. <i>Εισαγωγή στην διοίκηση</i>	21
3.1.2. <i>Λειτουργίες του management</i>	22
3.1.3. <i>Ο μάνατζερ των επιχειρήσεων.</i>	22
3.1.4. <i>Θεωρίες Οργάνωσης και Διοίκησης</i>	23
3.2. Το συνεταιριστικό μοντέλο επιχειρηματικότητας.	24
3.3. Σύγκριση αγροτικών συνεταιρισμών με ιδιωτικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.	28
4.1. Οργανωσιακή συμπεριφορά των μελών ενός αγροτικού συνεταιρισμού. .	28
4.1.1 <i>Ενεργή συμμετοχή των μελών, συνεταιριστική κουλτούρα και ανοιχτή επικοινωνία ανάμεσα στην διοίκηση και τα μέλη</i>	28
4.1.2. <i>Η θεωρία της Παρακίνησης/ Υποκίνησης.</i>	29
4.1.4. <i>Η θεωρία του Maslow</i>	29
4.2. Εναλλακτικές μορφές οργάνωσης των αγροτικών συνεταιρισμών.	30
4.2.1. <i>Ομάδες παραγωγών</i>	30
4.2.2 <i>Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί</i>	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	32
5.1. Οικονομικές καταστάσεις καθώς και αριθμοδείκτες που αναλύουν την διαχείριση των οργανισμών.	32
5.1.1. <i>Οικονομικές καταστάσεις</i>	33
5.1.2. <i>Οικονομικοί Δείκτες Ισολογισμού.</i>	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ.	36

6.1 Λειτουργικότητα αγοράς.....	36
6.2. Ο ρυθμιστικός ρόλος των συνεταιρισμών στην αγορά.	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ	
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	38
7.1. Έννοια των επιχειρηματικών στρατηγικών.	38
7.2. Είδη Στρατηγικών	38
7.3. Η σημασία της στρατηγικής διαφοροποίησης για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.....	39
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ (ΑΡ. 5 Ι, 106 ΙΙ Σ & ΑΡ.	
12 ΙV Σ)	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο :ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ. .	41
1.1. Πεδίο προστασίας.....	41
1.2. Συνταγματική υποχρέωση του κράτους προς αρωγή των κερδοσκοπικών ενώσεων.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.	43
2.1. Πεδίο προστασίας.....	43
2.2. Συνταγματική πρόβλεψη περί αναγκαστικών συνεταιρισμών	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΦΟΡΕΙΣ	45
3.1. Υποκείμενα της ελευθερίας ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων και της συνεταιριστικής ελευθερίας.....	45
3.2. Επιχειρηματική δραστηριότητα του κράτους.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΡΡΕΟΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 Ι Σ. .	46
4.1 Δικαιώματα των άλλων.....	46
4.2 Το Σύνταγμα.....	46
4.3 Τα χρηστά ήθη.	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΡΡΕΟΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 106 ΙΙ Σ.	
.....	48
5.1. Η ελευθερία	48

5.2. Ανθρώπινη αξιοπρέπεια	48
5.3. Εθνική οικονομία	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΌΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ.	50
6.1. Αρχή της αναλογικότητας.....	50
6.2. Απαραβίαστο του πυρήνα των θεμελιωδών ελευθεριών.....	50
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ. (ν. 4673/2020)	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.	52
1.1. Έννοια, σκοπός, είδη.....	52
1.1.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός.	52
1.1.2. Σκοπός & Νομική μορφή.....	52
1.1.3. Διακρίσεις & δραστηριότητες.....	54
1.1.4. Έδρα-Επωνυμία.....	55
1.2 Λοιπές μορφές αγροτικών συνεταιριστικών συμπράξεων.....	55
1.2.1. Αγροτικές εταιρικές συμπράξεις.	55
1.2.2. Εθνική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών.	56
1.2.3. Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών.	57
1.2.4. Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί.....	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΊΔΡΥΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	59
2.1. Προϋποθέσεις σύστασης αγροτικού συνεταιρισμού	59
2.2. Καταστατικό	59
2.3. Διαδικασία Έγκρισης.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο:ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	61
3.1. Απόκτηση και απώλεια συνεταιριστικής ιδιότητας.	61
3.2. Εγγραφή-Αποχώρηση και διαγραφή μέλους.....	61
3.3. Δικαιώματα των μελών	62
3.4. Υποχρεώσεις των μελών	64

3.5. Σχέσεις μελών με τον συνεταιρισμό.....	64
3.5.1. Συνεταιριστικό κεφάλαιο & Συνεταιριστική μερίδα	64
3.5.2. Προϋποθέσεις μεταβίβασης συνεταιριστικής μερίδας.....	65
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.....	66
4.1. Σύνθεση και αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης	66
4.2. Σύνθεση και αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου.....	67
4.3. Συγκρότηση και λειτουργία Εποπτικού συμβουλίου.....	67
4.4. Υποχρεώσεις εχεμύθειας.....	68
4.5. Αρχαιρεσίες	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ	
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	70
5.1. Έννοια και περιεχόμενα κρατικής εποπτείας.....	70
5.1.1. Όργανα κρατικής εποπτείας	70
5.1.2. Τρόποι άσκησης κρατικής εποπτείας.....	71
5.1.3. Έλεγχος.....	71
5.2. Όργανα και τρόπος ελέγχου	72
5.2.1. Περιεχόμενο ελέγχου	72
5.2.2. Έκτακτος έλεγχος	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ.....	73
6.1. Διαχείριση.....	73
6.2. Φορολογία Αγροτικών Συνεταιρισμών	73
6.3. Τακτικό και ειδικό αποθεματικό.....	74
6.3.1. Τακτικό αποθεματικό	74
6.3.2. Ειδικό αποθεματικό.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΛΥΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ	
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.	75
7.1. Συγχώνευση και Μετατροπή	75
7.2. Πτώχευση	76

7.3. Λύση και εκκαθάριση	76
7.3.1. Λύση	76
7.3.2. Εκκαθάριση	77
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	78
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	82
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	82
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	85
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ.....	87
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ.....	88

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

α.α	Αντίθετη άποψη
αρθρ. ή αρ.	Άρθρο
ατομ.	ατομικού (δικαιώματος)
Βλ.	Βλέπε
Γ.Σ.	Γενική Συνέλευση
δηλ.	Δηλαδή
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
εδ.	Εδάφιο
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
εκδ.	Έκδοση
Ε.Μ.Α.Σ	Εθνικό μητρώο αγροτικών συν/σμών
επ.	επόμενα
Ε.Σ.Δ.Α	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ν.	Νόμος
ν.δ.	Νομοθετικό διάταγμα
παρ.	Παράγραφος
ΠΑ.Σ.Ε.ΓΕ.Σ	Πανελλήνια συνομοσπονδία ενώσεων αγροτικών συν/σμών
περ.	περίπτωση
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
Πρβλ.	Παράβαλε
σελ.	Σελίδα
σημ.	Σημείωση
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Σ ή Συντ.	Σύνταγμα
ΣΛΕΕ	Συνθήκη Λειτουργίας της Ε.Ε.
Υ.Α.	Υπουργική απόφαση
Υποσημ.	Υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αντιπροσωπεύουν έναν οικονομικό θεσμό με μακράιωνη ιστορία και σημαντική συνεισφορά στην αγροτική οικονομία και γενικά στην εθνική οικονομία της Ελλάδας ενώ οι κοινωνικοί αγώνες για την θέσπιση των αγροτικών συνεταιρισμών έχουν δρομολογήσει σημαντικές εξελίξεις στο τομέα της πραγμάτωσης της συνταγματικής αρχής του κοινωνικού κράτους και στην απονομή κοινωνικής δικαιοσύνης στην Ελλάδα τόσο κατά τα τέλη του 19ου αι. όσο και κατά τις αρχές και τα μέσα του 20 ου αι.

Εννοιολογικά ως αγροτικός συνεταιρισμός μπορεί να οριστεί μια ένωση προσώπων - παραγωγών που δραστηριοποιούνται σε οποιοδήποτε τομέα της αγροτικής οικονομίας, όπως η παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, η προμήθεια γεωργικών προϊόντων ή η κατασκευή αγροτικών μηχανημάτων. Αναφορικά με τη νομική του φύση ένας γεωργικός συνεταιρισμός κατά κανόνα ανήκει στον τομέα των κερδοσκοπικών ενώσεων, αποκτά νομική προσωπικότητα και βεβαίως εμπορική ιδιότητα.

Κάθε αγροτικός συνεταιρισμός λειτουργεί με βάση τις αρχές της αυτοβοήθειας, της αμοιβαιότητας, της αλληλεγγύης και της ισοτιμίας των μελών του και αποσκοπεί α) στην εξέλιξη της οικονομικής αποτελεσματικότητας του με ότι αυτό συνεπάγεται για την πρόοδο της αγροτικής οικονομίας αλλά και β) στην προαγωγή των παραγωγών-μελών του τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο τεχνογνωσίας.

Περαιτέρω, η συμβολή των αγροτικών συνεταιρισμών επεκτείνεται και στην ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής αλλά και στην πραγμάτωση του ελεύθερου ανταγωνισμού στην γεωργική οικονομία, καθώς οι γεωργικοί συνεταιρισμοί επιτρέπουν στους παραγωγούς να συνασπιστούν και οργανωμένα πλέον να αναπτύξουν επιχειρηματική δραστηριότητα και να ανταγωνιστούν επιχειρήσεις με δεσπόζουσα θέση στην αγορά αγροτικών προϊόντων διεκδικώντας ελεύθερα, αυτοδύναμα και σύννομα το μέγιστο δυνατό μερίδιο της σχετικής αγοράς που θα επιλέξουν να δραστηριοποιηθούν.

Τέλος, πέρα από την προαγωγή του ελευθέρου ανταγωνισμού κάθε αγροτικός συνεταιρισμός συμβάλει και στην εμπέδωση της δημοκρατικής αρχής από τα μέλη του, καθώς οι κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας του απηχούν τον πυρήνα της

δημοκρατικής αρχής, επειδή τα όργανα διοίκησης και εκπροσώπησης του προκύπτουν από συμμετοχικές διαδικασίες, οι οποίες βασίζονται στον διάλογο μεταξύ των μελών του σε πνεύμα αλληλεγγύης και ελευθερίας και ισοτιμίας.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών υπό το πρίσμα του Δημοσίου Οικονομικού Δικαίου με παράλληλη αναγωγή στην θεωρία της Συνεταιριστικής Οικονομικής. Ο σκοπός αυτής της έρευνας συνίσταται στην διακρίβωση του νομικού πλαισίου της συνεταιριστικής ελευθερίας -με εστίαση στους αγροτικούς συνεταιρισμούς- καθώς και των θεμελιωδών αρχών λειτουργίας και οργάνωσης των γεωργικών συνεταιρισμών, που είναι ικανές να προάγουν την οικονομική αποτελεσματικότητά τους.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας αρχικά πραγματοποιείται μια επισκόπηση της ιστορικής εξέλιξης του θεσμού των αγροτικών συνεταιρισμών και ακολουθεί η δευτερογενής ανάλυση των βασικών αρχών που διέπουν τη λειτουργία, τη διαχείριση, τον στρατηγικό σχεδιασμό, την οργανωσιακή συμπεριφορά και τις σχέσεις των μελών ενός συνεταιρισμού με βάση την θεωρία της Συνεταιριστικής Οικονομικής.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας ακολουθεί η διακρίβωση του συνταγματικού υποβάθρου της συνεταιριστικής ελευθερίας (αρ. 12 παρ. 4 Σ) ως ειδικής έκφρασης της οικονομικής ελευθερίας (αρ. 5 I και 106 II Σ) και για το σκοπό αυτό αναλύονται το πεδίο προστασίας της συνεταιριστικής ελευθερίας, οι φορείς της εν λόγω ελευθερίας, οι λόγοι περιορισμού της συνεταιριστικής ελευθερίας και τα όρια των εν λόγω περιορισμών της που προβλέπει το Σύνταγμα.

Στο τρίτο μέρος της εργασίας πραγματοποιείται η ανάλυση του νομοθετικού πλαισίου, το οποίο εξειδικεύει τις συνταγματικές επιταγές σχετικά με την συνεταιριστική ελευθερία, και συγκεκριμένα του νόμου 4673/2020, που προδιαγράφει τις νόμιμες προϋποθέσεις που διέπουν τη σύσταση, οργάνωση, διοίκηση, εκπροσώπηση αλλά και την λύση και εκκαθάριση των αγροτικών συνεταιρισμών

Η εργασία ολοκληρώνεται με την παράθεση των τελικών συμπερασμάτων που αφορούν στην αποτίμηση του νομικού πλαισίου λειτουργίας των αγροτικών συνεταιρισμών καθώς και της συμβολής τους στην προαγωγή της αγροτικής οικονομίας.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Στο πρώτο μέρος της εργασίας θα λάβει χώρα αρχικά η παράθεση και ανάλυση της ιστορικής διαδρομής και εξέλιξη του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών (κεφάλαιο 1). Κατόπιν θα πραγματοποιηθεί η παράθεση των βασικών αρχών της συνεταιριστικής Οικονομικής, όπως αυτές είναι δυνατόν να συναχθούν από έναν συνδυασμό των επιμέρους τομέων που συγκροτούν την οικονομική θεωρία περί συνεταιρισμών, όπως α) η οικονομική θεωρία περί γεωργικών συνεταιρισμών (κεφάλαιο 2), β) οι βασικές αρχές Marketing & Διοίκησης των γεωργικών συνεταιρισμών (κεφάλαιο 3), γ) οι βασικές αρχές οργανωσιακής συμπεριφοράς των μελών ενός γεωργικού συνεταιρισμού (κεφάλαιο 4), δ) οι αρχές χρηματοοικονομικής διοίκησης ενός γεωργικού συνεταιρισμού (κεφάλαιο 5) και ε) η περιγραφή των στρατηγικών οργάνωσης και λειτουργίας ενός συνεταιρισμού (κεφάλαιο 6).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Η ιστορική αναδρομή στην εμφάνιση του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών θα πραγματοποιηθεί αρχικά μέσα από μια αναδρομή στην ιστορία των πρώτων συνεταιρισμών στην αρχαιότητα, κατόπιν μέσα από την καταγραφή της ιστορικής διαδρομής των πρώτων συνεταιρισμών στην Ευρώπη και θα ολοκληρωθεί με την περιγραφή της ιστορικής εξέλιξης του θεσμού του συνεταιρισμού στην νεότερη Ελλάδα.

1.1 Προλεγόμενα στην Ιστορική εξέλιξη των συνεταιρισμών

Η συνεργασία άμεσα ή έμμεσα πολλών ατόμων, οι οποίοι έχουν κοινό στόχο, αποτελούν κατ' ουσία το αντικείμενο του συνεργατισμού. Άλλωστε, από συγκριτικής απόψεως, μια ομάδα ανθρώπων όπου εργάζεται ομαδικά και με κοινό στόχο, έχει καλύτερο αποτέλεσμα από έναν άνθρωπο ο οποίος εργάζεται ατομικά και μόνο για τον εαυτό του (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

Οι πρώιμες μορφές συνεργασίας ξεκίνησαν αρχικά ως ένα πρότυπο μεγάλης συντροφιάς/οικογένειας της οποίας τα μέλη αλληλοβοηθούνταν. Θέλοντας να εξελιχθεί αυτό το πρότυπο συνεργασίας, δημιουργήθηκαν σταδιακά οι άτυποι και παραδοσιακοί συνεταιρισμοί, οι οποίοι είχαν την έδρα τους σε διαφορετικά μέρη σε ολόκληρο τον κόσμο. Μερικές από αυτές τις πρώιμες μορφές «συνεταιριστικής»

συνεργασίας έχουν ιστορικά καταγραφεί στην Αρχαία Βαβυλώνα Ελλάδα, την Κίνα, την Ινδία, την Αρχαία Ελλάδα και την Ρώμη (Παπαγεωργίου, 2015).

Ωστόσο, κατά τον 16ο αιώνα αναπτύχθηκαν οι πρώτες συντεχνίες, οι οποίες ήταν οι ενώσεις ανθρώπων όπου ασχολούνταν με το ίδιο επάγγελμα. Ο λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκαν οι συντεχνίες, ήταν η διατήρηση των ισορροπιών μεταξύ των μελών τους και η αποφυγή του αθέμιτου ανταγωνισμού, που θα οδηγούσε σε συγκρούσεις εντός των εν λόγω συντεχνιών. Παρά ταύτα στην πράξη, σε αρκετές περιπτώσεις, οι συντεχνίες εξελίχθηκαν σε μονοπώλια, που μονομερώς καθόριζαν της τιμές στην αγορά σε βάρος υπαρκτών και δυνητικών ανταγωνιστών και καταναλωτών (Παπαγεωργίου, 2015).

Η μονοπωλιακή δύναμη των πρώτων αυτών «συνεταιρισμών σε συνδυασμό με τον αναδυόμενο φιλελευθερισμό, που είχε αρχίσει να επικρατεί στην κοινωνία μετά την Γαλλική Επανάσταση και την Βιομηχανική Επανάσταση συνέβαλλαν στην αλλαγή της υπάρχουσας κατάστασης στην αγορά. Συγκεκριμένα, ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων που δεν μπορούσε να εισέλθει σε μια μονοπωλιακή αγορά και να αναπτύξει μια εμπορική δραστηριότητα είχε τις επιλογές είτε να απευθυνθεί στο κράτος για μια κρατική βοήθεια, μέσα από φιλανθρωπίες είτε να ζητήσει βοήθεια από ανθρώπους, οι οποίοι διαθέτανε πλούτο, ώστε να βρεθεί ένα αρχικό κεφάλαιο με βάση το οποίο θα μπορούσαν να θέσουν τα θεμέλια μιας παραγωγικής/εμπορικής διαδικασίας (Παπαγεωργίου, 2015).

Η μετεξέλιξη των εν λόγω μονοπωλιακών συνεταιρισμών (συντεχνιών) στους σύγχρονους συνεταιρισμούς έλαβε χώρα τελικά τον 19ο αιώνα, κατά τον οποίο οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί (συντεχνίες) αντικαταστάθηκαν με τους συνεταιρισμούς σύγχρονης μορφής, που λειτουργούσαν πλέον σε έναν χώρο ελεύθερου οικονομικού ανταγωνισμού σε αντίθεση με τον χώρο των συντεχνιών (Παπαγεωργίου, 2015).

1.2 Οι πρωτεργάτες του συνεταιρισμού στην Ευρώπη

Όπως προαναφέρθηκε, οι απαρχές του θεσμού του συνεταιρισμού εντοπίζονται α) στην Αρχαία Βαβυλώνα και στην Αίγυπτο, όπου οι συντεχνίες της εποχής εκείνης είχαν ως αντικείμενο την ενοικίαση χωραφιών, β) στην Αρμενία, όπου ασχολούνταν με την παραγωγή γάλακτος, γ) στην Κίνα, την Ινδία και την Αρχαία Ελλάδα, όπου το κύριο αντικείμενο των συνεταιρισμών ήταν το ναυτικό εμπόριο και δ) στην Ρώμη, όπου

υπήρχε ποικιλία συντεχνιακών ομάδων, όπως οι γεωργοί, οι τεχνίτες καθώς και θρησκευτικές ομάδες (Μαριάδης, 2003; Κλήμης 1985).

Οι πρώτοι οργανωμένοι συνεταιρισμοί στην Ευρώπη, έκαναν την εμφάνιση τους τις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Αγγλία. Συγκεκριμένα το 1844 εμφανίστηκε ο συνεταιρισμός της μικρής πόλης Rochdale, ο οποίος είχε ως στόχο από καταναλωτικός συνεταιρισμός να μετεξελιχθεί σε συνεταιρισμό που θα είχε στην διάθεση του καταστήματα με εδώδιμα είδη καθώς και ενδύματα και υποδήματα. Μάλιστα, ο συγκεκριμένος συνεταιρισμός, δεδομένης την επιτυχίας, αποτέλεσε πρότυπο για τον κλάδο των καταναλωτικών συνεταιρισμών της εποχής του (Kimberly et al., 2004)

Ιστορικά, ο πρώτος άνθρωπος που έκανε χρήση της λέξης συνεργατισμός, ήταν ο Robert Owen (1771-1858), ένας Άγγλος βιομήχανος, ο οποίος ήθελε να βοηθήσει τους ανθρώπους που ζούσαν σε καθεστώς οικονομικής ανέχειας και ανεργίας και για το σκοπό αυτό οργάνωσε με δικούς του οικονομικούς πόρους συνεταιρισμούς, οι οποίοι είχαν ως στόχο να ενώσουν και να απασχολήσουν επαγγελματικά τους ανθρώπους διασφαλίζοντας τους ίσα εργασιακά δικαιώματα. Στην ηλικία μόλις των 28 ετών ο Robert Owen διέθετε νηματοουργείο και απασχολούσε ένα μεγάλο αριθμό ατόμων. Επιθυμώντας να βελτιώσει περισσότερο τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των εργαζομένων του ο Owen έχτισε σπίτια και σχολεία και εν γένει φρόντισε για την οικονομική επάρκεια των συνεταιριστικών του κοινοτήτων αφού δημιούργησε συνεταιριστικές κοινότητες όπου χρησιμοποίησαν όλοι κοινή μονάδα παραγωγής και τα προϊόντα παραγωγής καταναλώνονταν και από τα μέλη των συνεταιρισμών (Καμενίδης, 2001).

Κατόπιν, ο William King (1786-1865) ακολουθώντας το παράδειγμα του Owen ίδρυσε τον πρώτο καταναλωτικό συνεταιρισμό και καθιέρωσε το δικαίωμα αμοιβής των μελών για την εργασία τους στον συνεταιρισμό (Καμενίδης, 2001) ενώ βοήθησε στην έκδοση του πρώτου περιοδικού με τίτλο «Ο Συνεταιριστής» το οποίο είχε την αντίστοιχη θεματολογία (Μαριάδης 2003).

Περαιτέρω, όσον αφορά τον συνεταιριστικό θεσμό στην Γαλλία, ο Charles Fourier (1772-1837) ήταν αυτός ο οποίος ξεκίνησε την ιδέα του συνεργατισμού στην Γαλλία και ενθάρρυνε τα μέλη να ασχοληθούν με διαφορετικές εργασίες αλλά και εστιάζοντας την προσοχή τους στην παραγωγή και διάθεση γεωργικών προϊόντων (Παπαγεωργίου, 2015). Ο Charles πρότεινε ένα νέο είδος συνεταιρισμού, τις γνωστές

φάλαγγες οι οποίες κατακλυζόταν από 1500 άτομα. Σκοπός ήταν όσο περισσότερο εργαζόταν, τόσο μεγαλύτερο κέρδος να είχαν (Μαριάδης, 2003).

Επίγονος του Fourier στη ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος στην Γαλλία θεωρείται ο Phillipe Buchez (1796-1865), ο οποίος ήταν από τους πρώτους που ίδρυσε έναν αμιγώς παραγωγικό συνεταιρισμό. Μάλιστα καθιέρωσε ως βασικές αρχές για την λειτουργία του εν λόγω παραγωγικού συνεταιρισμού α) την απασχόληση σε αυτόν μόνο των μελών του και β) την αποταμίευση του 20% των κερδών ως κεφάλαιο για μελλοντικές επενδύσεις (Καμενίδης, 2001).

Αντίστοιχα, στην Γερμανία, ο Ferdinand Lassalle (1825-1864) ήταν αυτός που ασχολήθηκε πρώτος με τους συνεταιρισμούς και θεωρούσε ότι α) οι συνεταιρισμοί θα έπρεπε να είναι οικονομικά ανεξάρτητοι και να ασκούν από μόνοι τους έλεγχο στα οικονομικά τους και β) ότι οι εργάτες θα έπρεπε εκτός από τις ευθύνες που είχαν, να λαμβάνουν με την μορφή οικονομικού αντιτίμου και την αντίστοιχη αναγνώριση των κόπων τους (Παπαγεωργίου, 2007).

Επίσης, σημαντική θεωρείται και η συνεισφορά του Friedrich Wilhelm Raiffeisen (1818-1888) στην εξέλιξη του συνεταιριστικού θεσμού στην Γερμανία καθώς πρώτος ασχολήθηκε με μια ευρεία κατηγορία συνεταιρισμών και ειδικότερα με: α) Εμπορικούς συνεταιρισμούς, β) Συνεταιρισμούς, οι οποίοι παρείχαν υπηρεσίες, γ) Πιστωτικούς συνεταιρισμούς.

Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί, ως χαρακτηριστικό της επίδρασης του στην εξέλιξη του συνεταιριστικού θεσμού σε παγκόσμιο επίπεδο ότι το σύστημα συνεταιρισμών που φέρει το όνομα του, βρίσκεται σε εφαρμογή σε όλο τον κόσμο και ελέγχεται από την Διεθνή Ένωση Raiffeisen (Μαριάδης, 2003).

1.3 Εξέλιξη του θεσμού στην Ελλάδα

1.3.1. Τα Τσελιγκάτα

Στην Ελλάδα οι συνεταιρισμοί άρχισαν να υφίστανται με τα Τσελιγκάτα, τα οποία αποτελούσαν μια πρώιμη μορφή συντροφιάς μιας ομάδας ανθρώπων, που ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και είχε την έδρα της ανάμεσα στις ορεινές περιοχές και στα πεδινά. Υπεύθυνος για τα Τσελιγκάτα ήταν ο κτηνοτρόφος («Τσέλιγκας») εκείνος, ο οποίος είχε το μεγαλύτερο κοπάδι με ζώα και ήταν υπεύθυνος για όλα τα τσελιγκάτα, καθώς ήταν αυτός που έπρεπε να καθορίσει α) εάν θα γίνει ένωση των κοπαδιών με άλλα κοπάδια, β) την περιοχή στην οποία θα έμεναν καθώς και πότε

έπρεπε να μετακινηθούν. Επίσης, ήταν υπεύθυνος των οικογενειών των μελών κάθε Τσελιγκάτου. Μετά το πέρας κάθε κτηνοτροφικής περιόδου, πραγματοποιούνταν μια Γενική Συνέλευση, στην οποία και λάμβανε χώρα η εκκαθάριση των λογαριασμών των τσελιγκάτων, δηλαδή, η καταγραφή των εσόδων και των εξόδων που είχαν τα Τσελιγκάτα μέσα στην περίοδο, ο προσδιορισμός του κέρδους που πρόκυπτε και ο διαμοιρασμός του στα μέλη αναλογικά με το μέγεθος του κοπαδιού τους (Λάμπος, 1999).

1.3.2. Η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων.

Πρότυπο παράδειγμα Συνεταιρισμού στην Ελληνικό Χώρο αποτελεί η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων. Ο Συνεταιρισμός των Αμπελακίων ξεκίνησε την λειτουργία του το 1778 και θεωρούνταν από τους πιο γνωστούς συνεταιρισμούς της εποχής. Ο συγκεκριμένος συνεταιρισμός απασχολούσε πάνω από 6000 εργαζομένων μελών. Ο αρχικός σκοπός δραστηριότητας του συνεταιρισμού ήταν η κτηνοτροφία και η οινοπαραγωγή. Κατόπιν επεκτάθηκε και στην παραγωγή κόκκινων νημάτων και μάλιστα ενσωμάτωσε όλες τις μικρές βιοτεχνίες παραγωγής νημάτων της εποχής εκείνης με στόχο την αύξηση της παραγωγής και την μεγιστοποίηση του οικονομικού οφέλους.

Οι φερόμενες και ως «Συντροφικές» από τις οποίες αποτελούνταν ο εν λόγω συνεταιρισμός αρχικά ήταν 5 και έπειτα ενώθηκαν και αποτέλεσαν την «Κοινή Συντροφιά και Αδελφότητα Αμπελακίων.» Σκοπός του συγκεκριμένου συνεταιρισμού ήταν η οικονομική στήριξη των μελών του καθώς και η πνευματική τους προαγωγή. Η πορεία του εν λόγω ιστορικού και ρηξικέλευθου συνεταιρισμού έλαβα τέλος με την λύση του το 1811 (Παπαγεωργίου, 2015).

1.3.3. Οι συντροφοναύτες των νησιών Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών.

Μια επίσης σημαντική περίπτωση συνεταιρισμού στον ελληνικό χώρο υπήρξε αυτή του συνεταιρισμού των «Συντροφοναυτών των νησιών Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών». Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι των νησιών Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών συνέλεξαν χρήματα τα οποία χρειαζόταν η ναυπήγηση ενός πλοίου, οι έμποροι προσέφεραν τα υλικά κατασκευής και οι ξυλουργοί προσέφεραν τις δεξιότητες τους και κατ' αυτόν τον τρόπο μέσα από την ναυπήγηση πλοίων και την μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων ο εν λόγω συνεταιρισμός αποκόμιζε κέρδος στηριζόμενος στην συλλογική εργασία των παραπάνω επαγγελματιών των εν λόγω νησιών.

Ένα σημαντικό επίτευγμα του συνεταιρισμού ήταν το γεγονός ότι κατάφεραν να ξεπεράσουν την Μεσόγειο και να πλεύσουν μέχρι και την Νότια Αμερική. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συνεισφορά στην οργάνωση και λειτουργία του συγκεκριμένου συνεταιρισμού που προσέφερε ο δάσκαλος Νίκος Μιχόπουλος (1878-1933) και ο γεωπόνος Δημήτριος Γρηγοριάδης (1870-1907) καθώς βοήθησαν να εξελιχθεί ο συνεταιρισμός και το 1900 να λειτουργήσει ως ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός με τίτλο, το «Μετοχικόν Γεωργικόν Ταμείον Αλληλοβοήθειας», το οποίο αποτελούνταν από 48 μέλη. Έπειτα από 10 χρόνια κατάφερε, μάλιστα, να αγοράσει δικά του μηχανήματα, και μέσω αυτών να επιτύχει την οικονομική και παραγωγική του ανεξαρτησία (Παπαγεωργίου, 2015).

1.3.4. Ο Θεσμός του Συνεταιρισμού στην Ελλάδα από το 1917 και έπειτα

Το 1917 ιδρύθηκε στην Καλαμάτα ο πρώτος συνεταιρισμός σύγχρονης μορφής. Έκτοτε, ο συνεταιριστικός θεσμός γνωρίζει μια σημαντική άνθηση. Ειδικότερα, από το 1924 και μετά, ο αριθμός των συνεταιρισμών που είναι ενεργοί στην Ελλάδα φτάνει τους 44. Σημαντική συνεισφορά στην εξάπλωση του συνεταιριστικού θεσμού έχει α) η ίδρυση το 1929 της «Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος», που αποτέλεσε διαχρονικά ένα σημαντικό στήριγμα της αγροτικής συνεταιριστικής οικονομίας μέσα από τα προγράμματα δανειοδότησης γεωργικών συνεταιρισμών και των επενδύσεων της στην αγροτική οικονομία και β) η ίδρυση το 1935 της «Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών», η οποία ένα χρόνο μετά μετονομάστηκε σε «Πανελλήνιος Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών» (ΠΑΣΕΓΕΣ) και έκτοτε συμβάλει σημαντικά στην προάσπιση και διασφάλιση των οικονομικών και εργασιακών δικαιωμάτων των γεωργικών συνεταιρισμών και των μελών τους (Παπαγεωργίου, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Ο προσδιορισμός των βασικών αρχών της οικονομικής θεωρίας για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς θα λάβει χώρα α) μέσα από τον εννοιολογικό προσδιορισμό των συνεταιρισμών και β) μέσα από την παράθεση των βασικών οικονομικών αρχών και αξιών που οφείλουν να διέπουν τη λειτουργία τους και γ) των οικονομικών θεωριών που αναλύουν την προβληματική της αποτελεσματικής λειτουργίας ενός γεωργικού συνεταιρισμού.

2.1 Ορισμός ενός συνεταιρισμού.

Ως συνεταιρισμός, νοείται από οικονομική άποψη μια ομάδα (ένωση) ανθρώπων, η οποία μέσω ενός καταστατικού αποκτάει νομική μορφή και τα μέλη της συνεργάζονται ισότιμα μέσα από την άσκηση μιας παραγωγικής δραστηριότητας για το όφελος του συνόλου. Ο αριθμός των μελών και το ύψος του κεφαλαίου ενός συνεταιρισμού δεν είναι σταθερά. Η διαφορά του συνεταιρισμού με μια κερδοσκοπική επιχείρηση, είναι κατά κύριο λόγο ότι ο συνεταιρισμός εργάζεται αποσκοπώντας την προαγωγή των οικονομικών συμφερόντων των μελών του και μόνο (Λάμπρος 1999).

Ως κύριους στόχους ενός συνεταιρισμού μπορούμε να θεωρήσουμε την προώθηση των συμφερόντων των μελών του, την μείωση του κόστους παραγωγής καθώς και την μεγαλύτερη προβολή των προϊόντων στο ενδιαφερόμενο κοινό (Szabo, 2006). Ο συνεταιρισμός επιθυμεί να βελτιώσει την οικονομική κατάσταση των μελών του καθώς επίσης και να προάγει την κοινωνική και πολιτιστική τους θέση (Καμενίδης, 2001) .

2.2 Συνεταιριστικές αρχές και αξίες.

2.2.1. Συνεταιριστικές αξίες.

«Οι συνεταιρισμοί στηρίζονται στις αξίες της αυτοβοήθειας, της αυτοευθύνης, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης. Ακολουθώντας την παράδοση των πρωτεργατών του θεσμού του συνεταιρισμού, η λειτουργία και οργάνωση των σύγχρονων συνεταιρισμών οφείλει να βασίζεται στις ηθικές αξίες της εντιμότητας, της διαφάνειας, της κοινωνικής υπευθυνότητας και της φροντίδας για τους άλλους» (Παπαγεωργίου, 2015).

Πρωταρχική αξίων των συνεταιρισμών αποτελεί η «αυτοβοήθεια», έτσι ώστε το κάθε μέλος να βοηθηθεί μόνο του και να στοχεύσει στην προσωπική του βελτίωση.

Έτεροι αξία αποτελεί η «αυτοευθύνη», έτσι ώστε το μέλος που θα αναλάβει να φέρει εις πέρας μια δραστηριότητα, να έχει επίγνωση της ευθύνης που αναλαμβάνει με την συμμετοχή του στον συνεταιρισμό τόσο για τον ίδιο όσο και για τα υπόλοιπα μέλη. Επίσης, σημαντική αξία είναι και αυτή της «Δημοκρατίας», η οποία επιτάσσει την ελεύθερη, διαφανή και κατά πλειοψηφία λειτουργία και διοίκηση ενός συνεταιρισμού ενώ κατοχυρώνει και την αναγνώριση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των μελών ενός συνεταιρισμού μέσα σε ένα καθεστώς ελευθερίας και ισοτιμίας.

Άμεσα συνυφασμένη με την αρχή της Δημοκρατίας είναι και η αρχή της «Ισότητας», η οποία προβλέπει να υπάρχει η ισότιμη αντιμετώπιση ανάμεσα στα μέλη ενός συνεταιρισμού και η αποφυγή οποιασδήποτε μορφής διακρίσεων. Τέλος, η «αλληλεγγύη» είναι επίσης μια βασική αξία που οφείλει να διέπει τη λειτουργία ενός συνεταιρισμού, καθώς, συνδράμει στην αποτελεσματική του λειτουργία, αφού βοηθά κάθε μέλος του να μην σκέφτεται ατομικά αλλά συλλογικά έχοντας ως γνώμονα των πράξεων του την προσφορά του στους συνεταίρους του και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Παπαγεωργίου, 2015).

Ωστόσο, για την αποτελεσματική εφαρμογή των παραπάνω αξιών στην πράξη δεν αρκεί η υιοθέτηση τους μόνο από τον Συνεταιρισμό αλλά και από καθένα από τα μέλη του. Για το λόγο αυτό κάθε συνεταιρισμός θα πρέπει παράλληλα με την επιδίωξη των οικονομικών του σκοπών να προάγει την πνευματική αφύπνιση των μελών του, ώστε να τους βοηθά να αφομοιώσουν σε ατομικό επίπεδο τις παραπάνω αξίες και να τις εφαρμόσουν κατά την δραστηριοποίηση τους στον συνεταιρισμό προς όφελος των υπολοίπων μελών αλλά και του κοινωνικού συνόλου. (Παπαγεωργίου, 2015). Επιπλέον, όταν τα μέλη ενός συνεταιρισμού λειτουργούν με τις αξίες της Δημοκρατίας, της ισοτιμίας και της αλληλεγγύης, τότε πραγματικά δημιουργούνται τα θεμέλια για μια αποτελεσματική λειτουργία του συνεταιρισμού και μια σωστή/δίκαιη σχέση μεταξύ των μελών του (Παπαγεωργίου, 2015).

2.2.2. Συνεταιριστικές αρχές.

Η πρώτη Αρχή οργάνωσης ενός συνεταιρισμού είναι αυτή της εθελοντικής και ελεύθερης συμμετοχής. Συγκεκριμένα, ο συνεταιρισμός σύμφωνα με την εν λόγω αρχή αποτελεί μια οργάνωση στην οποία ο κάθε ένας μπορεί να προσφέρει με την συμμετοχή του. Η είσοδος του κάθε μέλους αλλά μετέπειτα, αν χρειαστεί, και η αποχώρηση του

θα πρέπει να γίνεται εθελοντικά και όχι με την παρακίνηση ενός τρίτου ανθρώπου για την εξυπηρέτηση ίδιων συμφερόντων. Δικαίωμα συμμετοχής στον συνεταιρισμό έχουν όλοι, άσχετα από καταγωγή, πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις. Σημασία για την είσοδο κάποιου μέλους σε ένα συνεταιρισμό έχει η επιθυμία του να εργαστεί συλλογικά με στόχο την βελτίωση του συνεταιρισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι ειδικά για την είσοδο μέλους σε γεωργικούς συνεταιρισμούς δεν αρκεί μόνο η θέληση για εργασία, αλλά και η άσκηση του επαγγέλματος της γεωργίας, καθώς, επίσης, και η κατοχή αντίστοιχης καλλιεργήσιμης γης που θα αξιοποιηθεί προς όφελος του συνεταιρισμού (Παπαγεωργίου, 2015).

Η δεύτερη αρχή οργάνωσης ενός συνεταιρισμού αφορά την Δημοκρατική Διοίκηση του από τα μέλη του. Ειδικότερα, ο συνεταιρισμός οφείλει να λειτουργεί βάσει μιας δημοκρατικά εκλεγμένης διοίκησης στην οποία μπορούν να συμμετέχουν εξίσου όλα τα μέλη χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Στις πρωτοβάθμιες οργανώσεις συνεταιρισμών, κάθε μέλος το οποίο είναι φυσικό πρόσωπο, έχει ισάξια δικαιώματα ψήφου με τα υπόλοιπα μέλη ενώ σε κάθε μέλος αντιστοιχεί και μια ψήφος. Μέσα από την άσκηση του δικαιώματος ψήφου, τα μέλη επιλέγουν τους εκπροσώπους τους, οι οποίοι αποτελούν το Διοικητικό Συμβούλιο. Η δημοκρατική διοίκηση των συνεταιρισμών είναι νευραλγικής σημασίας, ώστε να διασφαλιστεί η ισότητα όλων των μελών τους και η διαφανής και ελεύθερη λειτουργία του (Παπαγεωργίου, 2015).

Η τρίτη αρχή οργάνωσης ενός συνεταιρισμού αφορά στην οικονομική συμμετοχή των μελών του. Όπως είναι γνωστό, για να ξεκινήσει η λειτουργία ενός συνεταιρισμού, αλλά και η λειτουργία οποιασδήποτε άλλης επιχειρηματικής εργασίας, χρειάζεται ένα αρχικό κεφάλαιο. Το αρχικό κεφάλαιο συγκεντρώνεται από τις εισφορές διατίθεται των μελών κατά την είσοδο τους στον οργανισμό και βάσει αυτού καθίσταται δυνατή η έναρξη της λειτουργίας του συνεταιρισμού. Πέραν από την αρχική εισφορά τα μέλη συμμετέχουν και στα κέρδη του συνεταιρισμού, καθώς έπειτα από την πρώτη χρήση, αφού αφαιρεθούν τα έξοδα που έχει ο συνεταιρισμός, απομένει το όφελος το οποίο θεωρείται και το κεφάλαιο της επιχείρησης και το οποίο είτε χρησιμοποιείται ως επένδυση, είτε διανέμεται στα μέλη (Παπαγεωργίου, 2015).

Η τέταρτη αρχή οργάνωσης ενός συνεταιρισμού αφορά στην αυτονομία και την ανεξαρτησία του. Τον συνεταιρισμό τον ορίζει η οικονομική αυτονομία και το να είναι ανεξάρτητος, δηλαδή, να διοικείται δημοκρατικά από τα μέλη του μέσα σε ένα πνεύμα

αλληλοβοήθειας και συνεργασίας. Ωστόσο, η διοικητική και οργανωτική αυτονομία και ανεξαρτησία ενός συνεταιρισμού δεν σημαίνει ότι αποκλείονται οι συνέργειες του με τον δημόσιο τομέα ή η λήψη υποστήριξης από το κράτος καθώς αυτό δεν αναιρεί την αυτόνομη και ανεξάρτητη λειτουργία του. (Παπαγεωργίου, 2015).

Μια επίσης αρχή, η πέμπτη κατά σειρά, που διέπει την λειτουργία των συνεταιρισμών είναι η παροχή δωρεάν εκπαίδευσης στα μέλη τους αλλά της δυνατότητας πρακτικής άσκησης στον χώρο εργασίας. Η επιμόρφωση των μελών του συνεταιρισμού είναι νευραλγικής σημασίας για τον εκσυγχρονισμό του και συνακόλουθα για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των εργασιών του. Παράλληλα, ένας συνεταιρισμός οφείλει να είναι ανοικτός στην τοπική κοινωνία και να παρέχει πληροφορίες σε όποιον ενδιαφέρεται να ενημερωθεί για τον συνεταιρισμό, την λειτουργία καθώς και τα οφέλη του (Παπαγεωργίου, 2015).

Η έκτη αρχή οργάνωσης των συνεταιρισμών αφορά στην δυνατότητα της συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών. Όπως τα μέλη ενός συνεταιρισμού συνεργάζονται μεταξύ τους για το καλό του συνεταιρισμού, έτσι και οι συνεταιρισμοί μπορούν να συνεργαστούν μεταξύ τους για να βελτιώσουν την παραγωγικότητα τους. Αυτή η συνεργασία πραγματοποιείται θεσμικά μέσα από τις ενώσεις συνεταιρισμών. Οι εν λόγω ενώσεις διακρίνονται σε πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς και δευτεροβάθμιους συνεταιρισμούς. Σκοπό έχουν την πραγματοποίηση εργασιών, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν από έναν μόνο συνεταιρισμό, είτε για οικονομικούς λόγους, είτε επειδή χρειάζονται η συνδρομή ειδικών με περισσότερες γνώσεις. Η συνεργασία των συνεταιρισμών μέσω των ενώσεων τους μπορεί να βοηθήσει δραστικά στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας τους. Μάλιστα, η δημοκρατική λειτουργία των ενώσεων συνεταιρισμών αποτελεί και σημαντική δικλείδα ασφαλείας για την κατοχύρωση της ισότιμης και διαφανής συνεργασίας των συνεταιρισμών (Παπαγεωργίου, 2015).

Η έβδομη και τελευταία αρχή οργάνωσης των συνεταιρισμών αναφέρεται στο ενδιαφέρον των μελών του συνεταιρισμού προς το περιβάλλον. Ως συνειδητοποιημένες ενώσεις προσώπων, οι συνεταιρισμοί πρέπει να σέβονται τη φύση γιατί αυτή αποτελεί το περιβάλλον στο οποίο κατοικούν αλλά και παράλληλα δουλεύουν. Άλλωστε, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί και την σπουδαιότερη παρακαταθήκη ενός γεωργικού συνεταιρισμού για τον μέλλον του και εγγύηση της συνέχισης της

παραγωγικής τους εργασιών που συνδέονται άρρηκτα με τη φύση (Παπαγεωργίου, 2015).

2.3 Οι θεωρίες

2.3.1. Η νεοκλασική θεωρία

Ο ορισμός της νεοκλασικής θεωρίας αναφέρει ότι την τιμή στην αγορά δεν την ορίζει κανείς άλλος πέρα από την ίδια την αγορά μέσω της προσφοράς και της ζήτησης. Μπορεί μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε μια ανταγωνιστική αγορά να επιλέξει αν θέλει την αριστοποίηση της παραγωγή της με το μέγιστο αποτέλεσμα ή την δραστική μείωση του κόστους παραγωγής κόστος, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά επίπεδα εισροών και εκροών που μπορεί να επιλέξουν. για να παραχθεί η παραγωγή ή η υπηρεσία (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015). Επομένως, η νεοκλασική θεωρία αποδεικνύει ότι ο καταναλωτής επιθυμεί πρωτίστως να ανταποκρίνονται τα οφέλη που αποκομίζει από την αγορά ενός προϊόντος στα τα χρήματα τα οποία δίνει για την αγορά του ενώ ο παραγωγός από την άλλη επιθυμεί κυρίως να μεγιστοποιήσει το κέρδος του.

Η νεοκλασική θεωρία έχει βοηθήσει πολύπλευρα στην κατανόηση της λειτουργίας αγορών όπου λειτουργεί ο ανταγωνισμός και όπου υποθέτει μια διαδικασία ανταλλαγής χωρίς τριβές, με μηδενικά κόστη συναλλαγής και απόκτηση της πληροφορίας χωρίς κόστος. Ωστόσο, φαίνεται ότι η υπόθεση του μηδενικού κόστους συναλλαγής και της τέλει πληροφόρησης δεν ισχύουν στην αγορά (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015).

2.3.2 Η θεωρία των θεσμών

Ένα από τα βασικά ερωτήματα που εξετάζει η θεωρία των θεσμών, είναι πως επηρεάζουν οι θεσμοί τα άτομα που δραστηριοποιούνται μέσα στην αγορά καθώς και τις αποφάσεις των ατόμων. Οι οικονομικοί θεσμοί δεν λειτουργούν χωρίς επιρροές από το περιβάλλον τους. Αντίθετα, επηρεάζονται από πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα που επικρατούν την εκάστοτε χρονική στιγμή. Η θεωρία των θεσμών επομένως εκσυγχρονίζει την νεοκλασική θεωρία (Τσουφλίδης, 2008).

Έχοντας ως αφετηρία τις βασικές υποθέσεις της νέο-κλασικής θεωρίας η θεωρία των θεσμών καταργεί τις πρόσθετες υποθέσεις του μηδενικού κόστους συναλλαγής και της πλήρους πληροφόρησης. Ειδικότερα, σύμφωνα με την θεωρία των θεσμών, «το κόστος συναλλαγής αφορά ολόκληρο το κόστος διαχείρισης του οικονομικού συστήματος, το οποίο επηρεάζεται από ένα πλήθος θεσμικών παραγόντων

που είναι σημαντικοί για την «επίδοση της οικονομίας. Η έλλειψη πλήρους πληροφόρησης, το κόστος συναλλαγής και η αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει τη συμπεριφορά των ατόμων είναι οι βασικοί παράγοντες που εμποδίζουν τη μεγιστοποίηση του οικονομικού αποτελέσματος και οδηγούν στην αντικατάσταση της αντίληψης για την ορθολογική δράση των ατόμων στην οικονομική τους δραστηριότητα. Η νέα θεσμική θεωρία επεκτείνει το ερώτημα πώς η οικονομική δράση περιορίζεται από την κοινωνική δομή διαπιστώνοντας ότι όλα τα οικονομικά προβλήματα είναι το αποτέλεσμα της ύπαρξης σπανιότητας και της επιθυμίας των κοινωνιών για περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες απ' ό,τι είναι δυνατόν να παραχθούν την παρούσα στιγμή» (Τσουφλίδης, 2008).

2.3.3 Η θεωρία της συμπεριφοράς

Η συγκεκριμένη θεωρία έχει ως αφετηρία την παραδοχή ότι οι συνεταιρισμοί είναι μια ομάδα ανθρώπων που συνεργάζονται με κοινό στόχο και για κοινό όφελος. Βασικό συστατικό επιτυχίας ενός συνεταιρισμού αποτελεί σύμφωνα με την θεωρία της συμπεριφοράς η αγαστή συνεργασία και επικοινωνία των μελών ενός συνεταιρισμού. Εάν η επικοινωνία των μελών λειτουργεί αποτελεσματικά, θα υπάρχει όφελος για τα μέλη αλλά και για τον συνεταιρισμό.

Σημαντική ωστόσο είναι και η επικοινωνία των μελών ενός συνεταιρισμού με τρίτους, καθώς ένας συνεταιρισμός μπορεί να δημιουργήσει πολλές και διαφορετικές σχέσεις μέσω συμβολαίων με προμηθευτές, πελάτες, τράπεζες και άλλους χρηματοδοτικούς φορείς, εργαζομένους, διευθυντές και φυσικά με τον κοινωνικό περίγυρο και το οικονομικό περιβάλλον όπου δραστηριοποιείται ο συνεταιρισμός (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015).

Οι συνεταιρισμοί σύμφωνα με τη θεωρία της συμπεριφοράς διαφοροποιούνται από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, καθώς αναπτύσσουν δύο είδη σχέσεων συναλλακτικών σχέσεων και συγκεκριμένα, α) μια σχέση συναλλαγής, όπου τα μέλη είναι ταυτόχρονα επενδυτές/ιδιοκτήτες και προμηθευτές (για παράδειγμα στους μεταποιητικούς συνεταιρισμούς) ή αγοραστές του συνεταιρισμού (στους προμηθευτικούς συνεταιρισμούς), και β) μια χρηματοοικονομική/ ιδιοκτησιακή σχέση (Douma & Schreuder, 2002). Σε αντίθεση με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, όπου η διοίκηση γίνεται από τους μετόχους, σε έναν γεωργικό συνεταιρισμό τα μέλη αντιλαμβάνονται τη σχέση συναλλαγής όχι ως δυνατότητα μεγιστοποίησης του κέρδους αλλά ως μια δυνατότητα

πρώτιστης σημασίας για την επιδίωξη του συνεταιριστικού σκοπού (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015).

2.3.4 Η θεωρία του κόστους Συναλλαγών.

Η συγκεκριμένη θεωρία βασίζεται στην θεωρία της συμπεριφοράς και προσπαθεί να απαντήσει στο ερώτημα της αναγκαιότητας της ύπαρξης επιχειρήσεων. Αρχικά η συγκεκριμένη θεωρία εκκινεί από την άποψη ότι στις συναλλαγές των επιχειρήσεων δημιουργούνται κόστη, τα οποία διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό των τιμών πώλησης των προϊόντων και των υπηρεσιών και κατά συνέπεια στη λειτουργία της αγοράς. Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Coase: «στο πλαίσιο μιας συνεργασίας, απαιτείται η δημιουργία συμβολαίων για κάθε συντελεστή παραγωγής που χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις. Η κάθε μία επιχείρηση ωστόσο, έχει τη δυνατότητα να αντικαταστήσει πολλά από αυτά τα βραχυχρόνια και δαπανηρά συμφωνητικά ως προς την παρακολούθησή τους, με μακροχρόνια συμφωνητικά που στηρίζονται στην καλή συνεργασία και στην αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των συναλλασσόμενων» (Coase 1937).

Μια ένωση παραγωγών που στηρίζεται σε μακρόχρονες σχέσεις εμπιστοσύνης και στην συνεργασία είναι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί. Ο συνασπισμός των δυνάμεων πολλών παραγωγών που συμμετέχουν σε έναν συνεταιρισμό μπορεί πρωτίστως να συμβάλλει σημαντικά στην μείωση του κόστους συναλλαγής για τους παραγωγούς που συμμετέχουν ως μέλη σε αυτόν ενώ η συμμετοχή στον συνεταιρισμό τους θωρακίζει και απέναντι σε φαινόμενα καιροσκοπίας από τους αγοραστές των προϊόντων (Ménard, 2004, 2007).

Παράλληλα, είναι εξίσου σημαντικό για την ομαλή λειτουργία ενός συνεταιρισμού και η καθιέρωση ενός εσωτερικού συστήματος ελέγχου των μελών του, ώστε να αποτραπούν φαινόμενα ατομικιστικών πρακτικών. Η καθιέρωση τέτοιων ελεγκτικών εσωτερικών μηχανισμών μπορεί ίσως να επηρεάσει αρνητικά κάποια μέλη του συνεταιρισμού αλλά είναι αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή συνεργασία σε πνεύμα ελευθερίας και ισότητας και η προσήλωση όλων των μελών στον κοινό στόχο που επιδιώκει ο συνεταιρισμός (Nilsson et al., 2009)

2.3.5 Η θεωρία της πρακτόρευσης

Η θεωρία της πρακτόρευσης στοχεύει στην ανάλυση της σχέσης μεταξύ του εργοδότη και του υπεύθυνου διευθυντή. Σε έναν συνεταιρισμό, εργοδότες είναι τα μέλη

του και πράκτορας ο διευθυντής, ο οποίος και καλείται να λάβει αποφάσεις που μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά ή θετικά τα μέλη (εργοδότες).

Στην ουσία ένα συνεταιρισμός με βάση την δομή του αποτελείται από ένα πλέγμα συμφωνιών ανάμεσα στα μέλη, ανάμεσα στα μέλη και στα όργανα διοίκησης του, όπως το Δ.Σ. Οι εν λόγω συμφωνίες καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις μεταξύ των μελών, της διοίκησης και των εξωτερικών συνεργατών. Υπό αυτή την έννοια το κόστος του συντονισμού της διοίκησης (κυρίως προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διευθυντές δουλεύουν για το συμφέρον των μελών) είναι από τα πιο σημαντικά (Klein et al.1997· Richards et al., 1998).

Στην προσπάθεια να μειωθεί το κόστος της επιχείρησης για την πρακτόρευση, έχουν προταθεί στην θεωρία τα ακόλουθα μοντέλα σεναρίων:

- Παραδοσιακό μοντέλο, όπου τα μέλη ψηφίζουν και επιλέγουν μέσα από το σύνολο των μελών το Διοικητικό Συμβούλιο
- Μοντέλο management, όπου επιλέγονται άτομα από το εξωτερικό περιβάλλον, τα οποία είναι υπεύθυνα για την σωστή διοίκηση του συνεταιρισμού
- Μοντέλο συνεργασίας, όπου υπάρχει ο συνδυασμός των μελών αλλά και των ειδικών για την καλύτερη απόφαση λειτουργίας του Διοικητικού Συμβουλίου.

Η επιλογή του μοντέλου γίνεται αποκλειστικά και μόνο με τα χαρακτηριστικά αλλά και τις ανάγκες της κάθε επιχείρησης ξεχωριστά (Douma & Schreuder, 2002). Σύμφωνα, με τους Κοντογεώργο/Στεργάκη, «η κύρια διαφορά που έχει το παραδοσιακό μοντέλο από τα άλλα δύο είναι ότι, αν και τυπικά το διοικητικό συμβούλιο είναι αυτό που λαμβάνει τις αποφάσεις, σε μεγάλο βαθμό, ειδικά στους μεταποιητικούς συνεταιρισμούς που έχουν προσανατολισμό στην αγορά, οι διευθυντές είναι επαγγελματίες που έχουν πλεονέκτημα γνώσεων της αγοράς σε σχέση με τα μέλη του συνεταιρισμού και αυτό κάνει δύσκολο τον έλεγχο των κινήσεών τους από τα διοικητικό συμβούλιο» (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015)

2.4. Οικονομική θεωρία των συνεταιρισμών.

Ο συνεταιρισμός είναι μια συνεργασία πολλών ατόμων οι οποίοι συνεργάζονται με ένα κοινό όφελος, την επιτυχία. Με την συμμετοχή ενός μέλους σε

έναν συνεταιρισμό, έχει ένα παραπάνω όφελος για επιτυχία γιατί δρα συλλογικά και όχι ατομικά. Επομένως ο συνεταιρισμός θα πρέπει να σκέφτεται την κερδοφορία του συνεταιρισμού αλλά παράλληλα και την επιτυχία των μελών του.

Η οικονομική θεωρία, επομένως, των συνεταιρισμών εστιάζει κατά την λειτουργία ενός συνεταιρισμού στην ανάγκη λειτουργικής σύζευξης αφενός των συμφερόντων των μελών και αφετέρου των συμφερόντων του συνεταιρισμού. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού η εν λόγω οικονομική θεωρία προσπαθεί να αναδείξει τις βασικές προϋποθέσεις εύρυθμης λειτουργίας ενός συνεταιρισμού. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι κατά κύριο λόγο α) η αυξημένη διαπραγματευτική δύναμη που διαθέτουν τα μέλη ενός συνεταιρισμού και β) το μειωμένο κόστος συναλλαγής, που επιτυγχάνεται αφενός με τη συνένωση των οικονομικών δυνάμεων των μεμονωμένων ατόμων και αφετέρου με τη μεγέθυνση των συνεταιρισμών (Ηρακλέους, 2007)

2.5. Διαπραγματευτική δύναμη.

Η διαπραγματευτική δύναμη απευθύνεται στην σχέση του συνεταιρισμού και συγκεκριμένα στην σχέση του συνεταιρισμού με τρίτους καθώς και το κέρδος του συνεταιρισμού από τα μέλη του αλλά και από αγοραστές ή πωλητές.

Η διαπραγματευτική δύναμη κατηγοριοποιείται σε «συνυπαρξιακή» και «επιθετική». Η «συνυπαρξιακή» αφορά σε μια μορφή συνεργασίας, όπου και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη (ο συνεταιρισμός και ο προμηθευτής εφοδίων ή ο αγοραστής των προϊόντων) διαμορφώνουν από κοινού τις τιμές των αγαθών με αμοιβαίο όφελος και για τους δύο. Αντίθετα, η «επιθετική» διαπραγματευτική δύναμη δεν στηρίζεται στη συνεργασία των συμβαλλομένων. Συγκεκριμένα, σε περίπτωση μονοπωλίου ο πιο δυνατός επιβάλλει μονομερώς στον πιο αδύναμο τους όρους του (Παπαγεωργίου, 2015).

Στην περίπτωση ύπαρξης της «συνυπαρξιακής» μορφής διαπραγματευτικής δύναμης το κύριο όφελος που αποκομίζει ο συνεταιρισμός και τα μέλη του είναι η εξασφάλιση της παρουσίας των παραγωγών στην αγορά με αξιοπρεπείς όρους. Στην περίπτωση ύπαρξης της «επιθετικής» μορφής διαπραγματευτικής δύναμης μεταξύ του συνεταιρισμού και του συμβαλλομένου με τον συνεταιρισμό, η θέση του συνεταιρισμού εξαρτάται από το εάν είναι ο δυνατός ή ο αδύνατος κρίκος αυτής της σχέσης (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015).

Σε περίπτωση που ο συνεταιρισμός είναι πιο ισχυρός από το άλλο συμβαλλόμενο μέρος, τότε μπορεί να πετύχει σημαντικά οφέλη για τα μέλη του και για

τον ίδιο. Εάν όμως ο συνεταιρισμός είναι ο αδύναμος κρίκος της συνεργασίας, τότε δυστυχώς τα οφέλη που προκύπτουν για τον ίδιο, αλλά κυρίως για τα μέλη του, είναι περιορισμένα και δυσδιάκριτα. Σύμφωνα με τους Κοντογεώργο/Στεργάκη «Τα οικονομικά οφέλη μειώνονται και ο συνεταιρισμός αναγκάζεται να συμπίεσει τα κόστη του ή/και να βελτιώσει την οργάνωση, τη διοίκηση και τη στρατηγική που ακολουθεί. Αυτή, όμως, η προσπάθεια απαιτεί χρόνο και βοήθεια από εξειδικευμένα στελέχη, προκειμένου να αντιστραφεί εγκαίρως το αρνητικό κλίμα που δημιουργείται μεταξύ των μελών και οδηγεί σε μείωση της εμπιστοσύνης, της αμοιβαιότητας και της πίστης των μελών προς τον συνεταιρισμό» (Κοντογεώργος, Στεργάκη, 2015).

Συνοπτικά, σε μια ελεύθερη αγορά το συμβαλλόμενο μέρος που συναλλάσσεται υπό καθεστώς μονοπωλίου έχει πάντοτε το πλεονέκτημα έναντι των υπολοίπων μελών που συμμετέχουν στην αγορά υπό καθεστώς τέλειου ανταγωνισμού. Υπό αυτή την έννοια ένας αγοραστής που συμμετέχει μονοπωλιακά σε μια αγορά έχει το πλεονέκτημα κατά τη διαπραγμάτευση με πολλούς μεμονωμένους παραγωγούς και μπορεί εύκολα να επιβάλλει τους όρους συναλλαγών που επιθυμεί. Η μόνη δυνατότητα, ώστε να αποκατασταθεί η διαπραγματευτική ισορροπία ανάμεσα σε αγοραστή και παραγωγούς είναι η κατάργηση του μονοπωλίου και η εδραίωση ενός διμερούς μονοπωλίου, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την συσπείρωση των παραγωγών σε έναν γεωργικό συνεταιρισμό. Ο συνεταιρισμός θα μπορούσε, όπως προαναφέρθηκε να διαπραγματευτεί αποτελεσματικότερα το ενδεχόμενο συνεργασίας με τον αγοραστή και να επιτύχει καλύτερες τιμές για τους παραγωγούς (Ηρακλέους, 2007).

Ωστόσο, για την επιτυχή διαπραγμάτευση δεν είναι αρκετή μόνο η συσπείρωση των παραγωγών σε έναν γεωργικό συνεταιρισμό. Τα κύρια στοιχεία που πρέπει να διαθέτει ένας συνεταιρισμός για να ασκήσει αποτελεσματική διαπραγμάτευση με τους συμβαλλομένους τους αγοραστές, προμηθευτές κλπ. είναι τα ακόλουθα: α) χαρισματική ηγεσία, β) ικανότητα σχεδιασμού από τη διοίκηση της κατάλληλης στρατηγικής που θα ακολουθήσει ο συνεταιρισμός, γ) ύπαρξη σημαντικού κοινωνικού κεφαλαίου (πίστη, αμοιβαιότητα, εμπιστοσύνη) από τα μέλη προς τον συνεταιρισμό, δ) διασφάλιση τήρησης των συμφωνουμένων υπό την έννοια ότι τα μέλη θα πρέπει να δεσμεύονται ότι θα παραδώσουν τα προϊόντα τους στον συνεταιρισμό, για να μπορεί να εξασφαλίσει ο συνεταιρισμός συγκεκριμένη ποσότητα προϊόντων, χωρίς υπαναχωρήσεις, γ) καθετοποίηση μονάδας, δηλαδή ο συνεταιρισμός θα πρέπει να είναι

σε θέση να μπορεί να καθετοποιηθεί ή μπορεί να αναλάβει ο ίδιος τη διανομή και πώληση των προϊόντων του αυξάνεται η διαπραγματευτική του δύναμη (π.χ. βραχείες αλυσίδες), δ) μεταβίβαση δικαιωμάτων διαχείρισης των προϊόντων από τα μέλη στη διοίκηση του συνεταιρισμού, ώστε να τα διαχειρίζεται για λογαριασμό τους, καθώς η μεταβίβαση δικαιωμάτων αποτελεί τη βάση για αποτελεσματική διαπραγμάτευση, ε) οικονομική επιφάνεια του συνεταιρισμού, καθώς η καλή οικονομική κατάσταση του συνεταιρισμού είναι απαραίτητη, για να έχει ευελιξία και για να μην έχει εξασθενημένη διαπραγματευτική (Παπαγεωργίου 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: MANAGEMENT & ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

Η ανάλυση των βασικών αρχών διοίκησης ενός γεωργικού συνεταιρισμού αφορά α) στην παράθεση των βασικών εννοιών και λειτουργιών της επιστήμης του Management σχετικά με την διοίκηση επιχειρήσεων, β) στην καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών του συνεταιριστικού μοντέλου επιχειρηματικότητας και γ) στην σύγκριση του με τις υπόλοιπες ιδιωτικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις.

3.1. Εισαγωγή στην διοίκηση (Λειτουργίες του MANAGEMENT, θεωρίες οργάνωσης και διοίκησης).

3.1.1. Εισαγωγή στην διοίκηση

Το νόημα του όρου management, μπορεί να αποδοθεί στα ελληνικά ως «διευθύνω, καθοδηγώ, κυβερνώ, προσπαθώ να κάνω ένα σωστό σχέδιο διοίκησης ή αλλιώς επιτυγχάνω ένα έργο».

Η ανάγκη για την συντονισμένη και προγραμματισμένη διοίκηση των εργοστασίων προέκυψε κατά την βιομηχανική επανάσταση, όταν στο χώρο της βιομηχανίας δημιουργήθηκε μια ομάδα εργαζομένων συντονιστών της παραγωγικής δραστηριότητας των εργοστασιακών μονάδων της εποχής. Συγκεκριμένα, από τη μια πλευρά ήταν οι διευθυντές των εργοστασίων που προγραμματίζαν και συντόνιζαν με δική τους ευθύνη την παραγωγή και από την άλλη πλευρά οι εργάτες που έπρεπε να εφαρμόσουν το παραγωγικό πλάνο των προϊσταμένων τους. Η ιεράρχηση των εργαζομένων σε μια βιομηχανία της εποχής γινόταν με βάση τις δυνατότητες του καθενός. Για να διοικήσει, δηλαδή, κάποιος μια επιχείρηση ή έναν συνεταιρισμό, θα έπρεπε εκτός από τις βασικές γνώσεις που έχει, να ενημερώνεται και να επιμορφώνεται σχετικά με το αντικείμενο παραγωγής (Μπουρής, 2008).

Ωστόσο, πέραν όσων διευθύνουν μια επιχείρηση εξίσου σημαντικός είναι και ο ρόλος των εργαζομένων σε μια επιχείρηση ή σε έναν συνεταιρισμό, καθώς το ανθρώπινο δυναμικό είναι αυτό που βοηθάει στην υλοποίηση των σχεδιασμών της παραγωγής μιας επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση, η συνεισφορά ενός μάνατζερ σε μια επιχείρηση ήταν πάντοτε σημαντικός αφού αυτός είναι σε θέση να καταφέρει να συνασπίσει το ανθρώπινο δυναμικό και να εγγυηθεί την επιτυχή λειτουργία μιας επιχείρησης.

3.1.2. Λειτουργίες του management

Σύμφωνα με τον Σαμπράκο (Σαμπράκος, 2008) οι βασικές λειτουργίες του management που βοηθούν στην οργάνωση και την διοίκηση ενός συνεταιρισμού, είναι οι εξής:

- Σχεδιασμός: ο υπεύθυνος διευθυντής (manager) θα πρέπει να ορίσει τους στόχους του συνεταιρισμού, τον ετήσιο ρυθμό παραγωγής, το δίκτυο διάθεσης των προϊόντων και το δίκτυο μεταφοράς τους.
- Οργάνωση: ο υπεύθυνος διευθυντής (manager) επιλεγεί βάσει της τεχνογνωσίας του το κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό αλλά και τα υλικά αγαθά/προμήθειες με βάση τα οποία θα παραχθούν τα προϊόντα ενός συνεταιρισμού
- Διεύθυνση-ηγεσία: ο υπεύθυνος διευθυντής (manager) θα πρέπει μέσα από κατάλληλες πρωτοβουλίες να συνασπίσει και να παράσχει κίνητρα στους εργαζόμενους, ώστε να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την ευόδωση των επιχειρηματικών σχεδίων ενός συνεταιρισμού. Γενικά, ο manager, οφείλει να δημιουργήσει εκείνες τις εργασιακές συνθήκες, που θα συμβάλλουν στην αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας ενός συνεταιρισμού.
- Έλεγχος: ο υπεύθυνος διευθυντής (manager) θα πρέπει καθόλη τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας να ελέγχει, εάν η παραγωγικός δραστηριότητα του συνεταιρισμού υλοποιείται σύμφωνα με τα αρχικά σχέδια και να προβαίνει όταν εντοπίζει αστοχίες στην διόρθωση των λαθών μέσα από τις αναγκαίες αλλαγές.

3.1.3. Ο μάνατζερ των επιχειρήσεων.

Ο μάνατζερ μιας επιχείρησης είναι ο άνθρωπος εκείνος, ο οποίος προσλαμβάνεται α) για να φέρει αποτελεσματικά εις πέρας τους προγραμματικούς στόχους μια επιχείρησης, β) για να μπορεί να αξιοποιήσει το ανθρώπινο δυναμικό που θα τον πλαισιώσει σε αυτήν την δράση και τέλος γ) για να αντιμετωπίσει όποια δυσκολία πρόκειται να προκύψει κατά την λειτουργία μιας επιχείρησης. Ένα από τα πράγματα που πρέπει να έχει υπόψιν του ο μάνατζερ είναι ότι θα πρέπει να κατηγοριοποιήσει με τέτοιο τρόπο τις αρμοδιότητες του, έτσι ώστε να μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά την λειτουργία της επιχείρησης (Χυτήρης, 2006).

Υπάρχουν τρία (3) επίπεδα διαχείρισης:

- Η «διεύθυνση λειτουργίας» μιας επιχείρησης, η οποία περιλαμβάνει όλα τα στελέχη που είναι επόπτες, βοηθοί διευθυντών καθώς και διευθυντές, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τους εργαζόμενους της επιχείρησης. Η κύρια ευθύνη τους είναι να έχουν άμεση επαφή με τους εργαζόμενους όπως επίσης και με τις συνθήκες εργασίας τους και τα αποτελέσματα του εργασίας τους.
- Η «μέση διεύθυνση», η οποία είναι υπεύθυνη για την επίτευξη των στόχων που είχαν αρχικά τεθεί από τα αρμόδια στελέχη. Συνήθως στη μέση διεύθυνση ανήκουν οι διευθυντές ή τμηματάρχες μιας επιχείρησης και η κύρια αρμοδιότητα τους είναι η εποπτεία της παραγωγικής διαδικασίας ανάλογα του κλάδου παραγωγής τον οποίο έχουν στην επίβλεψη τους.
- Η «γενική διεύθυνση», στην οποία ανήκουν τα υψηλόβαθμα στελέχη της επιχείρησης τα οποία που χαράσσουν και υλοποιούν την στρατηγική πολιτική μιας επιχείρησης, δηλαδή την τιμολογιακή πολιτική, την πολιτική ανταγωνισμού και διαφήμισης. Την γενική διεύθυνση αποτελούν κατά κανόνα ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και ο γενικός διευθυντής της επιχείρησης (Χυτήρης, 2006).

3.1.4. Θεωρίες Οργάνωσης και Διοίκησης

Τα κυριότερα είδη οργάνωσης και διοίκησης μια επιχείρησης είναι τα εξής:

- Η «επιστημονική διοίκηση», που αφορά στην επιστημονική μελέτη των μεθόδων εργασίας, των κριτηρίων με τα οποία επιλέγονται οι εργαζόμενοι και της ανάλυσης της αποδοτικότητας του και των τρόπων βελτίωσής τους
- Η «γραφειοκρατική διοίκηση», που αφορά στην τεχνικές διαδικασίες που ακολουθούν βάσει του αρχικού προγραμματισμού οι διευθυντές και οι εργαζόμενοι κατά την παραγωγική διαδικασία
- Η «διαχειριστική διοίκηση», που αφορά στην εφαρμογή από όσους διοικούν μια επιχείρηση συγκεκριμένων αρχών, όπως είναι ο δόκιμος οικονομικά και τεχνολογικά διαχωρισμός των εργασιών, η σωστή λήψη αποφάσεων αλλά και η απασχόληση κάθε εργαζομένου στην κατάλληλη θέση εργασίας.

Τέλος, σημαντική συνεισφορά στην διοίκηση και οργάνωση επιχειρήσεων έχουν και η «θεωρία της συμπεριφοράς», η οποία προσπαθεί να κατανοήσει τι ακριβώς επηρεάζει την εργασιακή συμπεριφορά έχουν οι υπάλληλοι κατά την διάρκεια της

εργασίας τους και να βελτιώσει τις εργασιακές συνθήκες αλλά και η «θεωρία ποσοτικού μάνατζμεντ», η οποία προκρίνει την λήψη αποφάσεων μέσα από την χρήση σύγχρονων τεχνολογικά επικαιροποιημένων επιστημονικών συστημάτων που βασίζονται στις επιστήμες των μαθηματικών, της στατιστικής και των πληροφοριακών συστημάτων (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

3.2. Το συνεταιριστικό μοντέλο επιχειρηματικότητας.

Το συνεταιριστικό μοντέλο επιχειρηματικότητας έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Οι συνεταιρισμοί έχουν ένα συγκεκριμένο αξιακό σύστημα (αρχές)
Υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες συμπεριφοράς και κανόνες λειτουργίας, οι οποίοι χρησιμοποιούνται στους καταναλωτικούς συνεταιρισμούς σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι εν λόγω αρχές, οι οποίες αναλύθηκαν παραπάνω (Κεφάλαιο 2), είναι σημαντικές και αποτελεσματικές, καθώς η χρήση τους είχε δοκιμαστεί από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας των συνεταιρισμών και στο πέρας των χρόνων έχουν γίνει οι απαραίτητες τροποποιήσεις, προκειμένου οι αξίες λειτουργίας και οργάνωσης των συνεταιρισμών να ανταποκρίνονται στις οικονομικές, κοινωνικές και τεχνολογικές εξελίξεις.
- Υπάρχει ιδιαίτερη Νομοθεσία που διέπει τη λειτουργία των συνεταιρισμών.
Όπως σε όλες τις επιχειρήσεις, έτσι και στους αγροτικούς συνεταιρισμούς υπάρχει συγκεκριμένη νομοθεσία η οποία προστατεύει και βοηθάει τον εκάστοτε συνεταιρισμό να αναπτυχθεί. Όπως θα αναλυθεί εκτενώς στο δεύτερο μέρος της εργασίας, ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος που ψηφίστηκε στην Ελλάδα και ήταν υπέρ των συνεταιρισμών, ήταν ο ν. 602/1915. Έκτοτε το νομοθετικό πλαίσιο της ίδρυσης λειτουργίας και οργάνωσης των συνεταιρισμών έχει επεκταθεί και σήμερα με τον ν. 4673/2020 και την βοήθεια της ευρωπαϊκής νομοθεσίας ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες του συνεταιριστικού θεσμού στον 21^ο αιώνα.
- Οι συνεταιρισμοί συμβάλλουν στην πρόοδο της αγροτικής οικονομίας και στην απασχόληση εργαζόμενων.
Μια από τις σημαντικές δράσεις των συνεταιρισμών που έχουν θετικό αντίκτυπο στην κοινωνία και στην οικονομία, είναι ότι απασχολούν παγκοσμίως πάνω από 100 εκατομμύρια εργαζόμενους. Επίσης, όσον αφορά τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, είναι αυτοί που διαχειρίζονται το μεγαλύτερο

μέρος της καλλιεργήσιμης γης και βοηθούν με την παροχή τεχνογνωσίας τον κάθε καλλιεργητή να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των γεωργικών τους εργασιών.

- Οι συνεταιρισμοί είναι διαφορετικοί από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Η διαφορά των συνεταιρισμών από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις αφορά κυρίως τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα μέλη και τους μετόχους τους. Οι συνεταιρισμοί λειτουργούν προς όφελος των μελών τους, ώστε να αναπτυχθούν οικονομικά, ενώ από την άλλη οι ιδιωτικές επιχειρήσεις λειτουργούν προς όφελος των μετόχων-επενδυτών τους. Η πρόκληση την οποία καλούνται να αντιμετωπίσουν οι συνεταιρισμοί στην σύγχρονη οικονομία είναι ότι από την μια πρέπει να δουλεύουν, ώστε να ευνοούν τα μέλη τους αλλά παράλληλα -σε μια ανταγωνιστική κοινωνία- θα πρέπει να καταφέρουν να κάνουν τον συνεταιρισμό ανταγωνιστικό και κυρίως βιώσιμο. ώστε να μπορέσει να επιβιώσει οικονομικά απέναντι στις άλλες ομοειδής επιχειρήσεις του κλάδου (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

3.3. Σύγκριση αγροτικών συνεταιρισμών με ιδιωτικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις.

Οι διαφορές που προκύπτουν ανάμεσα στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τις ιδιωτικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις εντοπίζονται στις ιδρυτικές τους αρχές και στις αξίες. Από την μια οι αγροτικοί συνεταιρισμοί λειτουργούν με γνώμονα πάντα το όφελος των μελών τους αλλά την διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας τους και από την άλλη οι ιδιωτικές επιχειρήσεις λειτουργούν με μοναδικό σκοπό, την αύξηση του κεφαλαίου της επιχείρησης.

Περαιτέρω, οι συνεταιρισμοί στηρίζονται κατά κύριο λόγο στο κοινωνικό τους κεφάλαιο και λειτουργούν με τις αρχές της εμπιστοσύνης και της αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη τους. Όλα τα μέλη λειτουργούν συλλογικά στην λήψη αποφάσεων και έτσι ο καθένας έχει δικαίωμα και λόγο για την εργασία του. Αντίθετα στις ιδιωτικές επιχειρήσεις κυρίως κεφαλαιουχικού χαρακτήρα μοναδικό όφελος αποτελεί η αύξηση του κεφαλαίου ενώ αυτοί που αποφασίζουν για την επιχείρηση είναι οι μέτοχοι με το μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τους μετόχους με μικρό ποσοστό (Παπαγεωργίου, 2015).

Ωστόσο υπάρχουν αρκετές ακόμη διαφορές ανάμεσα στους αγροτικούς συνεταιρισμούς και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, μερικές από τις οποίες είναι οι εξής:

1. Συναλλασσόμενοι: Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις οι συναλλασσόμενοι μπορεί να είναι οποιοσδήποτε ανεξάρτητα από την ιδιότητα του ενώ στους αγροτικούς συνεταιρισμούς κατά κύριο λόγο τα μέλη είναι αυτά που έχουν συναλλαγές, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κάποιος τρίτος δεν μπορεί να έχει συναλλαγές με τον συνεταιρισμό.
2. Σκοπός: Όσον αφορά τον σκοπό μια ιδιωτικής επιχείρησης, αυτή έχει ως κύριο μέλημα την αύξηση των κερδών με σκοπό την αύξηση του κεφαλαίου των επενδυτών σε αντίθεση με τους συνεταιρισμούς που έχουν ως στόχο την αύξηση των κερδών, έτσι ώστε να επωφεληθούν τα μέλη του συνεταιρισμού.
3. Τιμολογιακή Πολιτική: Στόχος πάντα των συνεταιρισμών είναι το συμφέρον των μελών που ανήκουν σε αυτόν ενώ από την άλλη η τιμολογιακή πολιτική στις επιχειρήσεις έχει ως κύριο στόχο την μεγιστοποίηση των κερδών της.
4. Πηγές κεφαλαίου: Η πηγή κεφαλαίου στους συνεταιρισμούς προέρχεται α) από την συνεργασία των μελών με τον συνεταιρισμό, β) από το πλεόνασμα που δημιουργείται, αν από τα έσοδα αφαιρεθούν τα έξοδα αλλά και γ) από κρατικές επιχορηγήσεις και χρηματοδοτήσεις της τράπεζας. Στις ιδιωτικές επιχειρήσεις τα κέρδη προέρχονται από την επιχειρηματικότητα καθώς και από την εξωτερική χρηματοδότηση από την τράπεζα, όπως και στους συνεταιρισμούς με την μορφή δανείων.
5. Διάθεση καθαρών κερδών: Η διάθεση των κερδών στους συνεταιρισμούς γίνεται στα μέλη που συμμετέχουν ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών και από την άλλη στις ιδιωτικές επιχειρήσεις γίνονται στους μετόχους ανάλογα με το ποσοστό των μετοχών που κατέχει ο κάθε μέτοχος.
6. Μέρισμα (Αμοιβή κεφαλαίου): Στους συνεταιρισμούς η διάθεση του μερίσματος αποφασίζεται από την Γενική Συνέλευση και συνήθως είναι χαμηλός ως και μηδενικός. Από την άλλη στις ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν υπάρχει όριο του ποσού των μερισμάτων και μπορεί να είναι υψηλός εάν η επιχείρηση είναι κερδοφόρα.
7. Κριτήριο επιτυχίας: Στους συνεταιρισμούς, θεωρείται επιτυχία η επίτευξη των στόχων και η ικανοποίηση των μελών ενώ στις ιδιωτικές επιχειρήσεις επιτυχία θεωρείται μόνο η μεγιστοποίηση των κερδών.

8. Μερίδες / Μετοχές: Οι μετοχές που υπάρχουν στις ιδιωτικές κεφαλαιουχικές επιχειρήσεις εκτός του ότι είναι μεταβιβάσιμες, μπορούν να αγοραστούν και από τρίτους που θέλουν να εισέλθουν στην επιχείρηση. Στους αγροτικούς συνεταιρισμούς όμως οι μετοχές ανήκουν στα μέλη του και είναι μη μεταβιβάσιμες.
9. Λειτουργική πρακτική: Όσο η λειτουργία των συνεταιρισμών ευνοεί τα μέλη του, συνεχίζεται ακόμη και αν ο συνεταιρισμός δεν έχει όφελος από αυτήν την λειτουργία. Αντίθετα μια ιδιωτική επιχείρηση σταματάει την λειτουργία της αν είναι ζημιογόνα και σκέφτεται ξεκάθαρα την επιχείρηση και όχι τους μετόχους.
10. Τόπος εγκατάστασης: Η εγκατάσταση των αγροτικών συνεταιρισμών γίνεται σε μέρος το οποίο ευνοεί και βολεύει τα μέλη του συνεταιρισμού άσχετα αν ο συνεταιρισμός επωφελείται από την τοποθεσία της εγκατάστασης. Αντίθετα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις μελετούν προσεκτικά τις επιλογές που έχουν για να εδραιώσουν την επιχείρηση τους και κατόπιν επενδύουν στον τόπο εγκατάστασης τους.
11. Αριθμός ψήφων: Κάθε μέλος ενός συνεταιρισμού έχει μια και μοναδική ψήφο και έτσι όλα τα μέλη είναι ισάξια για τις αποφάσεις που λαμβάνονται. Αντίθετα, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσα περισσότερα μερίδια έχει ένας μέτοχος, τόσο περισσότερο αυξάνεται ο αριθμός των ψήφων. Για το λόγο αυτό όσο μεγαλύτερο ποσοστό μετοχών έχει κάποιος μέτοχος, τόσο περισσότερες είναι οι πιθανότητες σε μια Γενική Συνέλευση να υπερασπιστεί την άποψη του και να ψηφιστεί η δική του επιλογή.
12. Φορολογία: Όσον αφορά την φορολογία των συνεταιρισμών και των μελών του, υπάρχει φορολογική απαλλαγή και φορολογούνται μόνο οι συναλλαγές τους με τρίτους εκτός συνεταιρισμού. Σε αντίθεση με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις που οι μέτοχοι φορολογούνται για όλες τις εμπορικές συναλλαγές που πραγματοποιούν (Παπαγεωργίου, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.

Η ανάλυση των κύριων στοιχείων της οργανωσιακής συμπεριφοράς των μελών ενός γεωργικού συνεταιρισμού εστιάζει α) στις θεωρίες παρακίνησης των μελών ενός συνεταιρισμού, β) στην θεωρία του Maslow καθώς και γ) στις εναλλακτικές μορφές οργάνωσης ενός των γεωργικών συνεταιρισμών.

4.1. Οργανωσιακή συμπεριφορά των μελών ενός αγροτικού συνεταιρισμού.

Ο λόγος για τον οποίο πρέπει ένας γεωργός να ενταχθεί σε ένα σύνολο αγροτικού συνεταιρισμού, είναι κυρίως για να μπορέσει να επιβιώσει τόσο ο ίδιος όσο και η γεωργική εκμετάλλευση που έχει στην κατοχή του. Προφανώς για να μπορέσει ένας συνεταιρισμός να πετύχει στον κλάδο του είναι ανάγκη αφενός να τηρούνται οι αρχές και οι αξίες που αναφέρθηκαν παραπάνω και διέπουν την οργάνωση και λειτουργία του και αφετέρου να συμβάλλουν στο έργο του συνεταιρισμού ενεργά και πάντοτε μέσα σε πνεύμα συνεργασίας και αλληλοβοήθειας τα μέλη του συνεταιρισμού. Σύμφωνα με τον Κοντογεώργο και Σεργάκη παρατηρείται ότι τα μέλη των αγροτικών συνεταιρισμών τόσο σε τοπικό αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο, σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχουν συνείδηση της ευεργετικής για τα μέλη του λειτουργίας ενός συνεταιρισμού και για το λόγο αυτό δεν ενδιαφέρονται και δεν καταβάλουν προσπάθειες για την επιτυχία των συνεταιρισμών (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015). Ωστόσο, οι ίδιες μελέτες έχουν αποδείξει ότι από την στιγμή που ένα μέλος κατανοεί ότι η συμμετοχή του στον συνεταιρισμό έχει μόνο οφέλη, προσπαθεί όλο και περισσότερο να συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία του συνεταιρισμού προς όφελος του ίδιου αλλά και του συνεταιρισμού (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

4.1.1 Ενεργή συμμετοχή των μελών, συνεταιριστική κουλτούρα και ανοιχτή επικοινωνία ανάμεσα στην διοίκηση και τα μέλη.

Όπως προαναφέρθηκε, το βασικό χαρακτηριστικό που πρέπει ένας συνεταιρισμός να έχει ώστε να επιτύχει, είναι αρχικά η ενεργή συμμετοχή των μελών μέσα στον συνεταιρισμό. Η ενεργή συμμετοχή των μελών εκφράζεται μέσα από το έμπρακτο ενδιαφέρον να συνεισφέρουν στο παραγωγικό του έργο, την κατάθεση προτάσεων για την παραγωγή νέων αναβαθμισμένων προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και για την προώθηση των εν λόγω παραγόμενων αγαθών σε νέα δίκτυα διανομής και σε νέες αγορές.

Η διαμόρφωση επομένως, μιας συνεταιριστικής «κουλτούρας», είναι αναγκαία για την παροχή στα μέλη του συνεταιρισμού ενός συγκεκριμένου προτύπου συνεργασίας και αλληλοβοήθεια, το οποίο θα εξασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή όλων στην λειτουργία του συνεταιρισμού και θα αποτρέπει την εμφάνιση φαινομένων διακρίσεων, που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την εύρυθμη λειτουργία του συνεταιρισμού.

Για την εμπέδωση των εν λόγω προτύπων συνεταιριστικής συνεργασίας είναι επίσης αναγκαία η ανοιχτή επικοινωνία ανάμεσα στην διοίκηση και τα μέλη ενός συνεταιρισμού, ώστε να λύνεται διαλεκτικά οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει στην καθημερινή λειτουργία της επιχείρησης. Η ύπαρξη ανοιχτής επικοινωνίας ανάμεσα στην διοίκηση και στα μέλη είναι απαραίτητη προκειμένου να αναπτυχθεί ένα αίσθημα εμπιστοσύνης ανάμεσα στις δύο πλευρές, γεγονός που μπορεί να διασφαλίσει την απρόσκοπτη εσωτερική λειτουργία ενός συνεταιρισμού (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

4.1.2. Η θεωρία της Παρακίνησης/ Υποκίνησης.

Σύμφωνα με την θεωρία της οργανωσιακής συμπεριφοράς, ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί αλλά και πράττει ο άνθρωπος, καθορίζεται κυρίως από τα κίνητρα του. Έτσι, η παρακίνηση ενός ανθρώπου προς εργασία προσδίδει σε αυτόν ερεθίσματα και κίνητρα, ώστε να αποδίδει το μέγιστο των ικανοτήτων. Υπό αυτή την έννοια στα πλαίσια ενός συνεταιρισμού τα ανώτερα ιεραρχικά στελέχη οφείλουν να παράσχουν στα μέλη του τα κατάλληλα κίνητρα, ώστε να επιτύχουν αύξηση της παραγωγικότητας, του συνεταιρισμού.

Τα εν λόγω κίνητρα μπορεί να αφορούν την κερδοφορία του συνεταιρισμού και συνακόλουθα των μελών του, την τεχνολογική αναβάθμιση των μηχανημάτων, την επιμόρφωση τους ή το άνοιγμα σε νέες αγορές προϊόντων και υπηρεσιών (Mullins & Gill, 2015).

4.1.4. Η θεωρία του Maslow

Συνδυάζοντας τους παραπάνω θεωρίες της παροχής κινήτρων στα μέλη ενός συνεταιρισμού και την θεωρία της «ιεράρχησης αναγκών» του Maslow, μπορούν να εξαχθούν χρήσιμα σχετικά με τη φύση του εργαζόμενου ανθρώπου και στην περίπτωση της εργασίας του μέλους ενός συνεταιρισμού. Ειδικότερα, σύμφωνα με την θεωρία του Maslow ο εργαζόμενος είναι ανθρώπινο ον που συνεχώς επιζητά την ικανοποίηση των αναγκών του και πάντα θεωρεί ότι πρέπει να λαμβάνει το μέγιστο

δυνατό προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες του. Προφανώς και η ιεράρχηση των αναγκών διαφέρουν από άτομο σε άτομο, καθώς αυτή πραγματοποιείται βάσει της σημασίας που αποδίδει αυτό σε κάθε του ανάγκη.

Σημαντική θέση στην ιεράρχηση των αναγκών ενός εργαζομένου έχουν βεβαίως οι βιολογικές του ανάγκες, εκείνες δηλαδή που καλύπτουν τις απαραίτητες επιθυμίες του ανθρώπου για επιβίωση. Ωστόσο, πέραν αυτών, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι ανάγκες για εκτίμηση, σεβασμό και επιτυχία στον επαγγελματικό και τον ευρύτερο κοινωνικό τους χώρο (Mullins & Gill, 2015).

4.2. Εναλλακτικές μορφές οργάνωσης των αγροτικών συνεταιρισμών.

4.2.1. Ομάδες παραγωγών

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα χρησιμοποιεί τον όρο «Ομάδα Παραγωγών» για να κατατάξει τους γεωργούς σε μια κοινότητα με νομική μορφή. Η δημιουργία των πρώτων Ομάδων Παραγωγών έγινε το 1981 και αφορούσε τα αλιεύματα, τα οπωροκηπευτικά και τους μεταξοσκώληκες.

Στην «Ομάδα Παραγωγών» κατά κανόνα ανήκουν μέλη, τα οποία κατοικούν συνήθως στην ίδια περιοχή και αντικείμενο τους είναι ένα όμοιο προϊόν ή μια ομάδα ομοειδών προϊόντων. Δεν μπορεί να ενταχθεί στην ομάδα παραγωγών κάποιος που παράγει διαφορετικό προϊόν από το προϊόν που παράγει η ομάδα ενώ για να ανήκει κάποιος στην ομάδα δεν αρκεί μόνο να παράγει το ίδιο προϊόν αλλά πρέπει να το παράγει κάτω από συγκεκριμένες οδηγίες, έτσι ώστε το παραγόμενο προϊόν να είναι ίδιο με αυτό και των υπόλοιπων παραγωγών που εντάσσονται στην εν λόγω ομάδα παραγωγών. Στόχος της «ομάδας παραγωγών» είναι η παραγωγή συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων τα οποία παράγονται κάτω από συγκεκριμένες προδιαγραφές (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

Ένα από τα κριτήρια που πρέπει να πληροί μια ομάδα έτσι ώστε να θεωρηθεί ομάδα παραγωγών, είναι να υπάρχει καταστατικό για την δημιουργία της, το οποίο να είναι υπογεγραμμένο από 20 τουλάχιστον φυσικά πρόσωπα, τα οποία θα πρέπει να ανήκουν στην επαγγελματική ιδιότητα του αγρότη και να εκμεταλλεύονται αγροτική γη παράγοντας αγροτικά προϊόντα.

Επόμενο κριτήριο είναι η έγκριση του συγκεκριμένου καταστατικού από το εκάστοτε Ειρηνοδικείο της περιοχής που έχει την έδρα της η Ομάδα Παραγωγών και κατόπιν η αναγνώριση της από αναγνωριστεί από την Διεύθυνση Γεωργίας του Νομού

όπου εδρεύει η εν λόγω ομάδα παραγωγών. Στην συνέχεια, όπως και οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, έτσι και οι «Ομάδες Παραγωγών» καταχωρούνται στο «Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συλλογικών Οργανώσεων», όπου θα πρέπει να αναφέρονται τα στοιχεία των παραγωγών που παράγουν τα προϊόντα εντός της Περιφέρειας, η έκταση που έχουν στην διάθεση τους οι παραγωγοί, ο κύκλος και το ύψος των συναλλαγών και τέλος το ποσοστό του μεριδίου που καλύπτει η ομάδα τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

4.2.2 Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί

Οι πρώτοι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα το 1922. Η δημιουργία τους πραγματοποιήθηκε, έτσι ώστε οι παραγωγοί να ενισχυθούν σε συνθήκες, οι οποίες ήταν δύσκολο να αντιμετωπισθούν, όπως η δυσκολία διάθεσης των προϊόντων στην αγορά, η έλλειψη εμπειρίας παραγωγών καθώς και η πίεση του κράτους να στηρίξει τους συνεταιρισμούς.

Οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί χωρίζονται σε 2 κατηγορίες:

- Συνεταιρισμοί που ασχολούνται με την καταχώρηση ιδιοκτησίας κτημάτων, δασών κτλ. καθώς και συνεταιρισμοί που ασχολούνται με την αναβάθμιση των εκμεταλλεύσεων.
- Συνεταιρισμοί, οι οποίοι ασχολούνται με την παραγωγή, την διαχείριση και προώθηση γεωργικών προϊόντων (π.χ. Μαστίχα Χίου, Οίνος Σάμου, Κρόκος Κοζάνης).

Τα μέλη που ανήκουν στους αναγκαστικούς συνεταιρισμούς υποχρεούνται να παράγουν ένα συγκεκριμένο προϊόν και να το διαθέτουν εξ 'ολοκλήρου στον συνεταιρισμό για συλλογική επιχειρηματική διαχείριση. Εάν ένα μέλος δεν παραδώσει ολόκληρη την παραγωγή στον συνεταιρισμό, τότε το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει το πρόστιμο που πρέπει να καταβάλει στον συνεταιρισμό το μέλος αυτό. Είναι, επομένως, αναγκαία συνθήκη για την εύρυθμη λειτουργία ενός συνεταιρισμού η συλλογική δράση και η αλληλοβοήθεια των μελών και ο παραμερισμός προσπαθειών επιδίωξης ατομικών συμφερόντων (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Η περιγραφή των βασικών εργαλείων για την αποτύπωση και εκτίμηση της χρηματοοικονομικής κατάστασης ενός γεωργικού συνεταιρισμού θα πραγματοποιηθεί μέσα από τον προσδιορισμό α) της έννοιας και της λειτουργίας των οικονομικών καταστάσεων και β) των αριθμοδεικτών που συμβάλουν σημαντικά στην χρηματοοικονομική διαχείριση ενός συνεταιρισμού.

5.1. Οικονομικές καταστάσεις καθώς και αριθμοδείκτες που αναλύουν την διαχείριση των οργανισμών.

Όπως σε κάθε επιχείρηση, έτσι και στους οργανισμούς, τα άτομα που εργάζονται και ανήκουν στο Διοικητικό Συμβούλιο, είναι εκείνα που λαμβάνουν αποφάσεις για την στρατηγική του συνεταιρισμού, τις αλλαγές που πρέπει να πραγματοποιηθούν, τις επενδύσεις καθώς και για οτιδήποτε άλλο χρειάζεται ένας συνεταιρισμός. Για να ληφθούν οι σωστές αποφάσεις, θα πρέπει να αναλυθούν κυρίως οι λογιστικές πληροφορίες, έτσι ώστε να μπορεί να μελετηθεί η πορεία της επιχείρησης συγκριτικά από το παρελθόν μέχρι το παρόν αλλά και για να εκτιμηθεί η μελλοντική πορεία του συνεταιρισμού.

Τα έγγραφα που περιέχουν τις λογιστικές πληροφορίες είναι οι οικονομικές καταστάσεις και η άντληση των στοιχείων από αυτές για μελέτη ονομάζεται χρηματοοικονομική ανάλυση. Αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης σε οικονομικές καταστάσεις είναι η μελέτη των αριθμοδεικτών και των τρόπων που επηρεάζονται από τυχόν αλλαγές (Harrison et al., 2015).

Σύμφωνα με τον Νιάρχο, οι αριθμοδείκτες είναι δείκτες οι οποίοι προσπαθούν να συσχετίσουν συγκεκριμένες μεταβλητές, όπως πωλήσεις και κεφάλαια, με την μορφή των ποσοστών, έτσι ώστε να μπορεί κάποιος να εκτιμήσει την τρέχουσα οικονομική κατάσταση της επιχείρησης (Νιάρχος, 1994). Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ένδειξη της τιμής ενός αριθμοδείκτη δεν συνεπάγεται από μόνη της ότι η Διοίκηση μιας επιχείρησης μπορεί με αυτό το νούμερο να καταλάβει την οικονομική πορεία της επιχείρησης, εάν δεν το συγκρίνει με την ίδια τιμή μιας ομοειδούς επιχείρησης στην συγκεκριμένη χρονική φάση.

5.1.1. Οικονομικές καταστάσεις

Οι οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, ενός συνεταιρισμού, αποτελούνται κυρίως από τον Ισολογισμό, την κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης και την Κατάσταση Ταμειακών Ροών.

Ο Ισολογισμός, χωρίζεται σε ενεργητικό και παθητικό και μας αποτυπώνει την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης κατά τη χρονική στιγμή που συντάσσεται ο Ισολογισμός. Συνήθως η σύνταξη του Ισολογισμού γίνεται την τελευταία μέρα της λογιστικής περιόδου, εκτός και αν πρέπει να μελετηθεί περαιτέρω κάποιο στοιχείο και χρειάζεται η σύνταξη του Ισολογισμού στην μέση της περιόδου. Ο ισολογισμός στο Ενεργητικό του κεφάλαιο αναλύει «τι κατέχει» μια επιχείρηση, καταγράφει, δηλαδή, τα Ταμειακά Διαθέσιμα, τις απαιτήσεις καθώς και τα έξοδα εγκατάστασης μια επιχείρησης. Από την άλλη, το Παθητικό Κεφάλαιο δείχνει «τι οφείλει» μια επιχείρηση μέσα από μια εκτίμηση του καταβληθέντος και του οφειλόμενου κεφαλαίου καθώς και των βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης αποτυπώνει το αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου, συνήθως ενός έτους, και απεικονίζει τα έσοδα και τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν την δεδομένη χρονική περίοδο από μια επιχείρηση. Τα έσοδα αποτελούνται από το ακαθάριστο εισόδημα, το οποίο αφορά τα κέρδη από τις πωλήσεις των προϊόντων ή τα έσοδα από την παροχή υπηρεσιών, και στις δαπάνες ανήκει το κόστος που χρειάζεται για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών. Στο τέλος των αποτελεσμάτων χρήσης, το θετικό αποτέλεσμα αποτυπώνει τα κέρδη και το αρνητικό αποτυπώνει τις ζημίες μιας επιχείρησης (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

Τέλος, η Κατάσταση Ταμειακών Ροών εμφανίζει τις εισπράξεις και τις πληρωμές που πραγματοποίησε η επιχείρηση σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Από την κατάσταση ταμειακών ροών μπορεί να φανεί εάν η επιχείρηση έχει ταμειακά διαθέσιμα ή εάν χρειάζεται χρηματοδότηση. Υπάρχουν 3 είδη δραστηριοτήτων που εμφανίζονται στην συγκεκριμένη κατάσταση και είναι τα εξής:

- 1) Λειτουργικές Δραστηριότητες: Τα έσοδα της επιχείρησης προέρχονται από τις πωλήσεις των προϊόντων και των υπηρεσιών της σε τρίτους. Οι συγκεκριμένες

δραστηριότητες μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα κέρδη ή ζημιές, που αντίστοιχα αυξάνουν τα ταμειακά διαθέσιμα (κέρδη) ή τα μειώνουν (ζημιές).

- 2) Επενδυτικές δραστηριότητες: Οι επιχειρήσεις αγοράζουν κινητά περιουσιακά στοιχεία, όπως έπιπλα και εξοπλισμό. Όταν όμως αυτά τα στοιχεία χρειάζονται αντικατάσταση, η επιχείρηση έχει την δυνατότητα να τα πουλήσει και να αποφέρει στο ταμείο της επενδυτικές ταμειακές ροές. Οι συγκεκριμένες ροές είναι δεύτερες σε κριτήριο σημαντικότητας μετά τις λειτουργικές δραστηριότητες.
- 3) Χρηματοοικονομικές δραστηριότητες: Όταν αναφέρουμε τον όρο χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, αναφερόμαστε στο κεφάλαιο χρηματοδότησης που χρειάζεται η επιχείρηση. Σε αυτό συγκαταλέγεται η έκδοση μετοχών, ο δανεισμός κεφαλαίων καθώς και η αποπληρωμή των δανείων (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

5.1.2. Οικονομικοί Δείκτες Ισολογισμού.

Υπάρχουν δεκάδες αριθμοδείκτες με την ανάλυση των οποίων μπορούμε να εξετάσουμε την χρηματοοικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης. Οι κυριότεροι αριθμοδείκτες που βοηθούν να συμπεράνουμε την πορεία της επιχείρησης καθώς και να αναλύσουμε τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, είναι οι εξής:

- Αριθμοδείκτες ρευστότητας, οι οποίοι μας βοηθάνε να συμπεράνουμε κατά πόσο η επιχείρηση μπορεί να αντιμετωπίσει τυχόν βραχυπρόθεσμες χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις.
- Αριθμοδείκτες δραστηριότητας, οι οποίοι βοηθούν ώστε να συμπεράνουμε πόσο αποτελεσματική είναι η επιχείρηση στην διαχείριση των περιουσιακών της στοιχείων και κατά πόσο συμφέρει την επιχείρηση να τα αξιοποιήσει ή όχι.
- Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων και βιωσιμότητας, οι οποίοι βοηθούν να συμπεράνουμε κατά πόσο η επιχείρηση είναι λειτουργικά βιώσιμη και κατά πόσο ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της.
- Αριθμοδείκτες αποτελεσματικότητας, οι οποίοι βοηθούν ώστε να αντιληφθεί κανείς την αποδοτικότητα της επιχείρησης, δηλαδή το κατά πόσο η επιχείρηση είναι κερδοφόρα. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο περισσότερο κερδοφόρα και αποτελεσματική είναι η επιχείρηση.

- Αριθμοδείκτες δαπανών λειτουργίας. Ο συγκεκριμένος δείκτης δείχνει πόσο αποτελεσματικά χρησιμοποιούνται τα έσοδα για να καλυφθούν οι δαπάνες μιας επιχείρησης (Νιάρχος, 1994).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ.

Η ανάλυση της λειτουργικότητάς της αγοράς και του ρυθμιστικού ρόλου των συνεταιρισμών σε μια αγορά είναι αναγκαία προκειμένου να καταδειχθούν η θετική επίδραση του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών στην ελεύθερη λειτουργία της αγοράς, στους παραγωγούς και τους καταναλωτές.

6.1 Λειτουργικότητα αγοράς.

Ως λειτουργικότητα της αγοράς ορίζεται η επάρκεια των προϊόντων και των υπηρεσιών που είναι προς κατανάλωση σε μια αγορά. Στόχος της αγοράς είναι να μεγιστοποιηθεί η λειτουργικότητα, πράγμα το οποίο μπορεί να επιτευχθεί αν πληρούνται οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- Ικανότητα της αγοράς να παράγει και να διανέμει το προϊόν στην αγορά με το ελάχιστο δυνατό κόστος, έτσι ώστε να μπορεί να καταναλωθεί από όλους.
- Σωστές αποφάσεις της διοίκησης και των παραγωγικών τμημάτων μιας επιχείρησης, έτσι ώστε τα προϊόντα να καλύπτουν τις προδιαγραφές των απαιτήσεων των καταναλωτών.
- Ανάπτυξη των μηχανημάτων παραγωγής και εφαρμογή νέων τεχνολογιών με στόχο να δοθούν στην αγορά νέοι κωδικοί ποιοτικά και ποσοτικά αναβαθμισμένων προϊόντων με σκοπό την ευχαρίστηση του καταναλωτή (Scherer & Ross, 1990).

6.2. Ο ρυθμιστικός ρόλος των συνεταιρισμών στην αγορά.

Στην δημιουργία των αγροτικών συνεταιρισμών στην Ευρώπη θεωρείται ότι συνέβαλλαν αθροιστικά οι παρακάτω λόγοι: α) Η ανάγκη μείωσης των οικονομικών ανισορροπιών που μπορούν να προκύψουν από την υπερπροσφορά αγροτικών προϊόντων στην αγορά με αποτέλεσμα την μείωση της τιμής πώλησης τους. β) Η ανάγκη εξάλειψης φαινομένων αισχροκέρδειας στην παραγωγή γεωργικών προϊόντων ζωτικής σημασίας για την επιβίωση του ανθρώπου.

Τα πλεονεκτήματα για την αγορά και τους καταναλωτές που απορρέουν από την εύρυθμη λειτουργία του θεσμού των γεωργικών συνεταιρισμών είναι τα ακόλουθα:

- Διασύνδεση παραγωγού με την αγορά.

Ο ανταγωνισμός των παραγωγών στην αγορά δεν είναι πάντα ισότιμος. Η συμμετοχή του παραγωγού σε μια ομάδα (συνεταιρισμό) εξασφαλίζει επιχειρηματική ασφάλεια και καλύτερες τιμές τόσο για τον ίδιο όσο και για τον καταναλωτή.

- Πρόσβαση περισσότερων προϊόντων στην αγορά μέσω της δυνατότητας μείωσης του κόστους μεταφοράς.

Χρησιμοποιώντας τον συνεταιρισμό ως μέσο, μπορεί ο παραγωγός να μειώσει δραστικά το κόστος μεταφοράς των προϊόντων με αποτέλεσμα να μειώνει το κόστος διάθεσης και να μπορεί επίσης να προσφέρει τα προϊόντα του στον καταναλωτή σε πιο ελκυστικές τιμές.

- Δημιουργία διαπραγματευτικής δύναμης ενάντια στις αγορές με ολιγοπώλιακα χαρακτηριστικά.

Η ύπαρξη ενός συνεταιρισμού σε μια αγορά και η συνεργασία των παραγωγών μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά απέναντι στις αθέμιτες προσπάθειες μονοπωλίων/ολιγοπωλίων να επιβάλλουν μονομερώς τους όρους τους στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται σε μια αγορά.

- Επιμόρφωση των μελών ενός γεωργικού συνεταιρισμού και τεχνολογική αναβάθμιση των μέσων και μεθόδων παραγωγής. Όταν ένας παραγωγός προσπαθεί μόνος του να κατασκευάσει το προϊόν και να το προωθήσει στην αγορά δεν έχει χρόνο να ακολουθήσει τις τεχνολογικές εξελίξεις και να γνωρίζει επίσης τις ανάγκες της αγοράς στην οποία απευθύνεται. Η συμμετοχή του σε έναν συνεταιρισμό, ο οποίος διαθέτει συνεργάτες ειδικούς στην έρευνα αγοράς και στις αναβάθμιση των μεθόδων παραγωγής μπορεί να βοηθήσει δραστικά στην επιμόρφωση του παραγωγού και συνακόλουθα στην αποτελεσματικότερη άσκηση της γεωργικής του δραστηριότητας προς όφελος του ίδιου και του συνεταιρισμού (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Για την ανάλυση του στρατηγικού σχεδιασμού των γεωργικών συνεταιρισμών είναι αναγκαίος α) ο εννοιολογικός προσδιορισμός των επιχειρηματικών στρατηγικών, β) η περιγραφή των κύριων ειδών στρατηγικής μιας επιχείρησης και γ) η ανάδειξη της σημασίας της στρατηγικής διαφοροποίησης για έναν συνεταιρισμό.

7.1. Έννοια των επιχειρηματικών στρατηγικών.

Δίνοντας αρχικά έναν ορισμό για την στρατηγική, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι είναι η εκπόνηση ενός ορθολογικού σχεδιασμού, που θα εφαρμοστεί σε μια επιχείρηση που χρειάζεται βοήθεια και θα αποφέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα. Σαφώς και δεν μπορούν όλες οι στρατηγικές να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις επιχειρήσεις και πρέπει πριν την εύρεση της στρατηγικής να εκτιμηθούν οι δυνατότητες της επιχείρησης καθώς και να προκαθορισθούν τα αποτελέσματα που επιθυμούμε με την εφαρμογή της στρατηγικής.

Επομένως μια επιχείρηση ή ένας συνεταιρισμός, ξέροντας τις δυνατότητες που έχει αλλά και τους στόχους που έχουν τεθεί, καθώς επίσης και τις συνθήκες που επικρατούν στο εξωτερικό περιβάλλον, καλούνται να αποφασίσουν και να διαμορφώσουν στρατηγικά την επιχειρηματική πορεία που θα ακολουθήσουν και τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που αναλάβουν.

7.2. Είδη Στρατηγικών

Σύμφωνα με την θεωρία του Porter (Porter, 1980), το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μιας επιχείρησης μπορεί να προέλθει από την εκπόνηση δύο στρατηγικών; Α) της στρατηγικής της ηγεσίας κόστους και β) την στρατηγική της διαφοροποίησης.

Την στρατηγική ηγεσίας κόστους μια επιχείρηση θα την επιλέξει όταν θέλει να ξεπεράσει τους ανταγωνιστές της και όταν προσπαθεί να επιτύχει χαμηλότερο κόστος παραγωγής. Αυτή η στρατηγική μπορεί ευκολότερα να πραγματοποιηθεί όταν οι συνεταιρισμοί δέχονται μεγάλες παραγγελίες προϊόντων για την παραγωγή των οποίων επενδύουν μεγάλα ποσά και προσπαθούν να υιοθετήσουν νέες τεχνικές παραγωγής, ώστε να μειώσουν το κόστος παραγωγής (Παπαδάκης, 2007).

Όσον αφορά την στρατηγική διαφοροποίησης, αυτή επιδιώκει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που αποκτάει μια επιχείρηση όταν κατασκευάζει

μοναδικά προϊόντα. Για να πετύχει μια τέτοια στρατηγική, θα πρέπει να έχουν μελετηθεί τα προϊόντα που είναι διαθέσιμα στην αγορά και να εντοπιστούν οι ανάγκες που έχει η αγορά καθώς και οι απαιτήσεις των καταναλωτών που δεν καλύπτονται από τα υπάρχοντα προϊόντα. Κατόπιν η επιχείρηση θα παράγει προϊόντα που διαφοροποιούνται από τα υπάρχοντα, καθώς θα καλύπτουν περαιτέρω ανάγκες των καταναλωτών, και θα καθορίσει αντίστοιχη τιμολογιακή πολιτική εκμεταλλευόμενη το πλεονέκτημα της «μοναδικότητας των προϊόντων της (Παπαδάκης, 2007).

Μια ακόμη στρατηγική που επιθυμούν αρκετές επιχειρήσεις είναι η στρατηγική εστίασης σε ένα συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς. Η συγκεκριμένη στρατηγική συνδυάζει στοιχεία τόσο της στρατηγικής ηγεσίας κόστους όσο και της στρατηγικής διαφοροποίησης, με την μόνη διαφορά ότι εστιάζει στην ικανοποίηση ενός συγκεκριμένου τμήματος της αγοράς. Σύμφωνα με τον Παπαδάκη « για να μπορέσει μια επιχείρηση να εφαρμόσει την στρατηγική εστίασης θα πρέπει να διακρίνει στην αγορά τα επιμέρους τμήματα και να επιλέξει εκείνο που ταιριάζει περισσότερο στις ικανότητες της επιχείρησης και να το εκμεταλλευτεί αποτελεσματικότερα από τους ανταγωνιστές της» (Παπαδάκης, 2007) .

7.3. Η σημασία της στρατηγικής διαφοροποίησης για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Η στρατηγική διαφοροποίησης μπορεί να βοηθήσει τους συνεταιρισμούς να ανταποκριθούν σε περιόδους υψηλού ανταγωνισμού. Η διαφοροποίηση ενός γεωργικού συνεταιρισμού από άλλες ομοειδής επιχειρήσεις είναι σημαντική και για την ανάπτυξη μιας σχέσης εμπιστοσύνης με τους καταναλωτές και για την αναγνωσιμότητα των προϊόντων του. (Jahn et al., 2005).

Τα στοιχεία με βάση τα οποία τα προϊόντα ενός συνεταιρισμού μπορούν να διαφοροποιηθούν από ομοειδή προϊόντα είναι κυρίως γεωγραφικά, ποιοτικά και ποσοτικά αλλά και στοιχεία Marketing. Στα γεωγραφικά στοιχεία ενός προϊόντος ανήκει η τοποθεσία παραγωγής του, η αναγραφή της οποίας στην συσκευασία του προσδίδει σιγουριά και ασφάλεια στον καταναλωτή, ο οποίος το προτιμά (Dimara & Skuras, 2003).

Επίσης, στα ποιοτικά στοιχεία διαφοροποίησης ενός προϊόντος, συγκαταλέγονται όλες εκείνες οι πληροφορίες που αναγράφονται στην συσκευασία του

και αφορούν τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά. πχ εάν είναι βιολογικό, ολοκληρωμένης διαχείρισης ή συμβατικό (Matsatsinis et al., 2007).

Ως στοιχεία που αφορούν την εμπορική προώθηση ενός προϊόντος και τα οποία διαφοροποιούν ένα προϊόν από ομοειδή μπορούν να αναφερθούν το σήμα ενός προϊόντος, το οποίο βρίσκεται στις συσκευασίες των προϊόντων και σκοπό έχει να πιστοποιήσει την μοναδικότητα και την αυθεντικότητα του. Τον ίδιο σκοπό εξυπηρετούν σήμερα και οι διεθνείς πιστοποιήσεις προέλευσης και ποιότητας των προϊόντων (π.χ. ISO) (Κοντογεώργος και Σεργάκη, 2015).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ (ΑΡ. 5 Ι, 106 ΙΙ Σ & ΑΡ. 12 ΙV Σ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο :ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ.

1.1. Πεδίο προστασίας

Η ελευθερία σύστασης και ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων προστατεύεται από την οικονομική ελευθερία (αρ. 106 ΙΙ Σ), καθώς αποτελεί ειδικότερη θεματική της έκφανση (Δαγτόγλου, 2012).

Η συγκεκριμένη ελευθερία κατοχυρώνει το δικαίωμα φυσικών προσώπων να δημιουργούν εταιρικές συσσωματώσεις πάνω στη βάση είτε της προσωπικής τους συνεισφοράς είτε ενός χρηματικού κεφαλαίου. Οι κυριότερες κατηγορίες κερδοσκοπικών ενώσεων είναι οι προσωπικές και οι κεφαλαιουχικές εταιρίες. Στην πρώτη κατηγορία κερδοσκοπικών ενώσεων ανήκουν όλες εκείνες οι εταιρίες που η σύσταση και λειτουργία τους βασίζεται στην προσωπική συμβολή των μελών τους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της κατηγορίας αποτελούν οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρίες (Δαγτόγλου, 2012).

Στη δεύτερη κατηγορία κερδοσκοπικών ενώσεων ανήκουν οι λεγόμενες κεφαλαιουχικές εταιρίες, των οποίων η σύσταση προϋποθέτει την ύπαρξη ενός ελάχιστου κεφαλαίου. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της κατηγορίας αποτελούν η Ανώνυμος εταιρία και η Εταιρία Περιορισμένης ευθύνης και οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί. (Αντωνίου, 2014). Η ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων κατοχυρώνει την ελευθερία σύστασης, λειτουργίας και διοίκησης των εν λόγω προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιριών, οι οποίες αποσκοπούν στην αποκομιδή κέρδους μέσα από την τέλεση εμπορικών πράξεων.

1.2. Συνταγματική υποχρέωση του κράτους προς αρωγή των κερδοσκοπικών ενώσεων

Παράλληλα με την ελευθερία ίδρυσης και αυτοδιάθεσης των συγκεκριμένων κερδοσκοπικών ενώσεων το Σύνταγμα καθιερώνει την υποχρέωση του Κράτους να προστατεύει τις κερδοσκοπικές ενώσεις και την εύρυθμη λειτουργία τους.

Η συγκεκριμένη υποχρέωση του Κράτους είναι διττή. Συγκεκριμένα, το κράτος αφενός είναι υποχρεωμένο να θεσπίζει εκείνα τα μέτρα που προάγουν την εταιρική επιχειρηματικότητα. Αφετέρου όμως το Σύνταγμα απαγορεύει στο Κράτος να

παρεμβαίνει στην λειτουργία των κερδοσκοπικών ενώσεων αναιρώντας την ελευθερία της λειτουργίας τους.

Η εν λόγω επέμβαση του κράτους πρέπει να είναι αυστηρά και μόνο ρυθμιστικής φύσης και όχι επεμβατική. Απαγορεύεται επομένως κάθε μορφής κρατικής παρέμβασης στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας μιας κερδοσκοπικής ένωσης. (Μάνεσης και Μανιτάκης, 1981).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

2.1. Πεδίο προστασίας

Η μοναδική ρητή αναφορά του Συντάγματος στους γεωργικούς συνεταιρισμούς εμπεριέχεται στο άρθρο 12 παρ., 4 Σ. Όπως προβλέπει το άρθρο 12 παρ. 4 Σ οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους, προστατεύονται δε και εποπτεύονται από το κράτος που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξη του (Κλήμης, 1975).

Η συνταγματική προστασία, επομένως, των γεωργικών συνεταιρισμών προκύπτει συνδυαστικά από τις διατάξεις 106 II Σ και 12 παρ. 4 Σ. Το αρ. 106 I Σ προστατεύει, όπως αναφέρθηκε, την ελευθερία ίδρυσης και λειτουργίας των γεωργικών συνεταιρισμών, ως κερδοσκοπικών ενώσεων, και το αρ. 12 παρ. 4 Σ θεσπίζει ρητά την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει και να εποπτεύει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς και να λαμβάνει όλα εκείνα τα μέτρα που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη τους, σεβόμενο πάντοτε στην ελευθερία αυτοδιοίκησης τους (Δαγτόγλου 2015).

2.2. Συνταγματική πρόβλεψη περί αναγκαστικών συνεταιρισμών

Το Σύνταγμα προβλέπει στο άρθρο 12 παράγραφο 5 την δυνατότητα σύστασης με νόμο αναγκαστικών συνεταιρισμών, οι οποίοι θα αποβλέπουν στην εκπλήρωση σκοπών κοινής ωφέλειας ή δημόσιου ενδιαφέροντος ή κοινής εκμετάλλευσης γεωργικών εκτάσεων ή άλλης πλουτοπαραγωγικής τιμής, υπό την προϋπόθεση ότι θα διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση αυτών που συμμετέχουν (Κασσαβέτης, 2020).

Το γεγονός ότι ένας συνεταιρισμός συστήνεται ως αναγκαστικός, δεν σημαίνει ότι έχει διαφορετικό σκοπό από ομοειδείς συνεταιρισμούς. Επομένως, τα μέλη και σε αυτής της μορφής τον συνεταιρισμό θα έχουν ίση μεταχείριση και η ίδρυση και λειτουργία του συνεταιρισμού θα πρέπει να πληροί τα κριτήρια του άρθρου 12 παράγραφος 5. Επιπρόσθετα, η σύσταση του συγκεκριμένου συνεταιρισμού θα πρέπει να αποτελεί μέσο για την επίτευξη των σκοπών που έχουν αρχικά τεθεί σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

Εν κατακλείδι, οι συνεταιρισμοί αποτελούνται από φυσικά πρόσωπα ή από ομάδες ατόμων όπου συνεργάζονται έχοντας ως κοινό στόχο την προσωπική επιτυχία αλλά και την οικονομική και επαγγελματική διάκριση. Η επιδίωξη των παραπάνω σκοπών θα πρέπει να πραγματοποιείται από έναν συνεταιρισμό μέσα στα πλαίσια που

προδιαγράφει το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο με τη σειρά του οφείλει σύμφωνα με το Σύνταγμα να κατοχυρώνει το αυτοδιοίκητο των συνεταιρισμών και να προάγει τη λειτουργία τους και την επιχειρηματική τους δραστηριότητα (Κασσαβέτης, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΦΟΡΕΙΣ

3.1. Υποκείμενα της ελευθερίας ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων και της συνεταιριστικής ελευθερίας

Φορείς της οικονομικής ελευθερίας μπορούν να είναι φυσικά πρόσωπα (αλλοδαποί και ημεδαποί) και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου. Ειδικότερα, το σύνταγμα αναγνωρίζει την ελευθερία φυσικών προσώπων να αποφασίζουν -ως φορείς της οικονομικής ελευθερίας- σχετικά με την συμμετοχή τους ή μη σε μια κερδοσκοπική ένωση, όπως ένας γεωργικός συνεταιρισμός (Σπυρόπουλος, Κοντιάδης, Ανθόπουλος, Γεραπετρίτης, 2017).

Ωστόσο, φορείς της ελευθερίας ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων είναι κατά κανόνα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή εμπορικές εταιρίες ενώ και τα φυσικά πρόσωπα που απαρτίζουν την εταιρία, δηλαδή οι μέτοχοι σε περίπτωση κεφαλαιουχικής εταιρίας, είναι υποκείμενα της οικονομικής ελευθερίας και της ελευθερίας ίδρυσης κερδοσκοπικών επιχειρήσεων (Δαγτόγλου, 2012).

3.2. Επιχειρηματική δραστηριότητα του κράτους

Η επιχειρηματική δραστηριότητα του κράτους μέσα από την ίδρυση και λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων που κατέχουν δεσπόζουσα θέση σε μια αγορά ή που παρέχουν προϊόντα ή υπηρεσίες ζωτικής σημασίας δεν μπορεί να υπαχθεί στο πεδίο προστασίας της οικονομικής ελευθερίας και της ελευθερίας κερδοσκοπικών ενώσεων. Οι εν λόγω δημόσιες επιχειρήσεις ως κρατικές επιχειρήσεις δεν μπορούν να είναι φορείς δικαιωμάτων την ίδια στιγμή που το κράτος στο οποίο ανήκουν είναι ο κατεξοχήν αποδέκτης της προστατευτικής λειτουργίας των θεμελιωδών ελευθεριών, όπως η ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων (Γέροντας, 2011).

Η οικονομική ελευθερία και η ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών επιχειρήσεων δεν προστατεύει τις δημόσιες επιχειρήσεις απέναντι στο κράτος. Αντιθέτως αποσκοπεί στην προστασία των ιδιωτών έναντι των δημόσιων επιχειρήσεων που αποτελούν τα μόνα σχεδόν μονοπώλια της χώρας (Δαγτόγλου, 2012). Ωστόσο, οι δημόσιες επιχειρήσεις που συμμετέχουν στον ανταγωνισμό σε μια σχετική αγορά υπό ίσους όρους, χωρίς να κατέχουν δεσπόζουσα ή μονοπωλιακή θέση σε μια αγορά είναι και αυτές υποκείμενα της οικονομικής ελευθερίας (Δαγτόγλου 2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΡΡΕΟΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 5 Ι Σ.

Οι περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας και των επιμέρους θεματικών της εκφάνσεων που προβλέπει το άρθρο 5 Ι Σ απορρέουν από την ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων των άλλων, από το Σύνταγμα και από τα χρηστά ήθη.

4.1 Δικαιώματα των άλλων.

Η οικονομική ελευθερία μπορεί να περιοριστεί εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προάσπιση δικαιωμάτων τρίτων με τα οποία συγκρούεται. Στα δικαιώματα των άλλων συγκαταλέγονται εκτός από τα ατομικά δικαιώματα, τα κοινωνικά και τα πολιτικά. Επίσης ως δικαιώματα άλλων μπορούν να εκληφθούν τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά δικαιώματα (Δαγτόγλου 2015).

Δημόσια δικαιώματα είναι εκείνα τα οποία παρέχονται από το κράτος και ιδιωτικά είναι εκείνα που προβλέπονται από τον νόμο και δημιουργούνται μέσω ιδιωτικών δικαιωμάτων. Η οικονομική ελευθερία μπορεί επομένως να περιοριστεί προς χάριν της προστασίας δημοσίων και ιδιωτικών δικαιωμάτων τρίτων με απώτατο όριο την αναλογικότητα του περιορισμού και τον σεβασμό του πυρήνα της εν λόγω ελευθερίας (Αντωνίου 2014).

Αντίστοιχα, η οικονομική ελευθερία και οι επιμέρους εκφάνσεις της δεν επιτρέπεται να περιορίζουν τα δικαιώματα των άλλων κατά τρόπο, που να αποκλείει την πραγμάτωση τους και να αναιρούν το περιεχόμενο τους (Αντωνίου, 2014).

4.2 Το Σύνταγμα.

Η οικονομική ελευθερία και οι ειδικότερες θεματικές της εκφάνσεις μπορούν να περιοριστούν από το Σύνταγμα. Σύμφωνα με την θεωρία η εν λόγω διάταξη αποτελεί ουσιαστικά μια επιφύλαξη υπέρ του νομοθέτη, ο οποίος εξουσιοδοτείται να θεσπίζει περιορισμούς της οικονομικής ελευθερίας υπό την προϋπόθεση ότι τηρεί τις οικείες συνταγματικές προβλέψεις.

Υπό αυτή την έννοια σε περίπτωση σύγκρουσης της πραγμάτωσης της οικονομικής ελευθερίας με κάποιες άλλες ελευθερίες ο νομοθέτης οφείλει να προβεί σε μια προηγούμενη στάθμιση των συγκρουόμενων δικαιωμάτων λαμβάνοντας υπόψη την συστηματική του Συντάγματος. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι ο νομοθέτης μπορεί να θεσπίσει περιορισμούς της οικονομικής ελευθερίας, εφόσον αυτό υπαγορεύεται από την ανάγκη διαφύλαξης άλλων συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων, όπως η

προστασία του απαραβίαστου της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η αρχή της ισότητας, η προστασία της ανθρώπινης υγείας ή η προστασία του περιβάλλοντος (Αντωνίου, 2014).

4.3 Τα χρηστά ήθη.

Περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας μπορούν να προκύψουν και από την ανάγκη προστασίας των χρηστών ηθών. Η οικονομική ελευθερία σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να πραγματώνεται ενάντια στα χρηστά ήθη. Ως χρηστά ήθη νοούνται οι ηθικές αντιλήψεις του μέσου συνετού ανθρώπου, τις οποίες ο μέσος άνθρωπος υιοθετεί ως κώδικα συμπεριφοράς (Δαγτόγλου, 2012).

Δεν συμπεριλαμβάνονται στην έννοια των χρηστών ηθών εξιδανικευμένες αντιλήψεις περί ηθικών προτύπων αλλά οι ηθικές αντιλήψεις του μέσου συνετού ανθρώπου. Υπό αυτή την έννοια ο νομοθέτης μπορεί να περιορίσει την οικονομική ελευθερία προκειμένου να επιτρέψει την πραγμάτωση κρατουςών αντιλήψεων περί κοινωνικής ηθικής. Οι περιορισμοί επομένως της οικονομικής ελευθερίας χάριν των χρηστών ηθών μπορεί να υπαγορεύεται από την ανάγκη προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της σωματικής και ψυχολογικής υγείας των ανθρώπων και μάλιστα ανεξάρτητα από τη συναίνεση των καταναλωτών (Αντωνίου, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΑΠΟΡΡΕΟΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 106 Π Σ.

Περαιτέρω περιορισμοί για την οικονομική ελευθερία και ειδικότερα για την ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων δεν πρέπει σύμφωνα με το αρ. 106 Π Σ να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθέριας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της εθνικής οικονομίας.

5.1. Η ελευθερία

Η οικονομική ελευθερία και η ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων μπορεί να περιοριστεί εάν αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας των λοιπών ανθρώπων. Ουσιαστικά η συγκεκριμένη διάταξη επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του περιορισμού που προβλέπει το αρ. 5 Ι Σ περί προστασίας των δικαιωμάτων των άλλων (Δαγτόγλου, 2012).

Ωστόσο, δεν ταυτίζεται απόλυτα με την διάταξη αυτή καθώς η έννοια της ελευθερίας στο αρ. 106 Π Σ είναι ευρύτερη αυτής της ανθρώπινης ελευθερίας που προβλέπει το άρθρο 5 ΙΙΙ Σ. Αντιθέτως αφορά σε όλες τις ατομικές ελευθερίες που προστατεύει το Σύνταγμα (Δαγτόγλου, 2012).

Υπό αυτή την έννοια ο νομοθέτης μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία όταν η πραγμάτωση της θέτει σε κίνδυνο συνταγματικές ελευθερίες, όπως η ελευθερία κίνησης, εγκατάστασης ή δημόσιας υγείας (Αντωνίου 2014).

5.2. Ανθρώπινη αξιοπρέπεια

Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας προστατεύεται στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος και αποτελεί τον θεμέλιο λίθο της συνταγματικής τάξης της χώρας τονίζοντας τον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα του Συντάγματος.

Η αξία του ανθρώπου αποτελεί το απόλυτο όριο για την πραγμάτωση της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας, η οποία μπορεί να περιορίζει δικαιώματα άλλων, σε καμία περίπτωση όμως δεν επιτρέπεται να διακινδυνεύει την αξιοπρεπή διαβίωση των ανθρώπων. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, το Σύνταγμα επιτρέπει στο νομοθέτη να επιβάλλει περιορισμούς στην άσκηση της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας, όταν αυτή αφορά στην παροχή στο κοινό αγαθών και υπηρεσιών ζωτικής σημασίας για την διασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης τους, όπως οι υπηρεσίες στο χώρο της υγείας, της εκπαίδευσης και της περίθαλψης (Αντωνίου, 2014).

Επίσης, προκειμένου να προστατευθεί η αξιοπρεπή διαβίωση των ανθρώπων είναι θεμιτοί οι περιορισμοί που αφορούν την απαγόρευση εκχώρησης κοινωφελών δραστηριοτήτων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις αλλά και η παροχή από το ίδιο το κράτος κοινωφελών υπηρεσιών, όταν δεν υπάρχει ενδιαφέρον για αυτές από κάποιον ιδιώτη.

5.3. Εθνική οικονομία

Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και οι ειδικότερες θεματικές της εκφάνσεις, όπως η ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών επιχειρήσεων, μπορεί να περιοριστεί εφόσον αυτό υπαγορεύεται από την ανάγκη προστασίας της εθνικής οικονομίας (Δαγτόγλου, 2012).

Ο νομοθέτης έχει, επομένως, τη δυνατότητα να επεμβαίνει στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και να θέτει περιορισμούς εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την διαφύλαξη της εθνικής οικονομίας (αρ. 106 Ι Σ) και για την ισόρροπη ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας (αρ. 106 ΙΣ). Η συγκεκριμένη δυνατότητα παρέμβασης του νομοθέτη στην οικονομία δεν αίρει σε καμία περίπτωση την ελευθερία της οικονομίας. Η επέμβαση του κράτους στην οικονομία οφείλει βάσει του Συντάγματος να είναι ρυθμιστική (Γέροντας, 2011).

Υπό αυτή την έννοια, ο νομοθέτης δικαιούται επιβάλλει περιορισμούς της ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας, όταν αυτή διαπιστώνεται ότι πραγματώνεται σε βάρος της οικονομικής σταθερότητας της χώρας, του εθνικού οικονομικού προγραμματισμού και τη βιωσιμότητας ολόκληρων κλάδων της οικονομίας (Αντωνίου, 2014).

Ως παραδείγματα σημαντικών κλάδων της οικονομίας νευραλγικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία και ανάπτυξη της μπορούν να αναφερθούν οι τομείς της ναυτιλίας, του τουρισμού, της βιομηχανίας και του εμπορίου, το τραπεζικό σύστημα και η ασφαλιστική αγορά. Επίσης, η εξασφάλιση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων, οι κρατικές ενισχύσεις, η προαγωγή της εγχώριας ανταγωνιστικότητας και των εξαγωγών, η δημοσιονομική σταθερότητα και η προστασία του παραγωγικού δυναμικού της χώρας (Αντωνίου, 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΌΡΙΑ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΩΝ.

Όλοι οι προβλεπόμενοι περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας υπόκεινται με τη σειρά τους σε κάποια απώτατα όρια τα οποία δεν επιτρέπεται να υπερβαίνουν κατά την επιβολή τους. Τα απώτατα αυτά όρια είναι η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή του απαραβίαστου του πυρήνα των ατομικών ελευθεριών

6.1. Αρχή της αναλογικότητας

Η αρχή της αναλογικότητας (αρ. 25 Ι Σ) συνιστά ένα απώτατο όριο των περιορισμών που ο νομοθέτης δύναται να επιβάλλει στην οικονομική ελευθερία. Συγκεκριμένα, ο νομοθέτης δεν είναι ελεύθερος να επιβάλλει οποιασδήποτε έντασης περιορισμούς στις ατομικές ελευθερίες αλλά υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 Σ, οι περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας και ειδικότερα της ελευθερίας ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων θα πρέπει να είναι κατάλληλοι για την επίτευξη ενός σκοπού δημοσίου συμφέροντος, να είναι αναγκαίοι για την επίτευξη τους και να μη συνεπάγονται ένα υπέρμετρο/δυσανάλογο περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας (Παπαρρηγόπουλος, 2011).

Επομένως κάθε περιορισμός που επιβάλλει ο νομοθέτης στην οικονομική ελευθερία θα πρέπει αρχικά να ελέγχεται για την καταλληλότητα καθώς και για το πόσο αποτελεσματικός είναι για την επιδίωξη ενός υπέρτερου σκοπού δημοσίου συμφέροντος. Εάν το κριτήριο της καταλληλότητας πληρούται τότε εξετάζεται το κατά πόσο ο επιβαλλόμενος περιορισμός είναι αναγκαίος. Ερευνάται δηλαδή, ένα είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος σκοπός με έναν μέσο το οποίο θα είναι το ίδιο αποτελεσματικό αλλά λιγότερο επαχθές. Εάν διαπιστωθεί ότι δεν υπάρχει κάποιο μέσο το ίδιο αποτελεσματικό αλλά λιγότερο επαχθές τότε ολοκληρώνεται η εξέταση της αναλογικότητας του περιορισμού με τον έλεγχο του κατά πόσο ο εν λόγω περιορισμός συνεπάγεται δυσανάλογα επαχθή αποτελέσματα για το δικαίωμα που περιορίζει. Εάν διαπιστωθεί ότι δεν περιορίζει υπέρμετρα την ατομική ελευθερία που αφορά, τότε θεωρείται ότι ο περιορισμός της οικονομικής ελευθερίας είναι σύμφωνος με την αρχή της αναλογικότητας και άρα είναι σύμφωνος με το Σύνταγμα και νόμιμος (Σοφιώτης, 2020).

6.2. Απαρβίαστο του πυρήνα των θεμελιωδών ελευθεριών

Απώτατο όριο κάθε περιορισμού που τίθεται, είναι να μην παραβιαστεί ο πυρήνας των ατομικών δικαιωμάτων. Ο νομοθέτης επιτρέπεται να περιορίσει για τους

λόγους που προβλέπει το Σύνταγμα την οικονομική ελευθερία αλλά δεν επιτρέπεται ο περιορισμός αυτός να φτάνει στο σημείο ώστε να καταργήσει ή να νοθεύσει τον πυρήνα της εν λόγω ελευθερίας (Σοφιώτης, 2020).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, άλλωστε, της εν λόγω αρχής αποτελεί και η διάταξη του άρθρου 2 Ι Σ σχετικά με την προστασία του απαραβίαστου του πυρήνα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η οποία απηχεί τον πυρήνα της εν λόγω αρχής θέτοντας ως απόλυτο όριο της οικονομικής ελευθερίας την αξία του ανθρώπου (Δαγτόγλου, 2012).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ν. 4673/2020

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο: ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ.

1.1. Έννοια, σκοπός, είδη.

1.1.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός.

Σύμφωνα με άρθρο 1 παρ. 1 του νόμου 4673/2020, οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν « αυτόνομες εθελοντικές ενώσεις προσώπων, οι οποίες επιδιώκουν την οικονομική ανάπτυξη και προαγωγή των μελών τους, μέσω μιας συνιδιοκτήτης και δημοκρατικά διοικούμενης συνεταιριστικής επιχείρησης».

Επομένως σύμφωνα και με τα παραπάνω, ο αγροτικός συνεταιρισμός είναι μια ομάδα ανθρώπων όπου συνεργάζονται εθελοντικά με κοινό σκοπό το συμφέρον όλων τους (Τζίβα, 2009). Στο καταστατικό του κάθε συνεταιρισμού αναφέρεται ο τρόπος εισόδου αλλά και εξόδου ενός μέλους καθώς δεν υπάρχει η ελευθερία να εισέρχεται και να εξέρχεται ο καθένας οπότε το επιθυμεί ο ίδιος. Μάλιστα για την είσοδο ενός μέλους στον συνεταιρισμό απαγορεύονται οι διακρίσεις φύλου, φυλής, πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων και οποιοσδήποτε θέλει να εισέλθει, δεν πρέπει να κριθεί από τα παραπάνω.

Στον αγροτικό συνεταιρισμό, τα μέλη που συμμετέχουν ανήκουν στην μικρή και μεσαία οικονομική τάξη, έχουν όμως σκοπό με την συμμετοχή τους στην συγκεκριμένη ομάδα να μετατραπούν σε μια ισχυρή επιχείρηση. Η οργάνωση και διοίκηση του συνεταιρισμού πρέπει να είναι δημοκρατικής φύσεως και να βασίζεται στην αρχή της ισότητας με βάση την οποία όλα τα μέλη έχουν ίσες αρμοδιότητες αλλά παράλληλα και ίσο όφελος από τον συνεταιρισμό (Παπαγεωργίου, 1992). Περαιτέρω αρχές που οφείλουν να διέπουν την λειτουργία ενός αγροτικού συνεταιρισμού είναι οι αρχές της αμοιβαίας βοήθειας, της αυτοβοήθειας και της αυτεπύθνης (Κιντής, 2004).

1.1.2. Σκοπός & Νομική μορφή.

Ο σκοπός του αγροτικού συνεταιρισμού συνίσταται στην προαγωγή του συνεργατισμού των μελών και στην οικονομική και επαγγελματική εξέλιξη των μελών του συνεταιρισμού. Απαραίτητή προϋπόθεση για την επίτευξη του παραπάνω στόχου αποτελεί η ομαδική δουλειά και η συνεργασία των μελών, η οποία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα αύξηση των κερδών καθώς και μείωση των δαπανών, συγκριτικά με το αποτέλεσμα της εργασίας ενός μόνο ανθρώπου. Μέσω της προαγωγής της

συνεταιριστικής συνεργασίας ο συνεταιρισμός βοηθάει, όπως προαναφέρθηκε, τα μέλη να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο καθώς και να αναπτυχθούν προσωπικά και οικονομικά (Τζίβα, 2009).

Περαιτέρω, ο συνεταιρισμός έχει ως σκοπό να βοηθήσει τους «αδύναμους» να αναπτύσσουν επιχειρηματική πρωτοβουλία και να μην «περιθωριοποιούνται οικονομικά και επαγγελματικά από τους ισχυρούς που δραστηριοποιούνται μακρόχρονα σε μια αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών. Κύριο μέλημα της λειτουργίας του συνεταιρισμού είναι να προσφέρει αρωγή, οικονομική, επαγγελματική και τεχνική στα μέλη του και όχι να προσπαθεί να κερδίσει από τις συναλλαγές του με αυτά (Μαυρογιάννης, 1981).

Όπως κάθε επιχείρηση, η οποία επιδιώκει το μέγιστο οικονομικό αποτέλεσμα για τον ιδιοκτήτη της, έτσι και ο συνεταιρισμός επιδιώκει το καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα για τα μέλη του. Προάγοντας την έννοια της συνιδιοκτησίας, ο αγροτικός συνεταιρισμός συγκεντρώνει την παραγωγή των μελών και έπειτα είτε με επεξεργασία είτε χωρίς, διαθέτει τα παραγόμενα από τα μέλη προϊόντα του στην αγορά επιτυγχάνοντας τα μέγιστα δυνατά οικονομικά οφέλη για τα μέλη του.

Ωστόσο, παρά αυτή την ομοιότητα ο συνεταιρισμός διαφέρει σε πολλά σημεία από μια κερδοσκοπική επιχείρηση, καθώς έχει εντελώς διαφορετικό τρόπο λειτουργίας. Μια κερδοσκοπική επιχείρηση συστήνεται και λειτουργεί με βάση την ένωση των κεφαλαίων των ατόμων που συμμετέχουν στην επιχείρηση. Κύριος στόχος της επιχείρησης είναι το κέρδος αλλά η διανομή των κερδών στα μέλη δεν είναι ισόποση, όπως στο συνεταιρισμό, αλλά αντιστοιχεί στο ύψος της προσφοράς του κάθε μέλους. Σύνηθες είναι επίσης στις συναλλαγές κάποιων επιχειρήσεων η πρακτική της κερδοσκοπίας σε βάρος των παραγωγών των προϊόντων και υπηρεσιών. Αντίθετα, ο συνεταιρισμός βασίζεται στην ένωση των μελών του και όχι των κεφαλαίων τους. Σκοπός είναι να τους προσφέρει το κίνητρο, ώστε να συνεργαστούν για το κοινό καλό όλων των μελών. Κάθε μέλος έχει ίσο δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη και ο συνεταιρισμός ποτέ δεν λειτουργεί κερδοσκοπικά απέναντι στα μέλη του, που είναι και οι παραγωγοί των προϊόντων που πωλεί (Τζίβα, 2009).

Οι αγροτικοί Συνεταιρισμοί αποτελούν σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του Νόμου 4673/2020, ένα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και αποκτούν την εμπορική ιδιότητα. Η νομική μορφή του αγροτικού συνεταιρισμού αποκτάται με την εγγραφή

του στο Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών όταν κατοχυρωθεί σε αυτό το καταστατικό του συνεταιρισμού. Εάν υπάρχουν θέματα οργάνωσης και λειτουργίας ενός αγροτικού συνεταιρισμού, τα οποία δεν ρυθμίζονται στον παραπάνω Νόμο, τότε ισχύει ότι ισχύει και για τις Ανώνυμες Επιχειρήσεις στον Νόμο 4548/2018.

1.1.3. Διακρίσεις & δραστηριότητες

Αγροτικός μπορεί να θεωρηθεί ένας συνεταιρισμός όταν η δραστηριότητα του αφορά στον τομέα της αγροτικής οικονομίας. Υπό αυτή την έννοια οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορεί να είναι σύμφωνα με το αντικείμενο της εργασίας τους αλιευτικοί, κτηνοτροφικοί, μελισσοκομικοί, αγροτοβιοτεχνικοί.

Οι επιχειρηματικές δραστηριότητες των αγροτικών συνεταιρισμών πέρα από αυτή κάθε αυτή την παραγωγή και προώθηση στην αγορά αγροτικών προϊόντων αφορούν και στην ίδρυση υποκαταστημάτων τόσο στο εσωτερικό της χώρας όσο και στο εξωτερικό και επίσης στη συνεργασία με επιχειρήσεις με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς. Τέτοιου είδους συνεργασίες σε τοπικό κυρίως επίπεδο αποφέρουν θετικό αποτέλεσμα, καθώς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και της τοπικής κοινωνίας, όπου εδρεύουν οι συνεταιρισμοί (αρ. 1 παρ. 3 και 4 ν. 4673/2020).

Ειδικότερα, όσον αφορά τους γυναικείους συνεταιρισμούς, στο άρθρο 2 ν. 4673/2020, αναφέρεται ότι για να γίνει η σύσταση του, πρέπει όλα τα μέλη να είναι γυναίκες και ο ελάχιστος αριθμός που απαιτείται για να γίνει η έναρξη του συνεταιρισμού να είναι πέντε (5) μέλη. Επίσης εάν ο αριθμός των μελών είναι έως και δέκα (10), τότε δεν χρειάζεται να εκλεγεί Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο θα λαμβάνει αποφάσεις επί του συνόλου και έτσι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται από το σύνολο των μελών ή από ένα μέλος το οποίο θα έχει επιλεγεί από τα υπόλοιπα μέλη και θα έχει το ρόλο του διαχειριστή. Τέλος όσον αφορά τους γυναικείους συνεταιρισμούς, όπως έχει αποφασιστεί από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, υπάρχουν μέτρα στήριξης για τους συγκεκριμένους συνεταιρισμούς με σκοπό να παρακινηθούν οι γυναίκες να ενταχθούν σε ένα τέτοιο σύνολο και να υποστηριχθούν από το κράτος οικονομικά ώστε να γίνει η αρχή της εργασίας τους.

1.1.4. Έδρα-Επωνυμία

Έδρα κάθε συνεταιρισμού ορίζεται η περιοχή στην οποία εγκαθίσταται η επιχείρηση και η οποία αναγράφεται και στο καταστατικό στο αντίστοιχο κομμάτι της έδρας (άρθρο 3 παρ. 1 του Ν.4673/2020).

Όσον αφορά την επωνυμία του συνεταιρισμού, κάθε συνεταιρισμός είναι υποχρεωμένος να έχει την δικιά του ταυτότητα και ξεχωριστή επωνυμία, έτσι ώστε να μπορεί να την χρησιμοποιεί στις συναλλαγές του και να διαφοροποιείται από άλλους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Ένας από τους τρόπους που ένας συνεταιρισμός μπορεί να ορίσει την επωνυμία του, είναι μέσω της ρητής αναφοράς του σκοπού του ή του αντικειμένου με το οποίο δραστηριοποιείται. Θα πρέπει επίσης να αναφέρεται στην επωνυμία του α) το γεγονός ότι είναι αγροτικός συνεταιρισμός και β) ο δήμος στον οποίο λειτουργεί ο συνεταιρισμός. Σε κάθε περίπτωση η επωνυμία του αγροτικού συνεταιρισμού πρέπει να είναι κατανοητή από το ευρύ κοινό και να μην συμπίπτει με την επωνυμία άλλου συνεταιρισμού. Η επωνυμία προστατεύεται από τις γενικές διατάξεις περί προστασίας της εμπορικής επωνυμίας.

Τέλος, κάθε φορά που ένας συνεταιρισμός επιθυμεί να αλλάξει την επωνυμία του, αυτή η αλλαγή θα πρέπει να καταχωρείται στο καταστατικό μέσα από την αντίστοιχη τροποποίηση του. Εκτός από την επωνυμία, ένας συνεταιρισμός όπως και κάθε επιχείρηση μπορεί να έχει και διακριτικό τίτλο, μια σύντομη φράση η οποία θα συνοδεύει την επωνυμία του βοηθώντας το καταναλωτικό κοινό να διακρίνει τον αγροτικό συνεταιρισμό από ομοειδής επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς (άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 4673/2020).

1.2 Λοιπές μορφές αγροτικών συνεταιριστικών συμπράξεων

1.2.1. Αγροτικές εταιρικές συμπράξεις.

Οι αγροτικές εταιρικές συμπράξεις μπορούν να είναι Ανώνυμες Εταιρίες (ΑΕ), Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ) ή Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρίες (ΙΚΕ), οι οποίες ασχολούνται με οποιοδήποτε κλάδο της αγροτικής οικονομίας. Τις εν λόγω συμπράξεις, τις δημιουργούν οι ίδιοι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και μπορούν να συμμετέχουν σε αυτές διάφοροι μέτοχοι και επενδυτές, οι οποίοι μπορεί να είναι φυσικά και νομικά πρόσωπα. Όσον αφορά τις μετοχές αλλά και τα μερίδια των συγκεκριμένων εταιριών, αυτά είναι πάντοτε ονομαστικά. Σε περίπτωση μεταβίβασης

ενός μεριδίου, προτεραιότητα έχουν πάντα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί και οι αγροτικές εταιρικές συμπράξεις και έπειτα όλοι οι υπόλοιποι (αρ. 34 παρ. 1 ν. 4673/2020).

Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι κανένας μέτοχος ή αγροτικός συνεταιρισμός ή αγροτική εταιρική σύμπραξη δεν μπορεί να αποκτήσει ποσοστό μετοχών μεγαλύτερο του είκοσι τοις εκατό (20%) του συνολικού αριθμού των μετοχών ή μεριδίων της αγροτικής εταιρικής σύμπραξης και επίσης κανένας δεν μπορεί να έχει ποσοστό μεγαλύτερο του σαράντα τοις εκατό (40%) που ανήκει στο κεφάλαιο. Σε περίπτωση που οι μέτοχοι ή οι εταίροι είναι λιγότεροι από πέντε (5) δεν μπορεί κανένας να αποκτήσει ποσοστό πέραν του πενήντα τοις εκατό (50%) (αρ. 34 παρ. 1 ν. 4673/2020).

Όσον αφορά τα δικαιολογητικά, τα οποία χρειάζονται οι αγροτικές εταιρικές συμπράξεις για την εγγραφή τους στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών, την επικαιροποίηση τους αλλά και την διαγραφή τους, αυτά απαριθμούνται στο άρθρο 22 ν. 4673/2020.

1.2.2. Εθνική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών.

Μια ακόμη κατηγορία αγροτικών συνεταιριστικών συμπράξεων αποτελεί ή Εθνική ένωση αγροτικών συνεταιρισμών. Για την σύσταση του νομικού προσώπου με τίτλο «Εθνική Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών» (ΕΘΕΑΣ), που αποτελεί την συντονιστική οργάνωση των αγροτικών συνεταιρισμών αλλά και των υπολοίπων νομικών προσώπων που ανήκουν στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΜΑΣ), απαιτούνται:

α) να συνταχθεί και να υπογραφεί το καταστατικό της ΕΘΕΑΣ από εγγεγραμμένα μέλη του ΕΜΑΣ, τα οποία σύμφωνα με το άρθρο 23 του ν. 4673/2020 είναι ενήμερα και αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το πενήντα ένα τοις εκατό (51%) του κύκλου εργασιών των μελών του ΕΜΑΣ.

β) καθώς και η έγκριση του καταστατικού από την αρμόδια αρχή.

Όσον αφορά τον τρόπο διοίκησης της ΕΘΕΑΣ καθώς και τον τρόπο με τον οποίο αποφασίζει, συνεδριάζει και λειτουργεί η Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο της, αυτό ορίζεται από το καταστατικό της. Μέλη του ΕΘΕΑΣ μπορούν να είναι αγροτικοί συνεταιρισμοί, αναγκαστικοί συνεταιρισμοί, ομάδες παραγωγών και αγροτικές ενώσεις συνεταιρισμών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο ΕΜΑΣ. Η Γενική

Συνέλευση αποφασίζει το ποσοστό με το οποίο μπορεί ένα μέλος να συμμετέχει αλλά και το ύψος της ετήσιας εισφοράς του.

Στις κυριότερες δράσεις της ΕΘΕΑΣ συμπεριλαμβάνονται τα εξής;

α) εκπροσώπηση των μελών της οπουδήποτε χρειαστεί τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της χώρας.

β) είναι υπεύθυνη να προωθεί την ιδέα αλλά και νέους τρόπους λειτουργίας των μελών, χωρίς όμως να επεμβαίνει στον τρόπο της παραγωγής.

γ) ασχολείται με την εκπαίδευση των μελών, έτσι ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν σε νέα δεδομένα ανάλογα με την εποχή που διανύουμε.

Κάθε τέσσερα χρόνια η Γενική Συνέλευση συνεδριάζει, ώστε να εκλέξει το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο της ΕΘΕΑΣ. Η Γενική Συνέλευση είναι υποχρεωμένη να εκλέξει πέντε (5) μέλη τα οποία θα ανήκουν στην εφορευτική επιτροπή και θα βοηθούν έτσι ώστε να εκλεγεί το Διοικητικό Συμβούλιο. Όπως σε κάθε εκλογική διαδικασία, έτσι και εδώ πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής είναι δικηγόρος, ο οποίος ορίζεται μέσω του Δικηγορικού Συλλόγου.

Ο αριθμός των ψήφων που κατέχει ένα μέλος έχει να κάνει με τον κύκλο εργασιών του το οποίο προκύπτει από τα στοιχεία που έχουν κατατεθεί και κυμαίνεται από 300.000 ευρώ έως 1.000.000 ευρώ και αντιστοιχεί σε μια (1) ψήφο και για κάθε επιπλέον 2.000.000 ευρώ προστίθεται μια (1) ακόμη ψήφος.

Σύμφωνα με το άρθρο 24 και 25 του ν. 4673/2020 μια φορά το χρόνο πραγματοποιείται διαχειριστικός έλεγχος από ορκωτό λογιστή ο οποίος είναι υπεύθυνος για το συγκεκριμένο έλεγχο αλλά και την αναφορά στο ΕΘΕΑΣ.

1.2.3. Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, οι αγροτικές ενώσεις συνεταιρισμών, οι ομάδες παραγωγών και οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί εγγράφονται στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΜΑΣ), το οποίο τηρείται από την εποπτεύουσα αρχή και αποτελεί επίσημη ψηφιακή βάση δεδομένων.

Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει μέσω αίτησης να εκφράζουν την επιθυμία τους για εγγραφή στο ΕΜΑΣ. Μαζί με την αίτηση θα κατατίθεται και το καταστατικό που περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία σύστασης οργάνωσης και λειτουργίας των αγροτικών

συνεταιρισμών. Τα συγκεκριμένα στοιχεία θα ελέγχονται βάσει των κριτηρίων του άρθρου 4 του ν. 4673/2020 και του 47 του ν. 4623/2019.

Μόλις πραγματοποιηθεί η εγγραφή, ο συνεταιρισμός λαμβάνει τον αριθμό ΕΜΑΣ τον οποίο και χρησιμοποιεί σε όλα τα επίσημα έγγραφα που καταθέτει. Για παράδειγμα για την απόκτηση Αριθμού Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) από την ΔΥΟ εκτός από το καταστατικό που θα καταθέσει, ο συνεταιρισμός είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει και βεβαίωση εγγραφής στο ΕΜΑΣ.

Ο ΕΜΑΣ είναι υποχρεωμένος να έχει για σκοπούς ελεγκτικούς όλα τα οικονομικά στοιχεία κάθε μέλους του ενώ όταν συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι, μπορούν να πραγματοποιούνται και διαγραφές από το ΕΜΑΣ, συνήθως όμως αυτό γίνεται, όταν επέλθει η λύση ή όταν διαγραφεί από το ΓΕΜΗ.

1.2.4. Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί

Μια ακόμη κατηγορία ειδικών αγροτικών συνεταιρισμών είναι οι αναγκαστικοί συνεταιρισμοί. Σύμφωνα με το άρθρο 47 του ν. 2169/1993, το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 50 του Ν. 4384/2016, οι αναγκαστικές συνεταιριστικές οργανώσεις αφορούν σε ειδικότερες μορφές συνεταιριστικών συμπράξεων, όπως οι συνεταιρισμοί δασοκτημόνων, οι οινοποιητικοί συνεταιρισμοί, όπως αυτός της Σάμου, οι συνεταιρισμοί μαστιχοπαραγωγών Χίου και οι συνεταιρισμοί κροκοπαραγωγών Κοζάνης.

Οι συγκεκριμένοι συνεταιρισμοί όπως προαναφέρθηκε, είναι συνεταιρισμοί οι οποίοι δημιουργούνται σε περιοχές ευνοημένες από την άποψη της βιοποικιλότητας λόγω της ύπαρξης σε αυτές ενός τοπικού προϊόντος, για την παραγωγή και εκμετάλλευση του οποίου δεν μπορεί να ασχοληθεί ένας άνθρωπος μόνο και να πάρει το πλεονέκτημα εκμετάλλευσης ως μονοπώλιο αλλά υποχρεούνται να το εκμεταλλευτούν συλλογικά όλοι οι παραγωγοί της εν λόγω περιοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΊΔΡΥΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

2.1. Προϋποθέσεις σύστασης αγροτικού συνεταιρισμού

Για την σύσταση ενός αγροτικού συνεταιρισμού απαιτούνται να πραγματοποιηθούν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Να συνταχθεί το καταστατικό και να υπογραφεί τουλάχιστον από δέκα (10) άτομα, τα οποία θα πληρούν τις προϋποθέσεις μέλους συνεταιρισμού που απαριθμούνται στο άρθρο 6 του ν. 4673/2020. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις, όπου δεν χρειάζεται η υπογραφή δέκα (10) ατόμων, όπως για παράδειγμα σε απομακρυσμένες περιοχές όπου οι κάτοικοι είναι λιγότεροι από 3500 ή σε περίπτωση όπου ο αγροτικός συνεταιρισμός θα ασχολείται με ειδικά προϊόντα.
- Αφού συνταχθεί το καταστατικό και υπογραφεί από τα αναγραφόμενα σε αυτό μέλη, πρέπει να κατατεθεί στην εποπτεύουσα αρχή και να εγκριθεί
- Τέλος, είναι απαραίτητη η εγγραφή του αγροτικού συνεταιρισμού στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών (άρθρο 4 ν . 4673/2020).

2.2. Καταστατικό

Το καταστατικό ενός αγροτικού συνεταιρισμού αποτελεί ένα ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο κάθε επιχείρηση συντάσσει και υπογράφεται από όλα τα μέλη που το απαρτίζουν. Εκεί ορίζεται το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από τουλάχιστον τρία (3) άτομα και ορίζεται και ο Πρόεδρος του. Για να θεωρηθεί ένα καταστατικό σωστό και έγκυρο, θα πρέπει υποχρεωτικά να αναγράφονται σε αυτό τα παρακάτω:

- Το ονοματεπώνυμο ή η επωνυμία, η έδρα, τα μέλη του, του συνεταιρισμού
- Η επωνυμία, ο διακριτικός τίτλος και η έδρα στην οποία θα δραστηριοποιείται ο αγροτικός συνεταιρισμός.
- Ο αριθμός Εθνικού Μητρώου Αγροτικού Συνεταιρισμού καθώς και η ονομασία της ιστοσελίδας.
- Ο σκοπός αλλά και η δραστηριότητα του συνεταιρισμού.
- Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εισέρχεται ένα μέλος στον συνεταιρισμό, αλλά και ο τρόπος που μπορεί να αποχωρεί ένα μέλος από αυτόν καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει το μέλος απέναντι στον συνεταιρισμό.

- Η συνεταιριστική μερίδα και το συνεταιρικό κεφάλαιο του αγροτικού συνεταιρισμού.
- Οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις των μελών του συνεταιρισμού προς τρίτους.
- Τα όργανα διοίκησης και εποπτείας των αγροτικών συνεταιρισμών, δηλαδή, η Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο.
- Η χρονική διάρκεια του αγροτικού συνεταιρισμού.
- Οι ελεγκτές που υπογράφουν για την πρώτη διαχειριστική χρονιά.
- Ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να επέλθει η λύση του αγροτικού συνεταιρισμού αλλά και ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η εκκαθάριση του (αρ. 5 ν. 4673/2020).

2.3. Διαδικασία Έγκρισης

Αναφορικά με την διαδικασία έγκρισης του καταστατικού, αρχικά τα μέλη πρέπει να αναγνώσουν το καταστατικό και εάν συμφωνούν με τα αναγραφόμενα σε αυτό, να προχωρήσουν στην υπογραφή τους. Επόμενο στάδιο είναι η κρίση της εποπτεύουσα αρχή και κατόπιν αυτής η εγγραφή στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών. Συγκεκριμένα, η εποπτεύουσα αρχή έχει περιθώριο τριάντα (30) ημέρες από την στιγμή της κατάθεσης του καταστατικού για να μελετήσει το καταστατικό και να αποφασίσει εάν θα το εγκρίνει.

Στην περίπτωση όπου το καταστατικό δεν πληροί τις προδιαγραφές, τότε η εποπτεύουσα αρχή μπορεί να ενημερώσει σχετικά το προσωρινό Διοικητικό Συμβούλιο για τυχόν διορθώσεις που πρέπει να γίνουν, ώστε να εγκριθεί τελικά το καταστατικό. Εφόσον γίνουν οι απαραίτητες διορθώσεις, τότε η εποπτεύουσα αρχή μέσα σε διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών είναι υποχρεωμένη να εγκρίνει το καταστατικό. Από τη στιγμή που θα πραγματοποιηθεί η έγκριση του καταστατικού και η εγγραφή του καταστατικού στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών, τότε ο συνεταιρισμός αποκτάει νομική προσωπικότητα.

Σε περίπτωση όμως που η εποπτεύουσα αρχή απορρίψει οριστικά την αίτηση έγκρισης του καταστατικού, τότε ο συνεταιρισμός και τα μέλη του έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν κατά της απορριπτικής απόφασης στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (άρθρο 4 παρ. 3-5 του ν. 4673/2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο:ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.

3.1. Απόκτηση και απώλεια συνεταιριστικής ιδιότητας.

Η συνεταιριστική ιδιότητα αποκτάται όταν εγκριθεί η αίτηση συμμετοχής του ενδιαφερόμενου στον συνεταιρισμό και αφού προηγουμένως έχει ολοκληρώσει ότι ενέργεια χρειάζεται σχετικά με την καταβολή της συνεταιριστικής μερίδας, εφόσον στο καταστατικό προβλέπεται ότι απαιτείται η πρότερη καταβολή μεριδίου από τα υποψήφια μέλη του (αρ. 7 ν. 4673/2020). Τα ιδρυτικά μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού αποκτούν την συνεταιριστική ιδιότητα μόλις καταχωρηθεί το καταστατικό του συνεταιρισμού στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΕΜΑΣ) και εφόσον έχει καταβληθεί το ποσό του μεριδίου που αναλογεί σε κάθε μέλος (Κασσαβέτης, 2020)

Ένα μέλος είναι ελεύθερο να εισέλθει και να εξέλθει από τον συνεταιρισμό όποτε το επιθυμεί. Υπάρχουν όμως και ορισμένες προϋποθέσεις που θέτει ο συνεταιρισμός για την αποχώρηση των μελών του. Σωστό και πρέπον είναι η αποχώρηση του μέλους να μην επηρεάζει την πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού, ώστε και μετά την αποχώρηση ενός μέλους ο συνεταιρισμός να συνεχίζει κανονικά την λειτουργία του. Σύμφωνα με τον ν. 4673/2020, μέσα στο καταστατικό ορίζεται ο τρόπος εισόδου, οι υποχρεώσεις των μελών, η ελάχιστη χρονική περίοδος που μπορεί ένα μέλος να παραμείνει σε ένα συνεταιρισμό και έπειτα να αποχωρήσει, ο τρόπος εξόδου ενός μέλους και η διαδικασία απόδοσης των συνεταιριστικών μεριδίων. Όταν το μέλος αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό και δεν εκκρεμεί καμία ενέργεια σε βάρος του, τότε χάνεται και η συνεταιριστική του ιδιότητα (αρ. 7 ν. 4673/2020).

3.2. Εγγραφή-Αποχώρηση και διαγραφή μέλους

Μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού μπορούν να γίνουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα είτε ως μέλη-συνεταιριστές είτε ως μέλη-επενδυτές. Για να γίνει κάποιος μέλος αγροτικού συνεταιρισμού, σύμφωνα με την παράγραφο 1 άρθρο 6 του ν. 4673/2020, θα πρέπει αρχικά να δραστηριοποιείται στον κλάδο της αγροτικής οικονομίας με σκοπό, να πληροί τους όρους που έχουν αρχικά τεθεί από το καταστατικό για την είσοδο του σε αυτόν και τέλος να αποδέχεται την χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του προς όφελος του αγροτικού συνεταιρισμού. Ωστόσο μέλος ενός αγροτικού συνεταιρισμού μπορεί να γίνει και ένας άλλος αγροτικός συνεταιρισμός, ομάδα παραγωγών ή αγροτική εταιρική σύμπραξη (αρ. 6 παρ. 2 ν. 4673/2020).

Όσον αφορά τα μέλη-επενδυτές, αυτές μπορούν να συμμετέχουν στο συνεταιριστικό κεφάλαιο αλλά δεν υπάρχει περιορισμός της συναλλαγής με τον αγροτικό συνεταιρισμό. Όταν τα μέλη εγγραφούν στον συνεταιρισμό, τότε έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν στην Γενική Συνέλευση και να ψηφίζουν με συνολικό αριθμό ψήφων που δεν θα υπερβαίνει το τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) (αρ. 9 ν. 4673/2020).

Για να εγγραφεί ένα μέλος στον αγροτικό συνεταιρισμό, θα πρέπει υποβάλει σχετική αίτηση προς το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο θα αποφασίσει και αν αποδέχεται το αίτημα. Σε περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο απορρίψει την αίτηση ή καθυστερήσει στην απάντηση του, τότε ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει στη πρώτη Γενική Συνέλευση που θα προκύψει και να διεκδικήσει εκεί την θέση του (Τζίβα, 2009).

Αναφορικά με την αποχώρηση του μέλους από τον συνεταιρισμό, προβλέπεται η ελευθερία εξόδου του κάθε μέλους από τον συνεταιρισμό, χωρίς βέβαια η συγκεκριμένη έξοδος να επηρεάζει την πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού. Γι' αυτό εξάλλου και ορίζονται ρητά στο καταστατικό ο τρόπος εισόδου, η ελάχιστη διάρκεια παραμονής στον συνεταιρισμό αλλά και οι προϋποθέσεις αποχώρησης του μέλους (Κιντής, 2004). Τέλος ένα μέλος μπορεί να διαγραφεί εάν δεν τηρεί τις υποχρεώσεις του, για χρονική περίοδο η οποία ορίζεται από το καταστατικό και η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των δύο (2) συνεχομένων διαχειριστικών χρήσεων (αρ. 7 παρ. 4 ν. 4673/2020).

3.3. Δικαιώματα των μελών

Τα δικαιώματα των μελών ορίζονται από το καταστατικό, και αφορούν

1. Τη συμμετοχή των μελών στις Γενικές Συνελεύσεις του αγροτικού συνεταιρισμού. Προϋπόθεση πάντα για να συμμετέχει βέβαια ένα μέλος είναι ότι θα πρέπει να έχει εξοφλήσει όλες τις οικονομικές εκκρεμότητες απέναντι στον αγροτικό συνεταιρισμό. Σωστό είναι το μέλος να συμμετέχει στις Γενικές Συνελεύσεις καθώς οι αποφάσεις που λαμβάνονται εκεί επηρεάζουν και την πορεία της επιχείρησης. Κάθε μέλος συμμετέχει στην συνέλευση και έχει δικαίωμα λόγου όπως επίσης και δικαίωμα πρότασης και συμμετοχής στην λήψη αποφάσεων.

2. Το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθε. Τα μέλη-συνεταιριστές αλλά και τα μέλη-επενδυτές έχουν ισότιμο δικαίωμα ψήφου και άποψης όσον αφορά την εκλογή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Δεδομένου ότι ο αγροτικός συνεταιρισμός είναι βασισμένος στις αρχές της αυτοβοήθειας και της αλληλεγγύης, η ρύθμιση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθε δεν πρέπει να υπόκειται από το καταστατικό σε περιορισμούς που ουσιαστικά τα αναιρούν.
3. Τη συμμετοχή των μελών στην διανομή πλεονασμάτων της διαχειριστικής χρήσης. Σύμφωνα με το άρθρο 26 του ν. 4673/2020 στο τέλος της διαχειριστικής χρήσης και εφόσον έχει ολοκληρωθεί η χρήση, γίνεται αρχικά υπολογισμός των εξόδων. Εάν από το σύνολο των εσόδων αφαιρέσουμε τα έξοδα αλλά ακόμη και ότι επιπλέον είναι όπως π.χ. αποσβέσεις και τόκους, τότε μένει το διαχειριστικό υπόλοιπο της χρήσης. Το συγκεκριμένο ποσό περιλαμβάνει τα πλεονάσματα και τα κέρδη. Λέγοντας πλεονάσματα εννοούμε τις συναλλαγές του αγροτικού συνεταιρισμού με τα μέλη και λέγοντας κέρδη εννοούμε τις συναλλαγές που πραγματοποιεί ο συνεταιρισμός με τρίτους. Προτιμάται ο όρος πλεόνασμα για τις συναλλαγές με τα μέλη και όχι ο όρος κέρδη διότι ο αγροτικός συνεταιρισμός ανήκει σε μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και δεν προσπαθεί να ωφεληθεί από τις συναλλαγές με τα ίδια της τα μέλη.
4. Τη συμμετοχή του μέλους στις δραστηριότητες και τις συναλλαγές του αγροτικού συνεταιρισμού. Κάθε μέλος συμμετέχει σε έναν συνεταιρισμό για να αναπτυχθεί τόσο οικονομικά όσο και ατομικά. Ωστόσο, εκτός από το δικαίωμα που έχει ως μέλος να συμμετέχει στις δραστηριότητες, έχει και ευθύνη ως προς το σύνολο των υπόλοιπων μελών σε περίπτωση που δεν πληροί τις υποχρεώσεις τους. Στο καταστατικό του συνεταιρισμού πρέπει να αναγράφονται οι δραστηριότητες των μελών αλλά και οι κυρώσεις που πρέπει να προκύπτουν, εάν τα μέλη δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους.
5. Το δικαίωμα πληροφόρησης του μέλους για την πορεία των υποθέσεων του αγροτικού συνεταιρισμού και λήψης αντιγράφων σχετικών εγγράφων. Στο άρθρο 8 του ν. 4673/2020 αναγράφεται το δικαίωμα του κάθε μέλους να ενημερώνεται για την πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού. Η λήψη αντιγράφων είναι υποχρεωτική καθώς το μέλος με την επιθυμία του να

συμμετέχει στις Γενικές Συνελεύσεις, πρέπει να είναι ενήμερο για οτιδήποτε συμβαίνει στον συνεταιρισμό (αρ. 8 ν. 4673/2020).

3.4. Υποχρεώσεις των μελών

Οι υποχρεώσεις των μελών αναγράφονται και αυτές όπως και τα δικαιώματα στο άρθρο 8 του ν. 4673/2020. Μια από τις υποχρεώσεις των μελών είναι να παραδίδει στον αγροτικό συνεταιρισμό το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της παραγωγής του. Ωστόσο, το μέλος μπορεί να απαλλάσσεται από την συγκεκριμένη υποχρέωση εάν συντρέχουν σοβαροί λόγοι για την μη εκπλήρωση της συγκεκριμένης παράδοσης ή εάν πριν την είσοδο του μέλους στον συνεταιρισμό υπήρχαν συμβάσεις με τρίτους, οι οποίες είναι ακόμη σε ισχύ και δεν μπορούν να τις αθετήσουν (Ν.4673/2020).

Μια ακόμη κύρια υποχρέωση των μελών ενός αγροτικού συνεταιρισμού είναι η προσωπική εργασία που πρέπει να παρέχει το κάθε μέλος, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικά ο συνεταιρισμός. Το καταστατικό μπορεί να προβλέψει κυρώσεις στα μέλη του για την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους με σκοπό την συμμόρφωση τους με αυτές. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, το καταστατικό δίνει την δυνατότητα στην Γενική Συνέλευση να διαγράψει τα μέλη που δεν συμμορφώνονται (Κασσαβέτης, 2020).

3.5. Σχέσεις μελών με τον συνεταιρισμό.

3.5.1. Συνεταιριστικό κεφάλαιο & Συνεταιριστική μερίδα

Στο άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 4673/2020, αναφέρεται το ελάχιστο πόσο που μπορεί να έχει ένας συνεταιρισμός για την έναρξη του και αυτό ανέρχεται σε δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ. Προβλέπονται όμως και εξαιρέσεις, όπως εάν ο συνεταιρισμός είναι γυναικείος, εάν ο συνεταιρισμός έχει έδρα δήμο σε απομακρυσμένη περιοχή με αριθμό κατοίκων μικρότερο των 3500 ατόμων και τέλος αν ο συνεταιρισμός παράγει ειδικά προϊόντα, περιπτώσεις συνεταιρισμών, όπου το αρχικό κεφάλαιο μπορεί να ξεκινάει από πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ (αρ. 9 παρ. 1 ν. 4673/2020).

Στο ίδιο άρθρο αναφέρεται επίσης και το ελάχιστο ποσό που μπορεί να δώσει ένα μέλος, ώστε να του επιτρέπεται η συμμετοχή του στον αγροτικό συνεταιρισμό και αυτό ονομάζεται συνεταιριστική μερίδα. Κάθε μέλος-συνεταιριστής για την συμμετοχή του στον αγροτικό συνεταιρισμό έχει στην κατοχή του μία (1) ψήφο και μια (1) συνεταιριστική μερίδα. Όμως κάθε μέλος-επενδυτής μπορεί να συμμετέχει με περισσότερες από μια (1) συνεταιριστικές μερίδες και να διαθέτει τον αντίστοιχο

αριθμό ψήφων. Σημειωτέον, ότι η αξία της υποχρεωτικής μερίδας των μελών-συνεταιριστών είναι ίδια ενώ η αξία των υποχρεωτικών μεριδίων των μελών μπορεί να διαφέρει.

Περαιτέρω, στο καταστατικό αναφέρεται το ύψος, οι προϋποθέσεις κτήσης, ο τρόπος και ο χρόνος καταβολής της αξίας των μεριδίων. Εκεί επίσης αναφέρεται πως μπορούν να μοιραστούν οι προαιρετικές μερίδες, οι οποίες μπορούν να αποκτηθούν από τα μέλη συνεταιριστές, τους εργαζόμενους, τα μέλη-επενδυτές και τους τρίτους που επιθυμούν να τις αποκτήσουν (αρ. 9 παρ. 4 ν. 4673/2020). Βέβαια οι προαιρετικές μερίδες δεν παρέχουν το δικαίωμα ψήφου σε όποιον τις αποκτήσει. Αξίζει να σημειωθεί ότι είναι έντοκες και υπάρχει συγκεκριμένος χρόνος και τρόπος που αποδίδονται (αρ. 9 παρ. 5 ν. 4673/2020).

3.5.2. Προϋποθέσεις μεταβίβασης συνεταιριστικής μερίδας.

Μια συνεταιριστική μερίδα μπορεί να μεταβιβαστεί αρκεί βέβαια να το εγκρίνει το Διοικητικό Συμβούλιο, αφού πρώτα εξεταστούν οι προϋποθέσεις για να γίνει το άτομο που θα πάρει την συνεταιριστική μερίδα μέλος του αγροτικού συνεταιρισμού (άρθρο 6 ν.4673/2020).

Η απόκτηση της συνεταιριστικής μερίδας θα πρέπει να αναφέρεται σε έντυπη μορφή στον αγροτικό συνεταιρισμό με σκοπό να καταχωρείται στο βιβλίο μελών. Θα πρέπει επίσης το συγκεκριμένο έγγραφο να φέρει την υπογραφή και του μέλους που δίνει την συνεταιριστική μερίδα και του μέλους που την λαμβάνει καθώς επίσης και το γνήσιο της υπογραφής τους. Η καταχώρηση γίνεται έτσι ώστε το μέλος να μπορεί ως κάτοχος της συνεταιριστικής μερίδας να συμμετέχει στις Γενικές Συνελεύσεις (Κασσαβέτης, 2020).

Σε περίπτωση θανάτου ενός μέλους την συνεταιριστική μερίδα αναλαμβάνει ο κληρονόμος, εφόσον πληροί όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 6 ν. 4673/2020 και είναι διατεθειμένος να τηρεί όλες τις υποχρεώσεις απέναντι στον αγροτικό συνεταιρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

4.1.Σύνθεση και αρμοδιότητες Γενικής Συνέλευσης

Η Γενική Συνέλευση είναι το ανώτατο όργανο μέσα σε έναν αγροτικό συνεταιρισμό. Σημαντικό είναι ότι δεν εκπροσωπεί τον συνεταιρισμό και οι αποφάσεις που λαμβάνονται από αυτήν, δεσμεύουν τον συνεταιρισμό μόνο αν πραγματοποιηθούν, πράγμα το οποίο θα κρίνει το Διοικητικό Συμβούλιο. Όταν ο συνεταιρισμός αποφασίσει την σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης, μπορούν να συμμετέχουν σε αυτήν όλα τα μέλη που έχουν εξοφλήσει όλες τις υποχρεώσεις απέναντι στον αγροτικό συνεταιρισμό. Κάθε μέλος έχει μια (1) και μοναδική ψήφο να υπερασπιστεί την γνώμη του σε αντίθεση με τα μέλη-επενδυτές, τα οποία όσες συνεταιριστικές μερίδες έχουν, τόσες θα είναι και οι ψήφοι τους, πάντα βέβαια με τον περιορισμό να είναι μικρότεροι του τριάντα πέντε τοις εκατό (35%) (Κιντής, 2004).

Η Γενική Συνέλευση είναι αρμόδια σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 4673/2020 για την λήψη αποφάσεων για τα εξής θέματα:

- Για την λειτουργία, την διάρκεια ζωής, την μετατροπή αλλά και την λύση του αγροτικού συνεταιρισμού.
- Την επιλογή των κατάλληλων μελών που θα αποτελούν το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο.
- Την μελέτη των οικονομικών καταστάσεων κάθε χρήσης, τα αποτελέσματα αλλά και τον τρόπο με τον οποίο θα μοιραστεί το κομμάτι του πλεονάσματος από τα έσοδα στα μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού. Αντίστοιχα, σε περίπτωση που δεν υπάρχει κέρδος αλλά ζημία, τότε η Γενική Συνέλευση είναι αρμόδια να τακτοποιήσει το έλλειμμα με σχετική επιβάρυνση των μελών.
- Την έγκριση εισόδου νέων μελών στον συνεταιρισμό, το αντίτιμο της συνεταιριστικής μερίδας αλλά και την είσοδο των μελών-επενδυτών και τον καθορισμό του μεριδίου που θα αναλάβει.
- Την έγκριση του ετήσιου προϋπολογισμού κάθε χρήσης.
- Τον διορισμό ελεγκτών που είναι υπεύθυνοι για την οικονομική πορεία του συνεταιρισμού.
- Οτιδήποτε άλλο θέμα αναγράφεται στο καταστατικό.

Για να πραγματοποιηθεί μια Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο ή το Εποπτικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνα να την συγκαλέσουν και πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα σε έξι (6) μήνες από την βεβαίωση των οικονομικών καταστάσεων. Υπάρχει ωστόσο και η έκτακτη Γενική Συνέλευση, η οποία συγκαλείται πάλι από το Διοικητικό Συμβούλιο ή το Εποπτικό Συμβούλιο για λόγους που ορίζει ο νόμος ή το καταστατικό καθώς επίσης εάν το επιθυμεί το είκοσι τοις εκατό (20%) των μελών (Κασσαβέτης, 2020).

4.2. Σύνθεση και αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση με μυστική ψηφοφορία και ο αριθμός των ατόμων πρέπει να είναι μεγαλύτερος των τριών (3) ατόμων. Σημαντικό είναι ότι δεν μπορούν να εκλέγονται συνέχεια τα ίδια μέλη και πρέπει να είναι διαφορετικά κάθε φορά. Τα εκάστοτε εκλεγέντα μέλη μπορούν να έχουν τη θέση στο Δ.Σ. από τρία (3) έως πέντε (5) χρόνια. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο να επιλέξει τον Πρόεδρο και τυχόν άλλα μέλη που ορίζονται από το καταστατικό (άρθρο 16 παρ.1 ν. 4673/2020).

Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο να αποφασίζει για τον τρόπο με τον οποίο θα κρατάει ενήμερα τα μέλη για την πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού (άρθρο 16 παρ.12 του ν. 4673/2020). Επίσης, οφείλει σε διάρκεια τριών (3) μηνών από την έναρξη του συνεταιρισμού να δημιουργήσει την ιστοσελίδα την οποία και θα κρατάει ενεργή και συνεχώς ενήμερη και στην οποία θα αναρτώνται μετά το τέλος κάθε χρήσης οι οικονομικές καταστάσεις του. Περαιτέρω, είναι υπεύθυνο να αποφασίζει για οτιδήποτε αφορά την διοίκηση αλλά και το οικονομικό κομμάτι, δηλαδή την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων αλλά και την τήρηση των λογιστικών βιβλίων (άρθρο 16 παρ. 3 του ν.4673/2020). Τέλος, το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο να ορίσει τους αντιπροσώπους που θα παραβρίσκονται σε συνεταιριστικές ενώσεις ή σε νομικά πρόσωπα, στα οποία συμμετέχει ο αγροτικός συνεταιρισμός (Κασσαβέτης, 2020).

4.3. Συγκρότηση και λειτουργία Εποπτικού συμβουλίου.

Ο ρόλος του Εποπτικού Συμβουλίου είναι να ελέγχει την διοίκηση και την διαχείριση του αγροτικού συνεταιρισμού χωρίς όμως να μπορεί το ίδιο να διοικήσει τον συνεταιρισμό από μόνο του (άρθρο 17 του Ν.4673/2020).

Αποτελείται από τρία (3) τουλάχιστον μέλη και ο ρόλος του είναι να συνεδριάζει μια (1) φορά τους τέσσερις (4) μήνες. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέλη του

αγροτικού συλλόγου δεν μπορούν να εκλεγθούν μέλη, τα οποία κατά την προηγούμενη θητεία τους συμμετείχαν στο Διοικητικό Συμβούλιο καθώς και μέλη των οποίων ο σύζυγος ανήκει στο Διοικητικό Συμβούλιο. Η θητεία των μελών που απαρτίζουν το Εποπτικό Συμβούλιο έχει διάρκεια από τρία (3) έως πέντε (5) έτη. Σε περίπτωση που ένα μέλος λείπει και δεν υπάρχουν επιλαχόντα μέλη, τότε το ίδιο το Εποπτικό Συμβούλιο ορίζει ένα μέλος για να καλύψει προσωρινά την θέση μέχρι την πρώτη τακτική Γενική Συνέλευση, όπου γίνεται μόνιμος της θέσης εφόσον πληροί όλα τα κριτήρια (άρθρο 20 παρ. 7 του ν. 4673/2020).

Ο σκοπός της λειτουργίας του Εποπτικού Συμβουλίου είναι να ελέγχει την σωστή λειτουργία των διατάξεων του νόμου, σχετικά με το κατά πόσο πληρούνται όσα διατυπώνονται στο καταστατικό αλλά και αν τηρούνται οι αποφάσεις που λαμβάνει η Γενική Συνέλευση. Είναι επίσης υπεύθυνο για να ελέγχει τα οικονομικά στοιχεία που έχει στην κατοχή του το Διοικητικό Συμβούλιο και να παρατηρεί την πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού. Τέλος είναι υπεύθυνο να παρουσιάσει τα έγγραφα για την πορεία του συνεταιρισμού τόσο στις αρμόδιες υπηρεσίες όσο και σε ευδιάκριτο σημείο στην έδρα του συνεταιρισμού δέκα (10) ημέρες πριν την Γενική Συνέλευση (Κασσαβέτης, 2020).

4.4. Υποχρεώσεις εχεμύθειας.

Τόσο τα ενεργά μέλη όσο και τα άτομα που υπήρξαν παλαιότερα μέλη και τώρα έχουν αποχωρήσει από τον συνεταιρισμό υποχρεούνται να έχουν εχεμύθεια και να μην αποκαλύπτουν σε τρίτους πληροφορίες για την λειτουργία του συνεταιρισμού και γενικά οτιδήποτε μπορεί να βλάψει τα συμφέροντα των μελών αλλά και του συνεταιρισμού σαν σύνολο (άρθρο 19 του ν.4673/2020).

4.5. Αρχαιρεσίες

Στο άρθρο 20 του ν. 4673/2020 αναφέρεται η διαδικασία κατά την οποία εκλέγονται τα μέλη, ώστε να ενταχθούν στο Διοικητικό Συμβούλιο και στο Εποπτικό Συμβούλιο του αγροτικού συνεταιρισμού.

Συγκεκριμένα, αναφορικά με την διαδικασία εκλογής των μελών για τις αντίστοιχες θέσεις στα όργανα διοίκησης του συνεταιρισμού αυτή πραγματοποιείται με μυστική ψηφοφορία. Τα μέλη τα οποία θα συγκεντρώσουν τις περισσότερες ψήφους θεωρούνται ελεγθέντες και τα υπόλοιπα ανήκων με την σειρά των ψήφων στα επιλαχόντα μέλη και είναι εκείνα που αντικαθιστούν τις κενές θέσεις, που θα

προκύψουν από την αποχώρηση κάποιου μέλους. Η εφορευτική επιτροπή προΐσταται της εκλογικής διαδικασίας και σε αυτή προοδεύει δικηγόρος, ο οποίος διορίζεται από τον δικηγορικό σύλλογο (Κασσαβέτης, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

5.1. Έννοια και περιεχόμενα κρατικής εποπτείας.

5.1.1. Όργανα κρατικής εποπτείας.

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση 20/3/2020(ΥΑ2200/87850 ΦΕΚ Β 1154 2020), η Κρατική Εποπτεία στους αγροτικούς συνεταιρισμούς πραγματοποιείται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων μέσω της Διεύθυνσης Οικονομικών Ελέγχων Επιθεώρησης και Συνεργατισμού του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Κασσαβέτης, 2020).

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ. 1 του Ν.4673/2020 η εν λόγω εποπτεύουσα αρχή μπορεί να αναθέσει σε ορκωτούς ελεγκτές ένα συγκεκριμένο έργο του συγκεκριμένου ελέγχου.

Όσον αφορά το περιεχόμενο και τα καθήκοντα οργάνων κρατικής εποπτείας, αυτά αφορούν:

- Την προσφορά βοήθειας των διαφόρων έργων ενός αγροτικού συνεταιρισμού.
- Την ενημέρωση του Εθνικού Μητρώου Αγροτικών Συνεταιρισμών με τα απαιτούμενα έγγραφα που χρειάζονται.
- Τον έλεγχο από τους ορκωτούς ελεγκτές, όσον αφορά το οικονομικό κομμάτι του αγροτικού συνεταιρισμού και συγκεκριμένα τα λογιστικά βιβλία που τηρούνται αλλά και τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, που περιέχουν τα αποτελέσματα χρήσης του συνεταιρισμού και δημοσιεύονται στην εποπτεύουσα αρχή.
- Τον έλεγχο των μελών όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους απέναντι στον συνεταιρισμό και ιδιαίτερα τις οικονομικές τους υποχρεώσεις (Κασσαβέτης, 2020).

Τα όργανα εποπτείας στελεχώνονται από άτομα τα οποία διορίζονται από την Εποπτεύουσα Αρχή και είναι υπεύθυνα για την επίβλεψη ενός έργου είτε όσον αφορά το διοικητικό κομμάτι του συνεταιρισμού είτε το οικονομικό. Τα συγκεκριμένα όργανα εποπτείας έχουν δικαίωμα να ελέγξουν οποιαδήποτε πληροφορία ή έγγραφο αλλά και να ζητήσουν να τους δοθεί οποιαδήποτε στοιχείο, το οποίο μπορεί να είναι χρήσιμο για την εκτέλεση του έργου που τους έχει ανατεθεί (Κασσαβέτης, 2020).

5.1.2. Τρόποι άσκησης κρατικής εποπτείας.

Στο άρθρο 4 της Υπουργικής Απόφασης από 20/3/2020 (ΥΑ2200/87850 ΦΕΚ Β 1154 2020) προβλέπεται ότι η άσκηση ελέγχου πραγματοποιείται από τα αρμόδια όργανα εποπτείας για τους ακόλουθους λόγους:

- Όταν υπάρχουν αρκετές αναφορές ότι η διοίκηση δεν τηρεί τον νόμο και το καταστατικό και παίρνει πρωτοβουλίες μόνη της για διάφορα θέματα.
- Σε περίπτωση που τα ανώτερα στελέχη κρίνουν ότι πρέπει να γίνει έλεγχος στον συγκεκριμένο συνεταιρισμό.

Ο συγκεκριμένος έλεγχος μπορεί αν πραγματοποιηθεί είτε στην έδρα του αγροτικού συνεταιρισμού είτε στην έδρα της εποπτικής αρχής (Κασσαβέτης, 2020)

5.1.3. Έλεγχος

Ο τακτικός διαχειριστικός έλεγχος των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται από έναν (1) ορκωτό ελεγκτή στους συνεταιρισμούς, όπου ο κύκλος εργασιών κατά την τελευταία χρήση ήταν μεγαλύτερος των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ ή για τους συνεταιρισμούς εκείνους που υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι και πρέπει να πραγματοποιηθεί έλεγχος (άρθρο 24 παρ. 5 του ν. 4673/2020).

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο, ο ελεγκτής πρέπει να είναι ανεξάρτητος του συνεταιρισμού και να μην έχει καμία σχέση ούτε ο ίδιος με τα μέλη αλλά ούτε και συγγενικά του πρόσωπα, ώστε να μπορεί να δουλέψει κανονικά χωρίς κάποιον ενδοιασμό. Ο συγκεκριμένος ελεγκτής ορίζεται από το καταστατικό στο οποίο και αναγράφεται και εκεί ορίζεται και η αμοιβή που θα λαμβάνει για την εργασία του. Όταν ολοκληρώνεται το έργο του ελέγχου ο ελεγκτής/ελεγκτές είναι υποχρεωμένοι να ενημερώσουν το Διοικητικό Συμβούλιο τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες πριν από την Γενική Συνέλευση καθώς επίσης και το Εποπτικό Συμβούλιο, ώστε να προβεί και αυτό στις απαιτούμενες ενέργειες. Το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο να συγκαλέσει την Γενική Συνέλευση και να παρουσιάσει εκεί το πόρισμα του ελεγκτή, παρουσία του, ώστε αφενός να ενημερωθούν τα μέλη για την πορεία του συνεταιρισμού και αφετέρου να μπορεί ο ελεγκτής να δώσει εξηγήσεις σε τυχόν απορίες τους (Κασσαβέτης, 2020).

5.2. Όργανα και τρόπος ελέγχου

5.2.1. Περιεχόμενο ελέγχου

Κατά τη πραγματοποίηση του ελέγχου οι ελεγκτές έχουν τι ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Να ελέγχουν τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου κατά το πόσο νόμιμες είναι.
- Να ελέγχουν τις οικονομικές καταστάσεις αλλά και την σωστή τήρηση των λογιστικών βιβλίων.
- Να παρατηρούν τις δαπάνες και τα έξοδα που κάνει ο συνεταιρισμός και να αξιολογούν πρωτοβουλίες του συνεταιρισμού που δεν είναι ωφέλιμο να πραγματοποιηθούν (Κασσαβέτης, 2020)

5.2.2. Έκτακτος έλεγχος

Η εποπτεύουσα αρχή εάν το κρίνει υποχρεωτικό, μπορεί να ζητήσει από τους ελεγκτές έκτακτο έλεγχο σε διάστημα που δεν είναι υποχρεωμένος ο ελεγκτής να κάνει έλεγχο. Υπό αυτή την έννοια, ο ελεγκτής με αίτηση του στο Διοικητικό Συμβούλιο το ενημερώνει για τον έκτακτο έλεγχο που θα πραγματοποιηθεί. Μετά το τέλος του έκτακτου ελέγχου, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει και πάλι το Διοικητικό Συμβούλιο για τα θέματα που έχουν προκύψει και αυτό με την σειρά του να προγραμματίσει Γενική Συνέλευση έτσι ώστε να συζητηθούν μεταξύ των μελών τα θέματα που έχουν προκύψει από το έκτακτο έλεγχο (Κασσαβέτης, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ.

6.1. Διαχείριση.

Στο άρθρο 26 του ν. 4673/2020 γίνεται αναφορά στον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται η διαχείριση των οικονομικών πόρων. Εάν από τα έσοδα που έχει ο αγροτικός συνεταιρισμός μέσα σε μια διαχειριστική χρήση, αφαιρέσουμε τα έξοδα, δηλαδή τις δαπάνες, τα έξοδα, τους φόρους και τις αποσβέσεις, τότε το πόσο που απομένει είναι το διαχειριστικό υπόλοιπο του συνεταιρισμού.

Τα έσοδα ενός αγροτικού συνεταιρισμού χωρίζονται όπως προαναφέρθηκε σε πλεονάσματα και κέρδη. Πλεονάσματα θεωρούνται τα έσοδα εκείνα που προέρχονται από τις συναλλαγές των μελών-συνεταιριστών με τον συνεταιρισμό καθώς είναι υποχρεωμένα να παραδίδουν στον συνεταιρισμό ένα ετήσιο ποσοστό της παραγωγής τους αλλά και να προμηθεύονται συγκεκριμένο ποσοστό εφοδίων. Από την άλλη, κέρδη θεωρούνται τα έσοδα που προέρχονται από τις συναλλαγές του συνεταιρισμού με τρίτους (Κασσαβέτης, 2020).

Ως ισόποση εισφορά των μελών θεωρείται το ποσό των πλεονασμάτων που μεταφέρεται στο τακτικό ή το ειδικό αποθεματικό. Από το ποσό που συγκεντρώνεται στα πλεονάσματα, το δέκα τοις εκατό (10%) κρατείται έτσι ώστε να σχηματιστεί το τακτικό και το ειδικό αποθεματικό και το υπόλοιπο ποσό μοιράζεται βάσει του καταστατικού, εφόσον αυτό το προβλέπει το καταστατικό ή το αποφασίζει η Γενική Συνέλευση (Κασσαβέτης, 2020).

6.2. Φορολογία Αγροτικών Συνεταιρισμών

Σχετικά με τη φορολογία των αγροτικών συνεταιρισμών πρέπει αρχικά να επισημανθεί ότι τα πλεονάσματα δεν φορολογούνται σε αντίθεση με τα κέρδη που προέρχονται από τρίτους και τα οποία φορολογούνται κανονικά βάσει της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας.

Επίσης αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο διανέμονται στα μέλη τα πλεονάσματα και τα κέρδη υπεύθυνη να αποφασίσει γι' αυτό είναι η Γενική Συνέλευση. Όταν διανέμονται τα πλεονάσματα στα μέλη, τότε αυτά φορολογούνται βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 27 του ν. 4673/2020 ενώ όταν διανέμονται τα κέρδη, τότε θεωρούνται ως μερίσματα και φορολογούνται βάσει της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας (Κασσαβέτης, 2020).

6.3. Τακτικό και ειδικό αποθεματικό.

6.3.1. Τακτικό αποθεματικό

Ο σχηματισμός του τακτικού αποθεματικού προκύπτει όταν από τα πλεονάσματα παρακρατείτε το δέκα τοις εκατό (10%) για τον σχηματισμό του. Όταν συμπληρώνεται το ποσό που χρειάζεται για το συγκεκριμένο αποθεματικό, τότε παύει να ισχύει η συγκεκριμένη παρακράτηση και ενεργοποιείται πάλι όταν το τακτικό αποθεματικό υστερήσει έναντι του συνολικού ποσού των μερίδων των μελών. Εκτός από το δέκα τοις εκατό (10%) της παρακράτησης, το ποσό που συμπεριλαμβάνεται στο τακτικό αποθεματικό, μπορεί να είναι και έσοδα που προέρχονται από χαριστική αιτία (άρθρο 26 παρ. 3 του ν. 4673/2020).

6.3.2. Ειδικό αποθεματικό

Το ειδικό αποθεματικό σχηματίζεται από τα κέρδη μετά την φορολόγηση τους καθώς και από τα πλεονάσματα με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης ή με πρόβλεψη του καταστατικού σχετικά με την δημιουργία του ειδικού αποθεματικού (άρθρο 26, παρ. 4 & 9 του ν. 4673/2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΛΥΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ.

7.1. Συγχώνευση και Μετατροπή

Η διαδικασία της συγχώνευσης των αγροτικών συνεταιρισμών γίνεται με δύο (2) τρόπους. Είτε συγχωνεύονται οι δύο (2) συνεταιρισμοί σε έναν (1) και δημιουργούν από την αρχή ένα νέο συνεταιρισμό με νέο καταστατικό και ξεκινούν από την αρχή την λειτουργία, είτε απορροφάται ο ένας αγροτικός συνεταιρισμός από τον άλλο που είναι ήδη σε λειτουργία και συνεχίζεται κανονικά η λειτουργία του.

Για να πραγματοποιηθεί η συγχώνευση, πρέπει να ισχύουν τα παρακάτω:

- Να πραγματοποιηθεί η Γενική Συνέλευση και στα δύο (2) προς συγχώνευση μέρη με την παρουσία του μεγαλύτερου ποσοστού των μελών που έχουν δικαίωμα ψήφου και να συμφωνηθεί η συγχώνευση που πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Επίσης, να μελετηθεί η σύσταση νέου καταστατικού καθώς και ο τρόπος που θα συγχωνευτούν το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο.
- Να κοινοποιηθεί μια περίληψη των σχεδίων συγχώνευσης σε μία (1) εφημερίδα της περιοχής, στην οποία βρίσκεται η έδρα του νέου συνεταιρισμού, ώστε να ενημερωθεί το ευρύ κοινό για την παρούσα τροποποίηση.
- Να πραγματοποιηθεί μέσω εμπειρογνομόνων η εκτίμηση της περιουσιακής κατάστασης των συνεταιρισμών πριν και μετά την συγχώνευση.
- Εφόσον έχουν μείνει και τα δύο (2) Διοικητικά Συμβούλια και Εποπτικά Συμβούλια, να πραγματοποιηθεί Γενική Συνέλευση στην οποία θα εκλεγεί από κοινού το νέο Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο που θα εκπροσωπεί τον αγροτικό συνεταιρισμό.
- Να εγκριθεί από τις αρμόδιες αρχές το νέο καταστατικό, το οποίο θα πρέπει να περιέχει τα στοιχεία του νέου συγχωνευμένου καταστατικού.
- Να εγγραφεί ο νέος συνεταιρισμός στο Εθνικό Μητρώο Αγροτικών Συνεταιρισμών,

Όσον αφορά το σχέδιο συγχώνευσης, αυτό θα πρέπει να περιέχει τα εξής:

- Την επωνυμία, τον αριθμό φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), την έδρα και την παρούσα εικόνα του συνεταιρισμού πριν την συγχώνευση.

- Την επωνυμία και την έδρα που προτείνει ο εκάστοτε συνεταιρισμός για τον νέο συνεταιρισμό.
- Να αναφέρει τους όρους που θέτει όσον αφορά τον νέο συνεταιρισμό.
- Και τέλος την ημερομηνία όπου μπορεί να γίνει η συγχώνευση του συνεταιρισμού.

Μετά την ημερομηνία συγχώνευσης, όλα τα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν περιουσία του νέου αγροτικού συνεταιρισμού. Σε περίπτωση που ένα μέλος ή και περισσότερα δεν επιθυμούν την συγκεκριμένη συγχώνευση, τότε μπορούν να αποχωρήσουν από τον συνεταιρισμό. Σε αντίθετη περίπτωση, τα μέλη εφόσον επιθυμούν να συνεχίσουν στον νέο συνεταιρισμό, θα πρέπει να λειτουργούν με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που ορίζει το νέο καταστατικό (Κασσαβέτης, 2020).

7.2. Πτώχευση

Για να πτωχέυσει ένας αγροτικός συνεταιρισμός, θα πρέπει οποιοσδήποτε πιστωτής έχει έννομο συμφέρον ή το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο ή κάποιος εκκαθαριστής του αγροτικού συνεταιρισμού να κάνει αίτηση στον πτωχευτικό δικαστήριο της έδρας του αγροτικού συνεταιρισμού. Σε καμία περίπτωση όμως η πτώχευση του συνεταιρισμού δεν συνεπάγεται ότι παράλληλα με τον συνεταιρισμό πτωχέυουν αναγκαστικά και τα μέλη του (Κασσαβέτης, 2020).

7.3. Λύση και εκκαθάριση

7.3.1. Λύση

Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους μπορεί να λυθεί ένας αγροτικός συνεταιρισμός. Αρχικά μπορεί να λυθεί σε περίπτωση που έχει περάσει η προβλεπόμενη στο καταστατικό διάρκεια ζωής του και στην Γενική Συνέλευση τα μέλη δήλωσαν ότι δεν επιθυμούν την παράταση της λειτουργίας του. Επίσης, εάν τα δύο τρίτα (2/3) των μελών επιθυμούν την λύση του συνεταιρισμού, ο συνεταιρισμός λύεται. Ακόμη ένας λόγος λύσης ενός συνεταιρισμού είναι εάν ο συνεταιρισμός έχει κηρυχθεί σε πτώχευση. Τέλος μπορεί ένας συνεταιρισμός να λυθεί, εάν η Εποπτεύουσα αρχή αντιληφθεί ότι η λειτουργία του συνεταιρισμού είναι παράνομη και ο αγροτικός συνεταιρισμός δεν λειτουργεί προς όφελος των μελών του (άρθρο 31 του ν. 4673/2020).

7.3.2. Εκκαθάριση

Απαράβατος κανόνας της λύσης ενός συνεταιρισμού είναι να προηγηθεί η διαδικασία της εκκαθάρισης (άρθρο 32 & 33 του ν. 4673/2020). Η Γενική Συνέλευση είναι αρμόδια να ορίσει τους εκκαθαριστές, οι οποίοι θα διενεργήσουν όλες τις απαραίτητες εργασίες εκκαθάρισης. Συγκεκριμένα, οι εκκαθαριστές οφείλουν να κάνουν απογραφή των κερδών/ζημιών και της περιουσίας του συνεταιρισμού, να συντάξουν τον Ισολογισμό, να εξοφλήσουν τρέχουσες οφειλές του συνεταιρισμού προς τρίτους και να καταθέσουν τα σχετικά έγγραφα στην εποπτεύουσα αρχή ώστε να ολοκληρωθεί η εκκαθάριση (Κασσαβέτης, 2020).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συνεταιριστική ελευθερία (αρ. 12 IV Σ) ως ειδική έκφανση της οικονομικής ελευθερίας (αρ. 5 I Σ και 106 II Σ) αποτελεί μια θεμελιώδη οικονομική ελευθερία, καθώς προάγει την συνεταιριστική σύμπραξη των παραγωγών μελών του και την ανάπτυξη από μέρους τους επιχειρηματικής πρωτοβουλίας στην σχετική αγορά της εμπορίας και μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και κατασκευής γεωργικών μηχανημάτων ενώ παράλληλα θεσπίζει και υποχρέωση του κράτους να συνδράμει τους γεωργικούς συνεταιρισμούς λόγω της σημαντικότητας τους για την αγροτική και συνάμα την εθνική οικονομία αλλά και την τοπική ανάπτυξη.

Η παραπάνω πρόβλεψη του Συντάγματος συγκεκριμενοποιείται στον πρόσφατο νόμο 4673/2020, ο οποίος εισήγαγε μια σειρά ρυθμίσεων που εκσυγχρόνισαν το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των αγροτικών συνεταιρισμών και βελτίωσαν την αποτελεσματικότητά του. Συγκεκριμένα, πλέον ένας αγροτικός συνεταιρισμός για να ιδρυθεί δεν χρειάζεται δικαστική απόφαση και η Εποπτεύουσα αρχή είναι υπεύθυνη για την ίδρυση του, γεγονός που σημαίνει ότι μειώνονται και τα έξοδα που χρειαζόταν τα μέλη για να πραγματοποιήσουν την ίδρυση. Επίσης, για να ξεκινήσει η σύσταση του συνεταιρισμού πλέον χρειάζονται δέκα (10) και όχι είκοσι (20) άτομα, πράγμα που διευκολύνει τα μέλη που επιθυμούν να συστήσουν έναν συνεταιρισμό.

Περαιτέρω, ο ν. 4673/2020 καθόρισε πλέον το ελάχιστο ποσό παραγωγής που πρέπει να αποδίδεται από τα μέλη στον συνεταιρισμό και αντιστοιχεί στο εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της παραγωγής κάθε μέλους. Το συγκεκριμένο ποσοστό είναι ίδιο για όλα τα μέλη, ενώ από την υποχρέωση απόδοσης του μπορεί ένα μέλος να εξαιρεθεί, αν συντρέχει κάποιος σοβαρός λόγος, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη ενεργούς σύμβασης του μέλους με κάποιον τρίτο, η οποία συνάφθηκε πριν το μέλος ενταχθεί στον συνεταιρισμό και επομένως δεν μπορεί να αθετηθεί.

Επίσης μια σημαντική καινοτομία του ν. 4673/2020 αποτελεί και ο καθορισμός του συνεταιριστικού κεφαλαίου, που πλέον ορίζεται σε δέκα χιλιάδες ευρώ (10.000) και παράλληλα προβλέπεται η δυνατότητα μέσω των πλεονασμάτων των μελών ή των κερδών από τις συναλλαγές με τρίτους να σχηματιστεί το ειδικό αποθεματικό που είναι χρήσιμο για τον συνεταιρισμό. Τέλος όσον αφορά τον τρόπο φορολόγησης, ο νομοθέτης επαναπροσδιόρισε το φορολογικό καθεστώς που διέπει την λειτουργία των

αγροτικών συνεταιρισμών, γεγονός το οποίο σε συνδυασμό με την προβλεπόμενη χαμηλότοκη χρηματοδότηση των νέων συνεταιρισμών συμβάλει στην δημιουργία και εξέλιξη των υποδομών τους αλλά και στην βελτίωση των εργασιακών συνθηκών σε αυτούς.

Ωστόσο, παράλληλα με τις ανωτέρω νομικές ρυθμίσεις για την οικονομικά αποτελεσματική λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών είναι αναγκαία και η τήρηση συγκεκριμένων αρχών της Συνεταιριστικής Οικονομικής. Ειδικότερα, σύμφωνα με την οικονομική θεωρία των αγροτικών συνεταιρισμών υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες, οι οποίοι συμβάλλουν αποτελεσματικά στην εύρυθμη λειτουργία και οργάνωση των εν λόγω συνεταιρισμών και συνακολούθα στην αγροτική ανάπτυξη.

Αρχικά, σε επίπεδο οργάνωσης των αγροτικών συνεταιρισμών και ρύθμισης των σχέσεων μεταξύ των μελών τους, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί οφείλουν να υιοθετούν και να εφαρμόζουν έναν δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας, ο οποίος θα βασίζεται στις αρχές της αλληλοβοήθειας και της αλληλεγγύης των μελών του και στην αυτόβουλη και ισότιμη συμμετοχή όλων των μελών στην ανάδειξη των οργάνων διοίκησης και στη λήψη αποφάσεων. Η εφαρμογή των εν λόγω αρχών είναι κομβικής σημασίας για την εμπέδωση από μέρους των μελών ενός γεωργικού συνεταιρισμού ενός δημοκρατικού τρόπου λειτουργίας του συνεταιρισμού.

Όσον αφορά στην επιχειρηματική τους στρατηγική, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί πρέπει να διεξάγουν έρευνες, ώστε να ενημερώνονται για τα προϊόντα, τα οποία έχουν την μεγαλύτερη ζήτηση στην γεωργική αγορά αλλά και τις νέες μεθόδους και τεχνικές που πρέπει να χρησιμοποιούνται στην εμπορία και μεταποίηση αγροτικών προϊόντων, ώστε τα προϊόντα που εμπορεύονται να ανταποκρίνονται και να καλύπτουν τις ανάγκες του μέσου καταναλωτή.

Επίσης, αναφορικά με την αποτελεσματική εσωτερική οργάνωση και λειτουργία τους οι γεωργικοί συνεταιρισμοί οφείλουν να επενδύουν στην επιμόρφωση των μελών τους και να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες σχετικά με την εκπαίδευση των παραγωγών/μελών τους, ώστε να είναι ενήμεροι για τις εκάστοτε γεωπονικές και τεχνολογικές εξελίξεις και την εφαρμογή τους στην παραγωγή, εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων που παράγουν.

Τέλος, σημαντικό παράγοντα και αναγκαία προϋπόθεση για την πραγμάτωσή των παραπάνω αρχών λειτουργίας ενός συνεταιρισμού αποτελεί η χρηματοδότηση του, η οποία βοηθάει τον παραγωγό να ενημερωθεί και να οργανωθεί καλύτερα στο κομμάτι των πρώτων υλών έτσι ώστε η παραγωγή του να αυξηθεί και αυτό να του αποφέρει αύξηση του εισοδήματός του.

Η εφαρμογή των παραπάνω αρχών της Συνεταιριστικής Οικονομικής είναι απαραίτητη για την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών αλλά και για την εξέλιξη των παραγωγών/μελών ενός αγροτικού συνεταιρισμού. Η συμβολή των συνεταιρισμών στη αγροτική ανάπτυξη είναι ένα σημαντικό εφόδιο για την αγροτική οικονομία επειδή αρχικά οι συνεταιρισμοί μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση του εισοδήματος των αγροτών και να αποτελέσουν κίνητρο για την παρακίνηση και νέων παραγωγών να ενταχθούν σε υπάρχοντες συνεταιρισμούς ή να ιδρύσουν νέους συνεταιρισμούς σε νέες αγορές προϊόντων. Οι συνεταιρισμοί βοηθάνε τους παραγωγούς να αυξήσουν το εισόδημα τους, καθώς προσδίδουν στο προϊόν του παραγωγού μια παραπάνω αξία εφόσον το μεταποιούν και το προωθούν εκ νέου στην αγορά.

Επίσης, οι γεωργικοί συνεταιρισμοί διαθέτουν -σε αντίθεση με μεμονωμένους παραγωγούς- το πλεονέκτημα μιας ισχυρής διαπραγματευτικής δύναμης έναντι των μεταπωλητών των προϊόντων τους, αφού είναι σε θέση να πουλάνε τα προϊόντα σε καλύτερη τιμή από την τιμή που θα τα πουλούσε ο ίδιος ο παραγωγός σε περίπτωση που δεν άνηκε στο σύνολο του συνεταιρισμού και έπρεπε να πραγματοποιήσει μόνος του την πώληση και τις σχετικές διαπραγματεύσεις για τον καθορισμό της τιμής τους.

Το παραπάνω πλεονέκτημα παρέχει επιπλέον στα μέλη των συνεταιρισμών την δυνατότητα να ασκήσουν μέσα από την συμμετοχή τους στον συνεταιρισμό μια ανταγωνιστική επιχειρηματική δραστηριότητα απέναντι σε ομοειδείς επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο και να αντιπαρέλθουν πιο ευκολά αθέμιτες αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές, τις οποίες υιοθετούν επιχειρήσεις με δεσπόζουσα θέση σε μια σχετική αγορά προκειμένου να εδραιώσουν την θέση τους σε αυτή, όπως η θέση φραγμών εισόδου στην αγορά ή η κατανομή των αγορών και η μονομερής επιβολή της τιμολογιακής τους πολιτικής σε καταναλωτές και προμηθευτές.

Τέλος, ο παραγωγός συμμετέχοντας στον συνεταιρισμό έχει τη δυνατότητα να μειώσει το κόστος παραγωγής των προϊόντων του, καθώς εμπορεύεται από τον ίδιο τον

συνεταιρισμό τα εφόδια που είναι αναγκαία για την παραγωγή των προϊόντων με την φθηνότερη τιμή που μπορεί να του δοθεί ενώ παράλληλα μπορεί να κάνει χρήση και των γεωργικών μηχανημάτων που έχει στην κατοχή του ο αγροτικός συνεταιρισμός χωρίς να χρειάζεται να υποβληθεί στην δαπάνη αγοράς τους, γεγονός που θα επιβάρυνε σημαντικά το κόστος παραγωγής των προϊόντων του.

Συνοψίζοντας, η δημοκρατική και οικονομικά αποτελεσματική πραγμάτωση της συνεταιριστικής ελευθερίας (αρ. 12 IV Σ) εξαρτάται από τη τήρηση του νομικού πλαισίου και των βασικών αρχών της θεωρίας της Συνεταιριστικής Οικονομικής. Η εύρυθμη λειτουργία των γεωργικών συνεταιρισμών πέρα από την αγροτική και οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό και συνακόλουθα εθνικό επίπεδο προάγει -σε πλήρη αντιστοιχία με την ιστορική τους διαδρομή στην Ελλάδα- την πραγμάτωση της κοινωνικής αλληλεγγύης και αλληλοβοήθειας, που αποτελούν συστατικά στοιχεία της δημοκρατικής αρχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αντωνίου, Θ. (2014), «Γενικές αρχές Δημοσίου Δικαίου». Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.

Γέροντας Α., (2011), Δημόσιο οικονομικό δίκαιο, 2η έκδ., Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα - Θεσσαλονίκη

Δαγτόγλου, Π. (2012), «Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά δικαιώματα», Μέρος Β΄. Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα- Θεσσαλονίκη.

Ηρακλέους, Α. (2007), «Θεωρία Συνεργατικής Οργάνωσης» Έκδοση Παγκόσμιας Συνεργατικής Τράπεζας ΛΤΔ, Λευκωσία 2007. Διαθέσιμο στο www.diktio-kara.dos.gr/keimena/cooptheory.pdf

Καμενίδης, Χ. (2001), «Συνεταιρισμοί. Αρχές-Οικονομική-Πολιτική-Οργάνωση-Ανάπτυξη-Νομοθεσία », Εκδόσεις Αδερφών Κυριακίδη ΑΕ., Θεσσαλονίκη

Κασσαβέτης, Δ. (2020), «Γεωργικοί Συνεταιρισμοί». Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Κιντής, Στ. (2004), «Δίκαιο Συνεταιρισμών Ι», Εκδ. Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη

Κιντής, Στ. (2004), «Δίκαιο Συνεταιρισμών ΙΙ», Εκδ. Α.Ν. Σάκκουλα, Αθήνα - Θεσσαλονίκη

Κιντής, Σ. (1975), «Οι συνεταιρισμοί και τα ελληνικά συντάγματα», Ιδιωτική έκδοση Αθήνα.

Κιντής, Σ. (1985), « Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα», τόμος 1. Εκδόσεις Πιτσιλός, Αθήνα

Κοντογεώργος, Α., Σεργάκη, Π. (2015), Αρχές διοίκησης αγροτικών συνεταιρισμών. [Προπτυχιακό εγχειρίδιο]. Αθήνα: Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/3684>

Λάμπος, Κ. (1999), «Συνεταιρισμοί και Ανάπτυξη », Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα

Μάνεσης, Α. & Μανιτάκης, Α. (1981), Κρατικός παρεμβατισμοί και Σύνταγμα, σε: Νομικό Βήμα, σελ. 1205 επ.

Μαυρογιάννης, Δ. (1981), «Το κοινωνικό δικαίωμα του συνεταιρισμού» στο «Πέντε χρόνια εφαρμογής του Συντάγματος του 1975», Εκδόσεις Δ.Π.Θ., Κομοτηνή

Μαριάδης, Σ. (2003), « Συνεργατισμός-Συνεταιρισμοί, Ιστορία-Φιλοσοφία-Αποστολή- η εναλλακτικές λύση», Δ΄ Έκδοση βελτιωμένη και συμπληρωμένη, Εκδόσεις Γιαχούδη, Θεσσαλονίκη

Μπουρής, Ι. (2008), «Γενικές Αρχές της Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης», Εκδόσεις: ΥΠΕΠΘ Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Αθήνα

Νιάρχος, Α.Ν. (1994), «Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα-Πειραιάς

Παπαγεωργίου, Κ. (1992), «Σύγχρονοι προβληματισμοί για τους θεμελιώδεις κανόνες του συνεργατισμού», σε: Συνεταιριστική Πορεία, Τεύχος 28, σελ. 201 επ.

Παπαγεωργίου, Κ. (2007), «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία: Θεωρία και Πρακτική», Β΄ έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Παπαγεωργίου, Κ. (2015), «Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία: Θεωρία και Πρακτική», Γ΄ έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Παπαδάκης, Β. (2007), «Στρατηγική των επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής εμπειρία». Τόμος Α., Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα

Παπαρηγόπουλος Ξ., (2011), Κράτος Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Σαμπράκος, Ε. (2008), «Διοίκηση Μεταφορικών Επιχειρήσεων», Πανεπιστημιακές Σημειώσεις. Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εκδόσεις Πανεπιστήμιου Πειραιώς

Σοφιώτης, Η. (2020), «Οι θεσμοί της οικονομίας κατά το δημόσιο δίκαιο». Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

Σπυρόπουλος Φ., Κοντιάδης Ξ., Ανθόπουλος Χ., Γεραπετρίτης, (2017), Σύνταγμα - Κατ' άρθρο ερμηνεία, Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα - Θεσσαλονίκη

Τζίβα, Ε. (2007), Η εταιρική συμμετοχή στο συνεταιρισμό και ειδικότερα τα δικαιώματα των συνεταίρων», Εκδόσεις Σάκουλα Α.Ε., Θεσσαλονίκη.

Τσουφλίδης, Λ. (2008), « Ιστορία οικονομικής Θεωρίας και Πολιτικής», Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, σελ. 293-295.

Χυτήρης, Λ. (2006), «Μάνατζμεντ-Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων», Εκδόσεις INTERBOOKS, Αθήνα

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Dimara, E. & Skuras, D. (2003), ‘Consumer Evaluations of product Certification, Geographic association and Traccability in Greece’, *European Journal of Marketing*, Volume 37 (5/6), pp. 690-705, Διαθέσιμο σε: https://www.researchgate.net/publication/235305091_Consumer_Evaluations_of_Product_Certification_Geographic_Association_and_Traceability_in_Greece

Douma, S. & Schreuder, H. (2002), ‘Economic approaches to organizations’, 3rd edition, Εκδόσεις: Financial Times/Prentice Hall, Harlow, England, New York, Διαθέσιμο σε: <https://www.scribd.com/document/482341804/Douma-S-W-Schreuder-H-Economic-approaches-to-organizations-Pearson-Education-2017-pdf>

Harrison, W.T., Horngren, C.T. & Thomas, W. (2015), ‘Financial Accounting. 10th Edition’. Εκδόσεις Πασχαλίδη, Αθήνα

Jahn, G., Schramm, M. & Spiller, A. (2005), ‘The reliability of certification: Quality Labels as a consumer Policy Tool’, *Journal of Consumer Policy*, Volume 28, pp. 53-73, Διαθέσιμο σε: https://econpapers.repec.org/article/kapjcopol/v_3a28_3ay_3a2005_3ai_3a1_3ap_3a53-73.htm

Matsatsinis, N.F., Grigoropoulos, E. & Samaras, A.P. (2007), ‘Comparing Distributors’ Judgments to Buyers’ Preferences: A Consumer Value analysis in the Greek olive oil market’. *International Journal of retail & distribution management*, Volume 35 (5): pp. 342-362. Διαθέσιμο σε: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/09590550710743717/full/html>

Scherer, F.M. & Ross, D. (1990), ‘Industrial market structure and economic performance’, Εκδόσεις: Houghton Mifflin Company, Boston, Διαθέσιμο σε: https://econpapers.repec.org/article/oupajagec/v_3a54_3ay_3a1972_3ai_3a3_3ap_3a547-548.htm

Szabo, G. (2006), ‘Co – operative identify” a concept for economic analysis and evaluation of co – operative flexibility: the Dutch practice and the Hungarian reality in the dairy sector», paper presented in *Reclaiming the Economy: the Role of Cooperative Enterprise, Ownership and Control*, An International Conference on Cooperative Forms

of Organisation University of Wales Institute, Cardiff, 6-8 September, 2006. Διαθέσιμο σε: <http://hubble-live-assets.s3.amazonaws.com/uk-society-for-co-operative-studies>

Kimbelry A., Cropp Z. & R. (2004), “Cooperatives. Principles and practices in the 21st century”, Εκδόσεις: Cooperative Extension Publishing, Διαθέσιμο στο: <https://www.mcdc.coop/wp-content/uploads/2020/01/Cooperatives-Principles-and-practices-in-the-21st-century.pdf>

Mullins, L. & Gill, C. (2015), (επιμ. Πολλάλης Γ., Πετρίδου Ε., Πολυχρονίου Π.). Μάνατζμεντ και Οργανωσιακή συμπεριφορά, Εκδόσεις Utopia, Αθήνα

Nilsson, J., Svendsen. G.L. and Svendsen, G.T. (2012), ‘Are large and complex agricultural cooperatives losing their social capital?’, *Agribusiness*, Volume 28 (2), pp. 187-204, Διαθέσιμο σε: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1002/agr.21285>

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Σύνταγμα της Ελλάδας (2019), άρθρο 5 Ι : “Ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, προσωπική ελευθερία”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5710.

Σύνταγμα της Ελλάδας (2019), άρθρο 5 Ι : “Ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών ενώσεων”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5710.

Σύνταγμα της Ελλάδας (2019), άρθρο 12 ΙV: “Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5711.

Σύνταγμα της Ελλάδας (2019), άρθρο 12 V: “Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5711.

Σύνταγμα της Ελλάδος (2019), άρθρο 25: “Κοινωνικό Κράτος Δικαίου”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5716.

Σύνταγμα της Ελλάδας (2019), άρθρο 106 ΙI: “Προστασία ιδιωτικής οικονομικής πρωτοβουλίας”, Αναθεωρημένο - ΦΕΚ 211/Α/24-12-2019, σελ. 5737.

Νόμος 4673/2020: “Αγροτικοί Συνεταιρισμοί και άλλες διατάξεις”, ΦΕΚ 52/11.3.2020, σελ. 901 επ., ως ισχύει με τις τελευταίες αλλαγές από το Νόμο 4915/2022, - ΦΕΚ Α 63/24.3.2022, σελ. 2275 επ.

Υπουργική Απόφαση 2200/87850/20-3-2020: “ Εφαρμογή της κρατικής εποπτείας επί των Αγροτικών Συνεταιρισμών και άλλων συλλογικών φορέων», ΦΕΚ Β΄ 1154/03.04.2020, 07.04.2020, σελ. 11823 επ.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ

Α

Αγροτικοί συνεταιρισμοί, 4 επ, 43, επ.,
52 επ.

Αναγκαστικοί συνεταιρισμοί, 31 επ.

Αρχή της αναλογικότητας, 50

Αρχή του απαραβίαστου του πυρήνα
των ατομικών ελευθεριών, 50

Αρχή του Κοινωνικού Κράτους, 48

Γ

Γενική Συνέλευση, 66 επ.

Δ

Διαπραγματευτική δύναμη συν/σμών,
18

Δικαιώματα των άλλων, 46

Διοικητικό Συμβούλιο, 67

Ε

Ελευθερία ίδρυσης κερδοσκοπικών
ενώσεων, 41 επ.

Έννοια συνεταιρισμού, 10 επ.

Εποπτικό συμβούλιο, 67

Θ

Θεωρία των θεσμών, 14

Θεωρία της συμπεριφοράς, 15

Θεωρία του κόστους συναλλαγών, 16

Θεωρίες οργάνωσης & διοίκησης, 23

Θεωρία της πρακτόρευσης, 16

Ι

Ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία, 48
επ.

Ιστορική εξέλιξη συνεταιρισμών σε
Ευρώπη & Ελλάδα, 4 επ.

Κ

Καταστατικό αγροτ. Συν/σμών, 59

Κερδοσκοπικές ενώσεις, 41

Κρατική εποπτεία αγροτ. Συν/σμών, 70

Λ

Λειτουργικότητα αγοράς, 36

Λύση αγροτ. Συν/σμών, 76

Μ

Management & Διοίκηση

Αγροτ. Συν/σμών, 21 επ.

Ν

Νεοκλασική θεωρία, 14

Νόμος 4673/2020, 52

Ο

Οικονομική διαχείριση, 73

Όρια περιορισμών, 50

Οργανωσιακή συμπεριφορά,
28

Π

Πεδίο προστασίας
συνεταιριστικής ελευθερίας,
41

Περιορισμοί συνεταιριστικής
Ελευθερίας, 46 επ.

Προϋποθέσεις σύστασης
Αγροτ. Συν/σμών, 59 επ.

Σ

Στρατηγικός σχεδιασμός, 38
επ.

Συνεταιριστική ελευθερία, 43
επ.

Υ

Υποχρέωση κράτους προς
αρωγή των κερδοσκοπικών
ενώσεων, 41

Φ

Φορείς αρ. 12 IV Σ, 41 επ.

